

Aanwijzing Natura 2000-gebied
Vecht- en Beneden-Reggegebied (039)

Wijziging begrenzing ingevolge uitspraak Afdeling
bestuursrechtspraak Raad van State

Datum
25 november 2014

Horend bij kenmerk PDN/2013-039
Datum 25 november 2014

MEDEDELING

Het gebied Vecht- en Beneden-Reggegebied (039) is op 4 juli 2013 aangewezen als Natura 2000-gebied (PDN/2013-039, Stcrt. 2013, 24454).

Tegen dit besluit is beroep aangetekend hetgeen heeft geleid tot de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 5 november 2014 (zaaknummer 201309463/1/R2)*, waarbij het besluit is vernietigd voor zover daarbij de gronden aan de zuid- en westzijde van het voormalig natuurmonument Junner en Arriër Koeland zijn aangewezen als Habitatrictlijngebied, zoals nader aangeduid op de bij deze uitspraak behorende kaart. De Afdeling heeft geoordeeld dat genoemd besluit wat betreft de begrenzing van het gebied op de genoemde plekken niet berust op een deugdelijke motivering.

Door deze uitspraak is de begrenzing van het Natura 2000-gebied gewijzigd. Deze wijziging is opgenomen op een nieuwe kaart van het Natura 2000-gebied Vecht- en Beneden-Reggegebied (datum kaartproductie 20-11-2014).

(*) Deze uitspraak is bijgevoegd

Uitspraak 201309463/1/R2

Datum van uitspraak: woensdag 5 november 2014

Tegen: de staatssecretaris van Economische Zaken

Proceduresoort: Eerste aanleg - meervoudig

Rechtsgebied: Ruimtelijke-orderingskamer - Natuurbescherming

201309463/1/R2.

Datum uitspraak: 5 november 2014

AFDELING

BESTUURSRECHTSPRAAK

Uitspraak in het geding tussen:

1. de vereniging Land- en Tuinbouw Organisatie Noord (hierna: LTO Noord), gevestigd te Zwolle,
 2. het college van burgemeester en wethouders van Ommen,
- appellanten,

en

de staatssecretaris van Economische Zaken,
verweerder.

Procesverloop

Bij besluit van 4 juli 2013, kenmerk PDN/2013-039, heeft de staatssecretaris het gebied "Vecht- en Beneden-Reggegebied" (hierna: het gebied) aangewezen als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, vierde lid, van de Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PB 1992 L 206), zoals laatstelijk gewijzigd bij Richtlijn 2006/105/EG van de Raad van 20 november 2006 (PB 2006 L 363; hierna: Habitatrichtlijn) waarmee het gebied is aangewezen als Natura 2000-gebied.

Tegen dit besluit hebben LTO Noord en het college beroep ingesteld.

De staatssecretaris heeft een verweerschrift ingediend.

LTO Noord heeft een nader stuk ingediend.

De Afdeling heeft de zaak ter zitting behandeld op 18 augustus 2014, waar LTO Noord, vertegenwoordigd door A. Dankelman en E. Zandman, bijgestaan door mr. J.T.A.M. van Mierlo, advocaat te Zwolle, het college, vertegenwoordigd door H. Heusinkveld, werkzaam bij de gemeente, en de staatssecretaris, vertegenwoordigd door mr. H.D. Strookman en E.R. Osieck, beiden werkzaam bij het ministerie, zijn verschenen.

Overwegingen

Ontvankelijkheid

1. De staatssecretaris heeft de ontvankelijkheid van het beroep van het college van Ommen betwist, voor zover dat betrekking heeft op camping De Roos te Beerze en vrijetijdspark Beerze Bulten te Beerze. Volgens hem raakt het besluit in zoverre niet de belangen van het college, maar de belangen van de desbetreffende particulieren.

1.1. Ingevolge artikel 1:2, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb), gelezen in verbinding met het eerste lid en met artikel 8:1 van die wet, kan een bestuursorgaan uitsluitend beroep instellen tegen een besluit, indien een aan dat orgaan toevertrouwd belang rechtstreeks betrokken is bij een besluit van een ander bestuursorgaan.

Een belang is aan een bestuursorgaan toevertrouwd als een wettelijk voorschrift aan dit bestuursorgaan een bevoegdheid tot behartiging van dit belang toekent. Dit laat onverlet dat uit een bijzondere wet kan voortvloeien dat een bestuursorgaan geen beroep kan instellen.

1.2. Zoals de Afdeling eerder heeft overwogen (uitspraak van 3 december 2008 in zaak nr. [200800581/1](#)), is de ruimtelijke ordening van het grondgebied van een gemeente een mede aan het college van burgemeester en wethouders toevertrouwd belang. Dit volgt onder meer uit diverse bepalingen in de Wet ruimtelijke ordening, de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, het Besluit ruimtelijke ordening en het Besluit omgevingsrecht.

Het aangewezen gebied behoort ten dele tot het grondgebied van de gemeente Ommen, zodat de aanwijzing gevolgen heeft voor de ruimtelijke ordening van het grondgebied van de gemeente. Het aan het college toevertrouwd belang is daarmee rechtstreeks betrokken bij het aanwijzingsbesluit. Het college van Ommen is derhalve belanghebbende bij het bestreden besluit als bedoeld in artikel 1:2, eerste lid, van de Awb. Dat het besluit ook belangen van anderen raakt, zoals de staatssecretaris naar voren brengt, maakt dit niet anders.

Het betoog faalt.

Wettelijk kader

2. Ingevolge artikel 4, vierde lid, van de Habitatrictlijn wijst, wanneer een gebied volgens de procedure van het tweede lid tot een gebied van communautair belang is verklaard, de betrokken lidstaat dat gebied zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen zes jaar, aan als speciale beschermingszone en stelt hij tevens de prioriteiten vast gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat van bijlage I of van een soort van bijlage II alsmede voor de coherentie van Natura 2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging.

2.1. Ingevolge artikel 10a, eerste lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 (hierna: Nbw 1998) wijst de minister gebieden aan ter uitvoering van de Habitatrictlijn.

Ingevolge het tweede lid van dit artikel, voor zover hier van belang, bevat een besluit als bedoeld in het eerste lid de instandhoudingsdoelstelling voor het gebied. Tot de instandhoudingsdoelstelling behoren in ieder geval:

b. de doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van de natuurlijke habitats of populaties in het wild levende dier- en plantensoorten voor zover vereist ingevolge de Habitatrictlijn.

Ingevolge het vierde lid van dit artikel gaat een besluit als bedoeld in het eerste lid vergezeld van een kaart, waarop de begrenzing van het gebied nauwkeurig wordt aangegeven alsmede van een toelichting.

Gebiedsbeschrijving

3. Het gebied ligt in de provincie Overijssel en behoort tot het grondgebied van de gemeenten Dalfsen, Hardenberg, Ommen en Twenterand. Het gebied met een oppervlakte van ongeveer 4.122 hectare ligt in het rivierengebied de Vecht en de Beneden-Regge en de hogere zandgronden en omvat het bos- en natuurgebied van de Lemeler- en Archemerberg, de Eerder Hooilanden, het Eerder Achterbroek en het bos- en natuurgebied ten zuidoosten van Ommen. Het gebied is onder meer aangewezen voor de habitattypen vochtige heiden, hogere zandgronden (H4010, subtype A), droge heiden (H4030), stroomdalgraslanden (H6120), herstellende hoogvenen

(H7120) en vochtige alluviale bossen (H91EOC). Voorts is het gebied onder meer aangewezen voor de habitaatsoort kamsalamander (H1166).

Instandhoudingsdoelstelling

Habitatype herstellende hoogvenen (H7120)

4. LTO Noord betoogt dat in het aanwijzingsbesluit ten onrechte ten opzichte van het ontwerpbesluit en de aanmelding een instandhoudingsdoelstelling is opgenomen voor het habitatype herstellende hoogvenen (H7120). Volgens haar komt dit habitatype niet voor in het gebied.

4.1. Het gebied is ten opzichte van de plaatsing van het gebied op de lijst van gebieden van communautair belang en het ontwerpbesluit tevens aangewezen voor het habitatype herstellende hoogvenen (H7120). Dit habitatype staat vermeld in bijlage I van de Habitatrichtlijn. Door het toevoegen van dit habitatype, heeft de aanwijzing mede betrekking op deze vegetatie. De staatssecretaris heeft deze aanvulling gemotiveerd door te stellen dat het habitatype herstellende hoogvenen (H7120) aan de oostzijde van het gebied voorkomt. Dit heeft hij voorts door middel van een habitatypekaart inzichtelijk gemaakt. Daarbij acht de Afdeling van belang dat de natuur voortdurend aan verandering onderhevig is en omdat de gegevens per gebied doorlopend worden geactualiseerd, komen nieuwe gegevens beschikbaar die kunnen afwijken van de eerder gehanteerde gegevens. In het door LTO Noord aangevoerde ziet de Afdeling geen redenen om aan te nemen dat de staatssecretaris niet zou zijn uitgegaan van de meest actuele gegevens omtrent de habitatypen. Gelet hierop bestaat geen aanleiding voor het oordeel dat het gebied ten onrechte is aangewezen voor het habitatype herstellende hoogvenen (H7120).

Het betoog faalt.

Habitatype vochtige heiden, hogere zandgronden (H4010, subtype A)

5. LTO Noord betoogt dat de instandhoudingsdoelstelling voor het habitatype vochtige heiden, hogere zandgronden (H4010, subtype A) ten onrechte ziet op uitbreiding van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit. Zij acht een behouddoelstelling voor de oppervlakte in dit geval voldoende, omdat het gebied op dit moment geen potentie heeft voor uitbreiding van de oppervlakte voor dit habitatype.

5.1. De staatssecretaris stelt dat de instandhoudingsdoelstelling voor het habitatype vochtige heiden, hogere zandgronden (H4010, subtype A) een vertaling betreft van de landelijke doelstellingen die zijn vastgelegd in het Profielendocument en het Doelendocument. Gelet op de landelijke staat van instandhouding van dit habitatype kan niet worden volstaan met een behouddoelstelling, aldus de staatssecretaris.

5.2. Ingevolge het aanwijzingsbesluit is anders dan volgens het ontwerpbesluit de instandhoudingsdoelstelling voor het habitatype vochtige heiden, hogere zandgronden (H4010, subtype A) uitbreiding van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit. In de Nota van toelichting bij het bestreden besluit is vermeld dat de landelijke staat van instandhouding van het habitatype vochtige heiden, hogere zandgronden (H4010, subtype A) op de aspecten oppervlakte en kwaliteit is beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling "uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit" sluit hierop aan. Een uitbreidingsopgave voor oppervlakte is blijkens de Nota van toelichting neergelegd in de gebieden waar voldoende ruimte en potentie is voor uitbreiding. De staatssecretaris heeft toegelicht dat het gebied ter plaatse van het Beerzerveld en het Junnerveld voldoende ruimte en potentie heeft om de instandhoudingsdoelstelling voor dit habitatype, die is gericht op uitbreiding van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit, te kunnen realiseren. LTO Noord heeft dit niet gemotiveerd betwist.

Gelet op het voorgaande heeft de staatssecretaris geen aanleiding hoeven zien om voor het habitatype vochtige heiden, hogere zandgronden (H4010, subtype A), te volstaan met een behouddoelstelling.

Het betoog faalt.

Begrenzing van het gebied

Gronden langs de rivier Beneden-Regge

6. LTO Noord en het college betogen dat aan de zuidelijke zijde van het gebied, ter plaatse van gronden langs de rivier Beneden-Regge tussen het gebiedsdeel Eerder Hooilanden en het deelgebied Archemerberg, het aangewezen gebied ten onrechte met 80 hectare zogenoemde nieuwe natuur is uitgebreid ten opzichte van het ontwerpbesluit.

Hiertoe voeren zij aan dat het aanwijzen van deze gronden niet in overeenstemming is met de milieuregelgeving op grond waarvan de gronden als niet verzuringgevoelige natuur worden aangemerkt. Nu deze gronden zijn aangewezen, hebben deze gronden een beperkende werking voor omliggende landbouwbedrijven.

Voorts voert LTO Noord aan dat het binnen de begrenzing opnemen van deze gronden niet voldoet aan de voorwaarden van het in het aanwijzingsbesluit opgenomen beleid inzake het meebegrenzen van nieuwe natuur. In dit verband stelt LTO Noord dat uitbreiding van de oppervlakte voor het habitatype stroomdalgraslanden (H6120) niet nodig is, nu op landelijk niveau ongeveer 500 hectare stroomdalgraslanden beschikbaar is en in het gebied reeds een oppervlakte van ongeveer 74 hectare stroomdalgraslanden is meebegrensd. Dit habitatype verkeert volgens LTO Noord dan ook niet in een zeer ongunstige staat van instandhouding.

6.1. De staatssecretaris stelt zich op het standpunt dat met de ontwikkeling van het habitatype stroomdalgraslanden (H6120) langs de rivier Beneden-Regge tussen het gebiedsdeel Eerder Hooilanden en het deelgebied Archemerberg een belangrijke bijdrage wordt geleverd aan de instandhoudingsdoelstelling voor dit habitatype.

6.2. In het aanwijzingsbesluit is vermeld in welke twee situaties nieuwe natuur binnen de begrenzing van een Habitatrictlijngebied wordt gebracht. De eerste situatie is wanneer het natuurdoel van de nieuwe natuur overeenkomt met dat van het aangrenzende aangemelde Natura 2000-gebied, waarbij de natuurwaarden al aanwezig zijn of conform vastgestelde plannen zullen worden ontwikkeld. Het desbetreffende natuurdoel dient uiteraard invulling te geven aan de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied.

De tweede situatie is wanneer de nieuwe natuur aantoonbaar noodzakelijk is om de instandhoudingsdoelstellingen te kunnen realiseren.

6.3. Het gebied, voor zover het de gronden langs de rivier Beneden-Regge tussen het gebiedsdeel Eerder Hooilanden en het deelgebied Archemerberg betreft, is zowel vergroot ten opzichte van het ontwerpbesluit als ten opzichte van de aanmelding bij de Europese Commissie en de plaatsing van het gebied op de lijst van gebieden van communautair belang. Ingevolge het aanwijzingsbesluit is de instandhoudingsdoelstelling voor het habitatype stroomdalgraslanden (H6120) uitbreiding van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit.

De staatssecretaris heeft toegelicht dat het gebied ter plaatse van deze gronden is uitgebreid, omdat de gronden grotendeels zijn ingericht als nieuwe natuur en het prioritaire habitatype stroomdalgraslanden (H6120) reeds op deze gronden voorkomt. Voorts heeft hij ter zitting toegelicht dat in het aanwijzingsbesluit per abuis is vermeld dat op landelijk niveau ongeveer 500 hectare stroomdalgraslanden beschikbaar is. Dit is in werkelijkheid ongeveer 100 hectare, aldus de staatssecretaris, waardoor het habitatype stroomdalgraslanden (H6120) in een zeer ongunstige staat van instandhouding verkeert. Tevens heeft hij toegelicht dat op deze gronden, in het kader van het door het waterschap Regge en Dinkel uitgevoerde project 'Reggeherstelproject deelgebied Archematen', verdere ontwikkeling van dit habitatype zal plaatsvinden.

In hetgeen LTO Noord en het college naar voren hebben gebracht, ziet de Afdeling geen aanleiding om te twifelen aan het voorkomen van het habitatype stroomdalgraslanden (H6120) op de gronden langs de rivier Beneden-Regge tussen het gebiedsdeel Eerder Hooilanden en het deelgebied Archemerberg. Nu op de gronden het habitatype stroomdalgraslanden (H6120) aanwezig is, liggen aan de wijziging van de begrenzing ter plaatse ecologische overwegingen ten grondslag. Voorts heeft de staatssecretaris voldoende gemotiveerd dat de aanwijzing van bedoelde gronden in overeenstemming is met het hiervoor aangehaalde beleid inzake het meebegrenzen van nieuwe natuur. Gelet hierop treft het betoog dat het aangewezen gebied aan de zuidelijke

zijde, ter plaatse van de gronden langs de rivier Beneden-Regge tussen het gebiedsdeel Eerder Hooilanden en het deelgebied Archemerberg, ten onrechte is uitgebreid ten opzichte van het ontwerpbesluit geen doel.

De betogen falen.

6.4. Voor zover LTO Noord en het college vrezen dat de aanwijzing van deze gronden economische gevolgen heeft voor de bedrijfsvoering van omliggende landbouwbedrijven, overweegt de Afdeling onder verwijzing naar vaste jurisprudentie van het Hof van Justitie van de Europese Unie (arrest van 7 november 2000, C-371/98, *First Corporate Shipping*, ECLI:EU:C:2000:600, punten 16 en 25) dat bij een aanwijzingsbesluit voor een Habitatrichtlijngebied uitsluitend overwegingen van ecologische aard kunnen worden betrokken bij de begrenzing van het gebied. Het betoog van LTO Noord en het college dat de staatssecretaris bij het aanwijzen van het gebied niet of onvoldoende rekening heeft gehouden met de omstandigheid dat voornoemde gronden geen beperkende werking mogen hebben op omliggende landbouwbedrijven, kan dan ook niet slagen.

Cultuurgronden naast het zwembad De Groene Jager

7. LTO Noord betoogt dat de staatssecretaris ten onrechte ervan uitgaat dat de cultuurgronden aan de zuidwestzijde van het zwembad De Groene Jager natuurwaarden hebben. Volgens haar zijn deze gronden ten onrechte binnen de begrenzing van het gebied gebracht. In dat verband verwijst zij naar andere cultuurgronden die geen onderdeel uitmaken van het aangewezen gebied.

7.1. De staatssecretaris stelt dat het gebiedsdeel Eerder Hooilanden, waarin de cultuurgronden liggen, alsmede de graslanden en de bossen rond de rivierarmen Linderbeek en Beneden-Hammerwetering, geschikt zijn als leefgebied voor de habitatsoort kamsalamander (H1166).

7.2. Vast staat dat de staatssecretaris de bedoelde cultuurgronden in overeenstemming met de aanmelding van het gebied en de plaatsing op de lijst van gebieden van communautair belang heeft aangewezen. Voorts staat vast dat de door LTO Noord bedoelde cultuurgronden in het gebiedsdeel Eerder Hooilanden liggen en behoren tot de graslanden die in de nabijheid van de rivierarmen Linderbeek en Beneden-Hammerwetering liggen. Hoewel de andere cultuurgronden, waar LTO Noord op doelt, eveneens in dit gebiedsdeel liggen, heeft de staatssecretaris toegelicht dat de bedoelde cultuurgronden aan de zuidwestzijde van het zwembad De Groene Jager onderdeel uitmaakten van een voormalig beschermd natuurmonument en op deze gronden, anders dan de gronden waar LTO Noord op doelt, geen intensief agrarisch gebruik plaatsvindt, waardoor deze geschikt zijn als leefgebied voor de kamsalamander. Dit standpunt heeft LTO Noord niet gemotiveerd betwist. De Afdeling ziet derhalve geen aanleiding om de staatssecretaris niet te volgen in het standpunt dat de cultuurgronden geschikt zijn als leefgebied voor de kamsalamander. De Afdeling acht de gekozen begrenzing - gezien de ecologische reden die daaraan ten grondslag ligt - niet onredelijk.

Het betoog faalt.

Vrijtijdspark Beerze Bulten en camping De Roos

8. Het college betoogt dat een gedeelte van het vrijtijdspark Beerze Bulten te Beerze en een gedeelte van camping De Roos te Beerze ten onrechte in het aangewezen gebied zijn opgenomen, terwijl andere recreatieterreinen in het gebied wel geheel buiten de begrenzing van het gebied zijn gelaten. Volgens het college dient de begrenzing van het gebied ter plaatse van het vrijtijdspark Beerze Bulten en camping De Roos gelijk te worden getrokken met de grenzen van de ecologische hoofdstructuur (hierna: EHS).

8.1. De staatssecretaris stelt dat niet het gehele terrein van de recreatiebedrijven is uitgezonderd op de bij het besluit behorende kaart, omdat moet worden uitgegaan van ecologische overwegingen en deze aanleiding geven om een deel van de terreinen op te nemen binnen de begrenzing, onder meer vanwege het voorkomen van de habitattypen stroomdalgraslanden (H6120) en vochtige alluviale bossen (H91EOC). De staatssecretaris licht verder toe dat bebouwing en erven op de kaart zoveel mogelijk zijn uitgezonderd en voor het overige worden uitgezonderd door de exclaveringsformule.

8.2. Wat betreft de stelling van het college dat de begrenzing van het gebied moet worden aangepast in die zin dat het gehele terrein van het vrijetijdspark Beerze Bulten en camping De Roos buiten de begrenzing valt, is van belang dat het college niet gemotiveerd heeft bestreden dat op de delen van de recreatieterreinen die binnen de begrenzing van het gebied vallen, natuurwaarden voorkomen. Evenmin heeft het college bestreden dat de begrenzing van het gebied is gebaseerd op ecologische criteria. De enkele omstandigheid dat de begrenzing van het gebied niet samenvalt met de grenzen van de EHS, maakt niet dat de begrenzing van het gebied niet is gebaseerd op ecologische criteria. De Afdeling acht de gekozen begrenzing dan ook niet onredelijk. Voorts heeft het college niet aannemelijk gemaakt dat in een soortgelijk geval anders is besloten door de staatssecretaris, zodat het beroep op het gelijkheidsbeginsel reeds daarom faalt.

9. Voor zover het college vreest voor de bestaande bedrijfsvoering van het vrijetijdspark Beerze Bulten en camping De Roos, overweegt de Afdeling onder verwijzing naar haar uitspraken van 5 november 2008 in zaak nr. 200802545/1, en van 29 juni 2011, in zaak nr. 201002616/1/R2 dat eerst in een beheerplan een nauwkeuriger vaststelling van de gevolgen van de aanwijzing voor bestaande activiteiten kan plaatsvinden. Daarnaast brengt artikel 19d, eerste lid, van de Nbw 1998 met zich dat een vergunning op grond van die wet nodig is, indien sprake is van een project dat, of andere handeling die, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en habitats van soorten in een Natura 2000-gebied kan verslechteren of een significant verstorend effect kan hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Of bepaalde activiteiten, zoals de bedrijfsactiviteiten van vrijetijdspark Beerze Bulten en camping De Roos, in het beheerplan kunnen worden vrijgesteld van de vergunningplicht of een vergunning, indien vereist, zal kunnen worden verleend, kan niet in een aanwijzingsbesluit worden vastgesteld, maar dient in het beheerplan of in het kader van de aanvraag van een vergunning te worden bepaald.

Gronden rondom het voormalig natuurmonument Junner en Arriër Koeland

10. LTO Noord en het college betogen dat de begrenzing van het gebied ten onrechte is gewijzigd ten opzichte van het ontwerpbesluit met als gevolg dat het gebied rondom het voormalig natuurmonument Junner en Arriër Koeland op drie plekken is uitgebreid.

Volgens LTO Noord en het college is de begrenzing van het gebied ter plaatse niet gebaseerd op ecologische criteria. LTO Noord voert hiertoe aan dat deze gronden slechts worden toegevoegd om de begrenzing van het gebied aldaar langs topografische herkenbare lijnen te leggen. Volgens haar heeft de staatssecretaris onvoldoende gemotiveerd dat deze toegevoegde gronden daadwerkelijk natuurwaarden bevatten.

10.1. De staatssecretaris stelt zich op het standpunt dat de gronden aan de oostzijde van het gebied ter plaatse van het voormalig natuurmonument Junner en Arriër Koeland zijn aangewezen, omdat daar het habitattype droge heiden (H4030) voorkomt.

Voorts stelt hij dat de gronden aan de zuidzijde en de westzijde van dit voormalig natuurmonument binnen de begrenzing van het gebied zijn gebracht, omdat de grenzen van het gebied op die plaatsen samenvallen met duidelijk in het landschap herkenbare topografische lijnen.

10.2. Zoals de Afdeling eerder heeft overwogen (uitspraak van 20 oktober 2010 in zaak nr. 200908058/1/R2) bestaat bij de aanwijzing van een Natura 2000-gebied een zekere beoordelingsruimte bij de exacte begrenzing. Met betrekking tot de begrenzing van Natura 2000-gebieden zijn in het Doelendocument algemene uitgangspunten opgenomen waarin onder meer staat dat aanpassing van een gebied mogelijk is op grond van het voorkomen van habitattypen en leefgebieden van soorten, rekening houdend met de vereisten voor instandhouding van habitatwaarden en ter verbetering van de algehele samenhang. Zoals in het Doelendocument staat vermeld, vormt bij Habitatrictlijngebieden de aanwezigheid van habitattypen of leefgebieden van soorten het uitgangspunt voor de begrenzing van deze gebieden. Tevens zijn opgenomen terreindelen nodig voor herstel van waarden, voor duurzame instandhouding van de aanwezige waarden en voor de samenhang van het Natura 2000-netwerk. Daarbij is het algemene uitgangspunt dat waar mogelijk de grenzen van het gebied samenvallen met duidelijk in het landschap herkenbare topografische lijnen.

10.3. Het gebied, voor zover het gronden aan de oost-, zuid- en westzijde van het voormalig natuurmonument Junner en Arriër Koeland betreft, is zowel vergroot ten opzichte van het ontwerpbesluit als ten opzichte van de aanmelding bij de Europese Commissie en plaatsing van het gebied op de lijst van gebieden van communautair belang.

Wat betreft de gronden aan de oostzijde van het gebied ter plaatse van het voormalig natuurmonument Junner en Arriër Koeland, wordt overwogen dat in hetgeen LTO Noord en het college naar voren hebben gebracht de Afdeling geen aanleiding ziet om te twijfelen aan het voorkomen van het habitatype droge heiden (H4030) op deze gronden. Gelet hierop ligt aan de wijziging van de begrenzing ter plaatse een ecologische overweging ten grondslag. Het betoog dat het aangewezen gebied aan de oostzijde van het voormalig natuurmonument Junner en Arriër Koeland ten onrechte is uitgebreid ten opzichte van het ontwerpbesluit treft geen doel.

Ten aanzien van de gronden aan de zuid- en westzijde van het voormalig natuurmonument Junner en Arriër Koeland heeft de staatssecretaris toegelicht dat ter plaatse geen natuurwaarden voorkomen. Voorts is niet gebleken dat de bedoelde gronden nodig zijn voor herstel van waarden, voor duurzame instandhouding van de aanwezige waarden en voor de samenhang van het Natura 2000-netwerk. De enige reden dat deze gronden binnen de begrenzing van het gebied zijn gebracht, is dat de grenzen op die plekken samenvallen met duidelijk in het landschap herkenbare topografische lijnen, te weten de daar aanwezige bosrand. De Afdeling overweegt dat de grenzen van het gebied aan de zuid- en westzijde van het voormalig natuurmonument Junner en Arriër Koeland weliswaar samenvallen met duidelijk in het landschap herkenbare topografische lijnen, maar dat de staatssecretaris gelet op de omvang van de uitbreiding van het gebied ter plaatse van bedoelde gronden niet aannemelijk heeft gemaakt dat deze begrenzing nodig is en dat geen andere in het landschap herkenbare topografische lijnen bestaan die meer aansluiten op het gebied dat moet worden aangewezen. Gelet hierop berust de wijziging van de begrenzing ten opzichte van de plaatsing van het gebied op de lijst van gebieden van communautair belang en het ontwerpbesluit in zoverre niet op een deugdelijke motivering.

De betogen slagen.

Conclusie

11. De beroepen van LTO Noord en het college zijn gegrond. Gelet op het overwogene onder 10.3 geeft hetgeen LTO Noord en het college hebben aangevoerd aanleiding voor het oordeel dat het bestreden besluit, voor zover daarbij de gronden aan de zuid- en westzijde van het voormalig natuurmonument Junner en Arriër Koeland zijn aangewezen als Habitatrictlijngebied, zoals nader aangeduid op de bij deze uitspraak behorende kaart, wegens strijd met artikel 3:46 van de Awb dient te worden vernietigd.

12. De staatssecretaris dient ten aanzien van LTO Noord op na te melden wijze tot vergoeding van de proceskosten te worden veroordeeld. Ten aanzien van het college is van proceskosten die voor vergoeding in aanmerking komen, niet gebleken.

Beslissing

De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State:

I. verklaart de beroepen van LTO Noord en het college van burgemeester en wethouders van Ommen gegrond;

II. vernietigt het besluit van de staatssecretaris van Economische Zaken van 4 juli 2013, kenmerk PDN/2013-039, voor zover daarbij de gronden aan de zuid- en westzijde van het voormalig natuurmonument Junner en Arriër Koeland zijn aangewezen als Habitatrictlijngebied, zoals nader aangeduid op de bij deze uitspraak behorende kaart;

III. veroordeelt de staatssecretaris van Economische Zaken tot vergoeding van bij LTO Noord in verband met de behandeling van het beroep opgekomen proceskosten tot een bedrag van € 974,00 (zegge: negenhonderdvierenzeventig euro), geheel toe te rekenen aan door een derde beroepsmatig verleende rechtsbijstand;

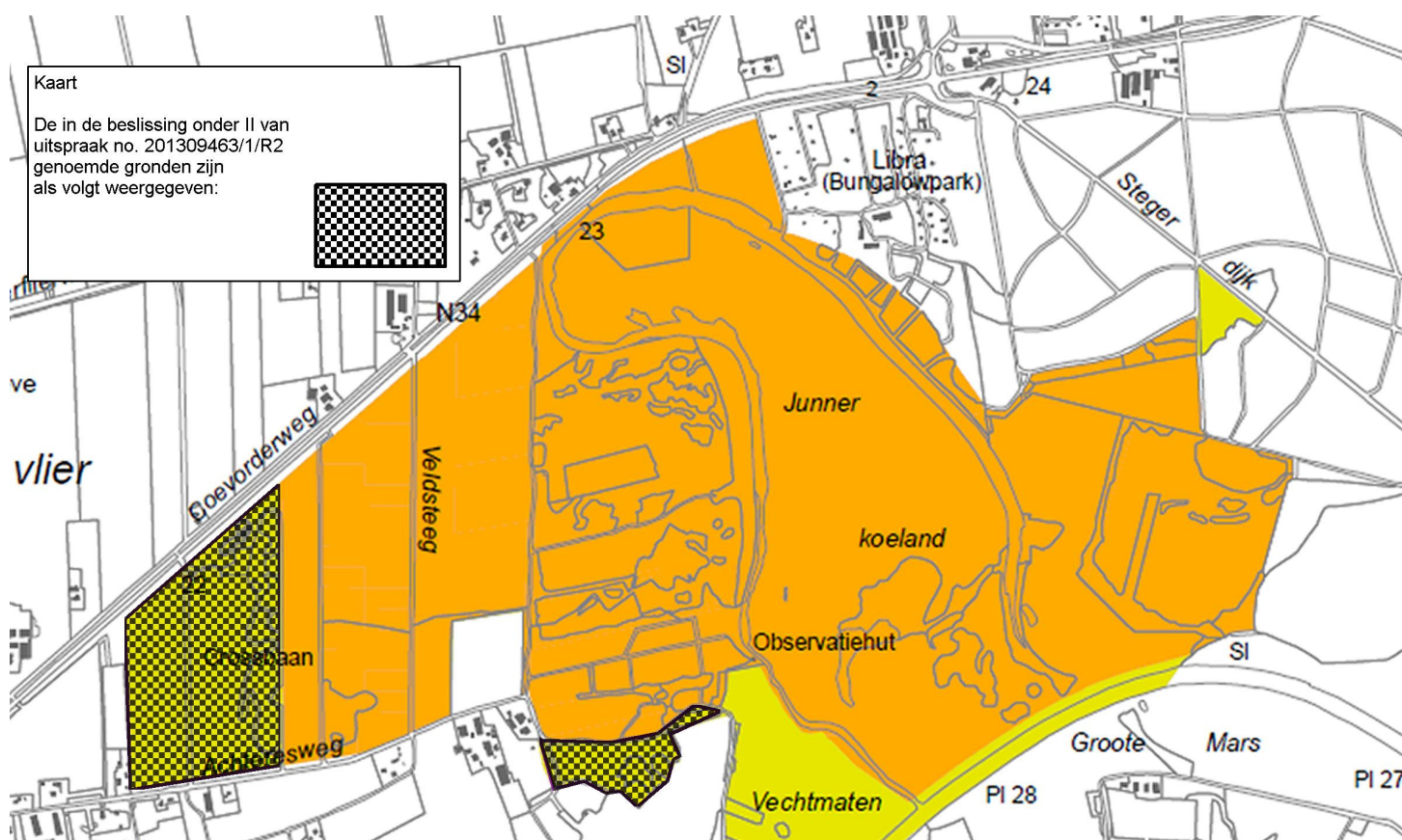
IV. gelast dat de staatssecretaris van Economische Zaken aan appellanten het door hen voor de behandeling van de beroepen betaalde griffierecht ten bedrage van € 318,00 (zegge: driehonderdachtien euro) voor LTO Noord en € 318,00 (zegge: driehonderdachtien euro) voor het college van burgemeester en wethouders van Ommen vergoedt.

Aldus vastgesteld door mr. Th.C. van Sloten, voorzitter, en mr. J.C. Kranenburg en mr. J. Kramer, leden, in tegenwoordigheid van mr. R. van Baaren, griffier.

w.g. Van Sloten w.g. Van Baaren
voorzitter griffier

Uitgesproken in het openbaar op 5 november 2014

579-772.

Natura 2000-gebied Vecht- en Beneden-Reggegebied

De Staatssecretaris van Economische Zaken

Gelet op artikel 3, eerste lid, en artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206);

Gelet op het Uitvoeringsbesluit van de Commissie 2013/26/EU van 16 november 2012 op grond van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad, tot vaststelling van een zesde bijgewerkte lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (PbEU 2013, L 24/379);

Gelet op artikel 10a van de Natuurbeschermingswet 1998;

BESLUIT:

Artikel 1

1. Als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206) wordt aangewezen: het op de bij dit besluit behorende kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam: **Vecht- en Beneden-Reggegebied**.
2. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitattypen opgenomen in bijlage I van Richtlijn 92/43/EEG; prioritaire habitattypen zijn met een sterretje (*) aangeduid:
 - H2310 Psammofiele heide met *Calluna* en *Genista*
 - H2330 Open grasland met *Corynephorus*- en *Agrostis*-soorten op landduinen
 - H3160 Dystrofe natuurlijke poelen en meren
 - H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix*
 - H4030 Droge Europese heide
 - H5130 *Juniperus communis*-formaties in heide of kalkgrasland
 - H6120 *Kalkminnend grasland op dorre zandbodem
 - H6230 *Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)
 - H6430 Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones
 - H7110 *Actief hoogveen
 - H7120 Aangetast hoogveen waar natuurlijke regeneratie nog mogelijk is
 - H7140 Overgangs- en trilveen
 - H7150 Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het *Rhynchosporion*
 - H9120 Atlantische zuurminnende beukenbossen met *Ilex* en soms ook *Taxus* in de ondergroei (*Quercion robori-petraeae* of *Ilici-Fagenion*)
 - H9190 Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met *Quercus robur*
 - H91E0 *Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
3. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage II van Richtlijn 92/43/EEG; prioritaire soorten zijn met een sterretje (*) aangeduid:
 - H1134 Bittervoorn (*Rhodeus amarus*)
 - H1145 Grote modderkruiper (*Misgurnus fossilis*)
 - H1149 Kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*)
 - H1163 Rivierdonderpad (*Cottus gobio*)
 - H1166 Kamsalamander (*Triturus cristatus*)
 - H1614 Kruipend moerasscherm (*Apium repens*)

Artikel 2

1. Dit besluit gaat vergezeld van een Nota van toelichting inclusief bijlagen en een kaart die integraal deel uitmaken van dit besluit.
2. De in artikel 1 genoemde speciale beschermingszone vormt het Natura 2000-gebied **Vecht- en Beneden-Reggegebied**, waarvan de instandhoudingsdoelstelling in de zin van artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 is opgenomen in de Nota van toelichting.

Artikel 3

1. De bekendmaking van dit besluit geschiedt in de Staatscourant.
2. Dit besluit treedt in werking op de dag na bekendmaking in de Staatscourant.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
w.g. Sharon A.M. Dijkema
d.d. 4 juli 2013

Dit aanwijzingsbesluit en de daarbij behorende Nota van toelichting worden gedurende zes weken ter inzage gelegd. De exacte periode en locatie worden vermeld in de bekendmaking die wordt gepubliceerd in de Staatscourant en in de advertentie die wordt gepubliceerd in gedrukte media en op internet.

Het aanwijzingsbesluit kan digitaal worden ingezien via de website www.rijksoverheid.nl/natura2000.

Belanghebbenden die hun zienswijze als bedoeld in artikel 3:15 van de Algemene wet bestuursrecht naar voren hebben gebracht of die het redelijkerwijs niet verweten kan worden geen zienswijze naar voren te hebben gebracht, kunnen gedurende zes weken ná de bekendmaking beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, Postbus 20019, 2500 EA te Den Haag.

Nota van toelichting van het Natura 2000-gebied Vecht- en Beneden-Reggegebied inhoudende de aanwijzing als speciale beschermingszone in het kader van de Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna en hierna te noemen de Habitatrictlijn

1. INLEIDING

Met dit besluit wordt het gebied Vecht- en Beneden-Reggegebied aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrictlijn. Het gebied wordt ook aangewezen als het Natura 2000-gebied Vecht- en Beneden-Reggegebied, waarbij instandhoudingsdoelstellingen worden toegevoegd.

In artikel 1 van het besluit staat de naam van het gebied en worden de habitattypen en habitatsoorten opgesomd, waarvoor het gebied is aangewezen.

In artikel 2 van het besluit wordt de term Natura 2000-gebied geïntroduceerd en wordt bepaald dat er voor het gebied een instandhoudingsdoelstelling verwezenlijkt dient te worden. Deze doelstelling heeft betrekking op de in artikel 1 opgesomde habitattypen en habitatsoorten. In dit deel van het besluit is het Natura 2000-gebied Vecht- en Beneden-Reggegebied gevormd uit het Habitatrictlijngebied, waarbij instandhoudingsdoelstellingen zijn toegevoegd. De instandhoudingsdoelstellingen staan in de Nota van toelichting.

Artikel 3 regelt de bekendmaking en de inwerkingtreding van dit besluit.

In hoofdstuk 2 van deze Nota van toelichting wordt de aanwijzing op grond van de Habitatrictlijn kort toegelicht. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 een gebiedsbeschrijving gegeven en wordt ingegaan op eventuele grenswijzigingen die zijn doorgevoerd nadat het gebied bij de Europese Commissie is aangemeld. Tevens wordt in hoofdstuk 3 de bij dit besluit behorende kaart toegelicht.

In hoofdstuk 4 wordt een opsomming gegeven van habitattypen en soorten waaraan het gebied zijn betekenis ontleent. Eventueel doorgevoerde wijzigingen worden in bijlage B van een toelichting voorzien.

Een belangrijk onderdeel van de Nota van toelichting is de opsomming van de instandhoudingsdoelstellingen in hoofdstuk 5. Allereerst worden de algemene doelstellingen geformuleerd en vervolgens staan de instandhoudingsdoelstellingen van de in het gebied aanwezige habitattypen en soorten vermeld. Er wordt aangegeven in welke richting de instandhoudingsdoelstelling zich zal moeten ontwikkelen. Daarvoor worden de termen "behoud", "uitbreiding" en "verbetering" gebruikt. Voor een habitatype wordt de verdeling gemaakt in oppervlakte en kwaliteit, zodat de aanduiding van de instandhoudingsdoelstelling van een habitatype altijd in de vorm van "behoud" of "uitbreiding" van de oppervlakte en van "behoud" of "verbetering" van de kwaliteit wordt gegeven. Voor soorten is het leefgebied medebepalend en geldt een verdeling in omvang en kwaliteit van het leefgebied. De aanduiding van de instandhoudingsdoelstelling van een soort is altijd in de vorm van "behoud" of "uitbreiding" van de omvang van het leefgebied en van "behoud" of "verbetering" van de kwaliteit van het leefgebied ten behoeve van "behoud" of "uitbreiding" van de populatie.

Daarnaast zijn aan de Nota van toelichting drie bijlagen toegevoegd. Ook de bijlagen maken integraal onderdeel uit van het besluit. Bijlage A (voor zover van toepassing) laat zien welke terreindelen zijn vervallen of zijn toegevoegd als onderdeel van de speciale beschermingszone in de zin van de Vogelrichtlijn. Bijlage B is toegevoegd naar aanleiding van zienswijzen en omvat een nadere onderbouwing van de wijzigingen in Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen, van de selectie als Habitatrichtlijngebied en toewijzing van en wijzigingen in instandhoudingsdoelstellingen. In bijlage C wordt naar aanleiding van de ontvangen zienswijzen een nadere onderbouwing van het besluit gegeven. De gebiedsspecifieke behandeling van zienswijzen in deze bijlage beperkt zich tot de punten die direct van invloed zijn op dit aanwijzingsbesluit.

2. AANWIJZING HABITATRICHTLIJN

Door middel van dit besluit wordt het gebied Vecht- en Beneden-Reggegebied aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn (verder aangeduid als "Habitatrichtlijngebied"). Het gebied is in mei 2003 aangemeld volgens de procedure zoals opgenomen in artikel 4 van deze Richtlijn, waarna het gebied in december 2004 door de Europese Commissie onder de naam "Vecht en Beneden-Regge" en onder nummer NL9801017 is geplaatst op de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio¹. Het gebied is onder meer aangewezen voor vier prioritaire habitattypen in de zin van artikel 1 van de Habitatrichtlijn.

Dit Habitatrichtlijngebied wordt voortaan aangeduid als Natura 2000-gebied Vecht- en Beneden-Reggegebied (landelijk gebiedsnummer 39).

Natura 2000 is het samenhangende Europees ecologisch netwerk bestaande uit de gebieden aangewezen onder de Habitatrichtlijn en onder de Vogelrichtlijn. Dit netwerk moet de betrokken natuurlijke habitattypen, habitats van soorten en de leefgebieden van vogels in een gunstige staat van instandhouding behouden of, in voorkomend geval, herstellen. De instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5) en eventuele wijziging van de begrenzing zijn in algemene zin nader toegelicht in het Natura 2000 doelendocument (2006)². Dit document geeft het beleidskader van de geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen weer en van de daarbij gehanteerde systematiek. Beschrijvingen van habitattypen en (vogel)soorten waarvoor doelen zijn vastgesteld, zijn opgenomen in het Natura 2000 profielendocument (2008)³.

Het Natura 2000-gebied Vecht- en Beneden-Reggegebied ligt in de provincie Overijssel en behoort tot het grondgebied van de gemeenten Dalfsen, Hardenberg, Ommen en Twenterand.

2.1 Beschermde natuurmonumenten

Ingevolge artikel 15a, tweede en derde lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 vervalt van rechtswege de status van de hieronder opgesomde natuurmonumenten⁴.

Het beschermd natuurmonument Junner en Arriër Koeland is aangewezen op 8 juni 1993 (NBLF 93-5048; Stcrt. 1993, nr. 118).

Het beschermd natuurmonument De Stekkenkamp is aangewezen op 13 december 1993 (NBLF-93-10739; Stcrt. 1993, nr. 244).

Het beschermd natuurmonument Karshoek is aangewezen op 23 mei 1990 (NMF-90-6276; Stcrt. 1990, nr. 108).

Het staatsnatuurmonument Junner en Arriër Koeland is aangewezen op 8 juni 1993 (NBLF 93-5046; Stcrt. 1993, nr. 118).

Op grond van de wet heeft de instandhoudingsdoelstelling voor de gedeelten van het Natura 2000-gebied waarop de aanwijzingen als natuurmonument van toepassing waren, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals deze waren vastgelegd in de vervallen besluiten (zie verder hoofdstuk 5).

De gebieden, die in het verleden als natuurmonument zijn aangewezen, zijn op de bijgevoegde kaarten ook als zodanig te herkennen.

¹ Beschikking van de Commissie van de Europese Gemeenschappen van 7 december 2004 tot vaststelling, op grond van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad, van de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (2004/813/EG). PB EU 2004, L 387/1. Laatstelijk vervangen door Uitvoeringsbesluit van de Commissie 2013/26/EU van 16 november 2012 tot vaststelling van een zesde bijgewerkte lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (PbEU 2013, L 24/ 379).

² Ministerie van LNV (2006): Natura 2000 doelendocument. Duidelijkheid bieden, richting geven en ruimte laten. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

³ Ministerie van LNV (2008): Natura 2000 profielendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

⁴ De oude wet kende zowel staatsnatuurmonumenten als beschermde natuurmonumenten. Dit verschil is in de huidige wet komen te vervallen.

3 GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEGRENZING

3.1 Gebiedsbeschrijving

Het gebied Vecht en Beneden-Regge ligt in twee zeer verschillende landschappen: in het rivierengebied (uiterwaarden van de Vecht en de Beneden-Regge) en in de hogere zandgronden (Boswachterij Ommen, Beerze, het landgoed Eerde en de Archemer- en Lemelerberg). De bodem van de hogere zandgronden is van oorsprong zuur en voedselarm, langs Vecht en Regge komen voedselrijkere bodemtypes voor. Tezamen vormt het een afwisselend, kleinschalig landschap.

De Overijsselse Vecht is een kleine rivier waarin veel transport van zand plaatsvindt door erosie en sedimentatie. De rivier is hier niet bedijkt en er zijn reliëfrijke rivierduinen, hoge oeverwallen en oude meanders. De rivier is, onder andere bij de koelanden van Junne en Arriën, rechtgetrokken, er zijn stuwen in aangebracht en het zomerbed is verbreed. Inundaties met rivierwater zijn daardoor afgenomen evenals nieuwe zandafzettingen. De Regge is een kleine laaglandrivier in het oostelijk zandgebied.

Langs de Vecht bevinden zich oude meanders in verschillende stadia van verlanding, rivierduinen, natte en droge schraalgraslanden (waaronder stroomdalgraslanden), ruigten, struwelen gedomineerd door sleedoorn, heiderestanten met jeneverbesstruweel en loofbos. In de ongestoorde kronkelwaarden is een grote verscheidenheid aan milieuomstandigheden die wordt bepaald door hoogteligging, vochtigheid, overstroming, voedselrijkdom, kalkgehalte, expositie en microklimaat.

Het dekzandgebied is een groot complex van naald- en loofbossen, heiden, stuifzanden en vennen. Het grootste deel van de heiden bestaat uit droge struikheidebegroeiingen. In laagten komen natte heiden met dophei en soms veenmossen voor. Plaatselijk komen vochtige, schrale graslanden voor waarin klokjesgentiaan en borstelgras kenmerkend zijn. In Beerze liggen daarnaast een mooi kamduin en uitgebreide veenputtencomplexen. Op de hogere gronden ten oosten van de Regge komen goede voorbeelden van zure vennen voor. Landgoed Eerde bestaat uit oud kampenlandschap met natte graslanden langs de beek de Bevert en jongere heideontginningen met heiderestanten en jeneverbessen. De Archemer en Lemelerberg bestaan uit gestuwde rivierzanden en dekzanden. Hier komt droge heiden, jeneverbesstruweel, een hellingveentje en stuifzand voor.

3.2 Landschappelijke context en kenmerken begrenzing

Vecht- en Beneden-Reggegebied behoort tot de Natura 2000-landschappen "Rivierengebied" en "Hogere zandgronden".

De ligging van de habitattypen en van de leefgebieden van de soorten (paragraaf 4.4) waarvoor het gebied is aangewezen, vormt het uitgangspunt voor de begrenzing van de Habitatrictlijngebieden. Dit is inclusief terreindelen die van mindere kwaliteit zijn. Daarnaast omvat het begrensde gebied ook natuurwaarden die integraal onderdeel uitmaken van de ecosystemen waartoe de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten behoren, alsmede terreindelen die noodzakelijk worden geacht om de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten in stand te houden en te herstellen⁵.

Bij de keuze en de afbakening van de gebieden is geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houden met de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna⁶.

3.3 Begrenzing en oppervlakte

De begrenzing is op de bijbehorende kaart aangegeven (datum kaartproductie: 23-05-2013). Het Natura 2000-gebied omvat het bos- en natuurgebied van de Lemeler- en Archemerberg, de Eerder Hooilanden, het Eerder Achterbroek, het bos- en natuurgebied ten zuidoosten van Ommen. De buitengrens wordt gevormd door de overgang van het natuurgebied naar de omringende cultuurgronden. Verder behoren delen van de uiterwaarden langs de Vecht van Arriën tot Beerze tot de begrenzing.

⁵ De begrenzungsmethodiek is verder uitgewerkt in het Gebiedendocument (2004).

⁶ Hof van Justitie EG, 7 november 2000, First Corporate Shipping, zaak C-371/98, punten 16 en 25.

De voormalige beschermde natuurmonumenten Junner en Arriër Koeland en Karshoek vallen geheel binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied Vecht en Beneden-Reggegebied. Van het beschermd natuurmonument De Stekkenkamp (ten noordoosten van Besthmen bij Ommen) vallen de meest zuidelijk gelegen percelen (langs de Besthemeresweg) buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied (zie ook verderop in deze paragraaf). Dit betekent dat de status van dit deel van het beschermde natuurmonument door de aanwijzing van dit Natura 2000-gebied niet komt te vervallen (zie paragraaf 2).

Het Natura 2000-gebied beslaat een oppervlakte van ongeveer 4.120 ha. Voor de exacte oppervlakte wordt verwezen naar de legenda van de bij dit besluit behorende kaart. Dit cijfer betreft de bruto-oppervlakte omdat bij de berekening geen rekening is gehouden met niet op de kaart, tekstueel uitgesloten delen (zie paragraaf 3.4). De (voormalige) natuurmonumenten binnen het Natura 2000-gebied hebben een gezamenlijke omvang van 382 ha.

De begrenzing van het Habitatrictlijngebied (zoals aangemeld) is op de kaart op enkele technische punten verbeterd⁷:

- Bestaande bebouwing (inclusief erven en tuinen; reeds tekstueel geëxclaveerd) waar geen Natura 2000-waarden voorkomen, is waar mogelijk op grond van kadastrale of topografische lijnen ook op de kaart buiten de begrenzing gebracht. (°)
- De begrenzing is waar mogelijk gelegd langs topografisch herkenbare lijnen, zoals wegen, wateren, perceelscheidingen en bosranden.
- Verharde wegen, die ook reeds tekstueel zijn geëxclaveerd, zijn aan de rand van het gebied zoveel mogelijk ook op de kaart buiten de begrenzing gebracht.
- De begrenzing is afgestemd op die van de (voormalige) natuurmonumenten opdat deze zoveel mogelijk binnen het Habitatrictlijngebied vallen (zie ook volgende alinea).
- Overlap van 5 meter of minder met kadastrale percelen die grotendeels buiten het gebied zijn gelegen, is, gelet op de kadastrale inschrijving⁸, waar mogelijk beperkt. Dit betekent dat aldaar de kadastrale lijn is aangehouden. Deze werkwijze is alleen gevolgd op plekken waar geen Natura 2000-waarden aanwezig zijn. (°)

Overige wijzigingen van meer dan 1 ha worden in de volgende alinea's toegelicht.

De begrenzing van het Habitatrictlijngebied (zoals aangemeld) is aangepast:

- Een perceel bos (ten zuiden van Olde Vechte langs een oude rivierarm) dat deel uitmaakt van het beschermd natuurmonument Stekkenkamp, is toegevoegd (1,2 ha).
- Een aantal percelen ten zuiden van de Beerzerweg, die deel uitmaken van het beschermd natuurmonument Stekkenkamp, zijn toegevoegd (11 ha) wegens de aanwezigheid van habitattypen (o.a. beuken- en eikenbossen met hulst, H9120).
- Recreatieterrein en een bungalowpark bij Besthmen (ca. 12 ha) zijn uit de begrenzing gehaald omdat deze geen betekenis hebben voor de instandhouding van het gebied.
- Bij Besthmen zijn enkele percelen bos (14 ha) toegevoegd die deel uitmaken van de Boswachterij Ommen (SBB) en een ecologische eenheid vormen met het Habitatrictlijngebied.
- Ten oosten van Junne zijn enkele percelen bos en grasland (nieuwe natuur 4,6 ha) die aan drie zijden worden omgeven door reeds begrensde gebieden toegevoegd.
- Aan de oostzijde zijn bij Mariënberg (langs N36) akkers en bebouwing uit de begrenzing gehaald omdat deze weinig betekenis hebben voor de instandhouding van het gebied.
- Langs de Mariënbergerdijk uitbreiding met enkele percelen bos en heide (9,5 ha, grotendeels eigendom Landschap Overijssel) aansluitend op Landgoed Beerze.
- Aan de oostzijde van het Eerder Achterbroek uitbreiding met enkele aangrenzende percelen die een geheel met dit gebied vormen (8,0 ha, eigendom Natuurmonumenten).
- Verwijdering van enkele percelen cultuurgrond aan de zuidoostzijde van het Eerder Achterbroek (incl. bebouwing 8,3 ha buiten EHS) die weinig betekenis hebben voor de instandhouding van het gebied.

⁷ Wijzigingen aangeduid met (°) betreffen aanpassingen ten opzichte van het ontwerpbesluit.

⁸ Conform artikel 15 van de Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken (Stb. 2004, 31) is dit besluit, wat betreft de kadastrale percelen die geheel of gedeeltelijk binnen het aangewezen gebied zijn gelegen, in de kadastrale registratie als beperking ingeschreven.

- Op enkele plekken is de buitengrens van het deelgebied Archemer- en Lemelerberg beter op de bosgrens gelegd: uitbreiding (eigendom Landschap Overijssel, ca. 4 ha) en verkleining met cultuurgronden op de Lemelersch (2,4 ha).

De begrenzing van het Habitatrichtlijngebied is ten opzichte van het ontwerpbesluit als volgt aangepast:

- Rondom het voormalig beschermd natuurmonument Junner en Arriër Koeland zijn op een drietal plaatsen bos en heideterreinen toegevoegd. Op deze percelen zijn waarden aanwezig en bovendien zijn de grenzen op deze manier beter herkenbaar in het veld (bosrand). (°)
- Enkele bospercelen langs de Besthemeresweg (9,5 ha), die onderdeel zijn van het beschermd natuurmonument Stekkenkamp en ontwerp waren toegevoegd, zijn verwijderd omdat er geen habitatwaarden aanwezig zijn. (°)
- Het perceel nieuwe natuur (2,5 ha), dat aan drie zijden grenst aan het Junner Koeland, dat in het ontwerp is toegevoegd is weer uit de begrenzing verwijderd. Het zijn cultuurgronden waar geen waarden aanwezig zijn. (°)
- Van de percelen nieuwe natuur (ca. 17 ha) langs de Vecht bij Junne, die in het ontwerp waren toegevoegd, zijn grotendeels weer uit de begrenzing gehaald (ca. 12 ha). Het zijn cultuurgronden waar geen waarden aanwezig zijn. (°)
- Langs de Vecht nabij Stegerenhout is een perceel cultuurland naast de boerderij uit de begrenzing verwijderd (ca. 1 ha) en is de grens van het grasland direct langs de Vecht, waar potenties voor stroomdalgrasland zijn, iets uitgebreid in de richting van Stegeren (ca. 1 ha). Per saldo is dit een minieme verkleining van het gebied, waarmee de waarden beter gedekt zijn en een logischere en beter in het veld herkenbare grens wordt verkregen. (°)
- Ter hoogte van zwembad De Groene Jager bij Den Ham is de begrenzing aangepast. Een aangrenzende houtwal is toegevoegd en percelen cultuurgrond niet direct grenzend aan het zijbeekje van de Linderbeek zijn uit de begrenzing verwijderd. Op de cultuurgronden zijn geen waarden aanwezig. Per saldo levert dit een verkleining van het gebied op van ca. 9 ha. (°)
- Langs de Beneden-Regge tussen de Eerder Hooilanden en de Archemerberg is grotendeels ingerichte nieuwe natuur met het aangrenzende deel van de Beneden-Regge aan het gebied toegevoegd (80 ha). Hier komen stroomdalgraslanden (H6120), heischrale graslanden (H6230), glanshaver- en vossenstaartheooilanden, *glanshaver* (H6510A), vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (H91E0C) en de kleine modderkruiper (H1149) voor. (°)
- De exclavering van de Camping De Lemelersch is vergroot met het gehele kampeerterrein en een nabijgelegen perceel waar uitbreiding van de camping al is voorzien (ca. 3 ha). (°)

3.4 Toelichting bij de kaart en uitgesloten delen

De begrenzing van het Natura 2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Voor zover van toepassing is daarbij onderscheid gemaakt tussen de begrenzingen van Habitatrichtlijngebied, Vogelrichtlijngebied en (voormalige) natuurmonumenten. Daar waar de kaart en de Nota van toelichting, bijvoorbeeld om kaarttechnische redenen, niet overeenstemmen, is de tekst in deze paragraaf doorslaggevend. In voorkomende gevallen zijn op de kaart ook aangrenzende Natura 2000-gebieden aangegeven. Aan de indicatief aangeduide begrenzing van deze gebieden kunnen geen rechten worden ontleend (voor de begrenzing van deze gebieden wordt verwezen naar de kaarten van de betreffende aangewezen of aangemelde gebieden).

Voor de begrenzing van Natura 2000-gebieden geldt de volgende algemene exclaveringsformule: Bestaande bebouwing, erven, tuinen, verhardingen en hoofdspoorwegen maken geen deel uit van het aangewezen gebied, tenzij daarvan in paragraaf 3.3 wordt afgeweken. Voor de gebruikte begrippen gelden de volgende definities (voor zover van toepassing in het onderhavige gebied):

- Bebouwing betreft één of meer gebouwen of bouwwerken geen gebouwen zijnde. Gebouw: elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke, overdekte, geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt. Bouwwerk: elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, welke hetzij direct of indirect met de grond verbonden is, of hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond.
- Erven zijn de onmiddellijk aan een woning of ander gebouw gelegen, daarbij behorende en daarmee in gebruik zijnde terreinen.

- Tuinen zijn in de onmiddellijke nabijheid van een woning of ander gebouw gelegen intensief onderhouden terreinen, beplant met siergewassen en gazons of in gebruik als moestuin, die zich duidelijk onderscheiden van de omgeving. Tuinen zijn meestal besloten en omheind middels een afrastering, schutting, muur of haag, of (deels) omgeven door een sloot.
- Verhardingen kunnen bijvoorbeeld zijn: wegen, pleinen, parkeervoorzieningen, erfverhardingen en steenglooiingen. Wegen betreffen alle voor het gemotoriseerd verkeer in gebruik zijnde kunstmatig verharde wegen met inbegrip van de daarin liggende bruggen en duikers en de tot die wegen behorende paden en bermen of zijkanten.
- Hoofdspoorwegen betreffen spoorlijnen die zijn opgenomen in het Besluit aanwijzing hoofdspoorwegen (Stb. 2004, nr. 722). Langs hoofdspoorwegen geldt artikel 20 van de Spoorwegwet.

4 NATURA 2000-WAARDEN

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt allereerst een opsomming gegeven van de waarden waaraan het gebied zijn betekenis ontleent als Habitatrictlijngebied. Wat betreft de aanwijzing als Habitatrictlijngebied wordt in paragrafen 4.2.1 en 4.2.2 een lijst gegeven van de habitattypen (met vermelding van de aanwezige subtypen) en soorten waarvoor het gebied is aangewezen⁹. Op alle vermelde Natura 2000-waarden is een instandhoudingsdoelstelling van toepassing (zie hoofdstuk 5).

Vervolgens wordt in paragraaf 4.3 vermeld welke selectiecriteria op het Habitatrictlijngebied van toepassing zijn en wordt onderbouwd waarom het gebied als Habitatrictlijngebied is geselecteerd. Van elke Natura 2000-waarde waarvoor het gebied aan de selectiecriteria voldoet, wordt in bijlage B.2 in tekst en/of tabelvorm de betekenis (relatieve bijdrage) van het gebied afgezet tegen de betekenis van de andere Habitatrictlijngebieden die aan de selectiecriteria voldoen. Ten slotte beschrijft paragraaf 4.4 de verspreiding van habitattypen en soorten binnen het gebied, ter onderbouwing van de gevolgde gebiedsbegrenzing van het Habitatrictlijngebied.

4.2 Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen

4.2.1 Habitatrictlijn: habitattypen (bijlage I¹⁰)

Het gebied is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitats opgenomen in bijlage I van de Habitatrictlijn, waarvoor het gebied een bijdrage levert aan de instandhouding op landelijk niveau. Ten behoeve van de nationale uitwerking van de Habitatrictlijn is een deel van de habitattypen verdeeld in subtypen, vanwege de zeer ruime variatie in fysieke omstandigheden en soortensamenstelling. De namen van de habitattypen en daarvan afgeleide subtypen zullen verder met hun verkorte namen worden aangeduid. Wijzigingen ten opzichte van de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003) en/of het ontwerpbesluit (2007) zijn verklaard in bijlage B.1 van deze Nota van toelichting⁷.

- H2310** Psammofiele heide met *Calluna* en *Genista*
Verkorte naam Stuifzandheiden met struikhei
- H2330** Open grasland met *Corynephorus*- en *Agrostis*-soorten op landduinen
Verkorte naam Zandverstuivingen
- H3160** Dystrofe natuurlijke poelen en meren
Verkorte naam Zure vennen
- H4010** Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix*
Verkorte naam Vochtige heiden
betreft het subtype:
H4010A Vochtige heiden (*hogere zandgronden*)
- H4030** Droge Europese heide
Verkorte naam Droge heiden
- H5130** *Juniperus communis*-formaties in heide of kalkgrasland
Verkorte naam Jeneverbesstruwelen
- H6120** *Kalkminnend grasland op dorre zandbodem
Verkorte naam Stroomdalgraslanden

⁹ Prioritaire habitattypen en habitatsoorten zijn in bijlagen I en II van de Habitatrictlijn en in dit besluit aangeduid met een sterretje *.

¹⁰ Bijlagen I en II laatstelijk aangepast op 20 november 2006, Richtlijn 2006/105/EG, PbEG L 363, 20.12.2006, p. 368-405 (zie ook rectificatie PbEG L 80, 21.3.2007, p. 15).

- H6230** *Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)
Verkorte naam Heischrale graslanden
- H6430** Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones
Verkorte naam Ruigten en zomen
betreft het subtype:
H6430A Ruigten en zomen (*moerasspirea*)
- H7110** *Actief hoogveen (°)
Verkorte naam Actieve hoogvenen
betreft het subtype:
H7110B *Actieve hoogvenen (*heideveentjes*)
- H7120** Aangetast hoogveen waar natuurlijke regeneratie nog mogelijk is (°)
Verkorte naam Herstellende hoogvenen
- H7140** Overgangs- en trilveen
Verkorte naam Overgangs- en trilvenen
betreft het subtype:
H7140A Overgangs- en trilvenen (*trilvenen*)
- H7150** Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het *Rhynchosporion*
Verkorte naam Pioniervegetaties met snavelbiezen
- H9120** Atlantische zuurminnende beukenbossen met *Ilex* en soms ook *Taxus* in de ondergroei (*Quercion robori-petraeae* of *Ilici-Fagenion*)
Verkorte naam Beuken-eikenbossen met hulst
- H9190** Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met *Quercus robur*
Verkorte naam Oude eikenbossen
- H91E0** *Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
Verkorte naam Vochtige alluviale bossen
betreft het subtype:
H91EOC *Vochtige alluviale bossen (*beekbegeleidende bossen*)

4.2.2 Habitatrichtlijn: soorten (bijlage II¹⁰)

Het gebied is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage II van de Habitatrichtlijn, waarvoor het gebied een wezenlijke functie in de levenscyclus vervult. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan de instandhouding op landelijk niveau. Wijzigingen ten opzichte van de aanmelding als Habitatrichtlijngebied (2003) en/of het ontwerpbesluit (2007) zijn verklaard in bijlage B.1 van deze Nota van toelichting⁷.

- H1134** Bittervoorn (*Rhodeus amarus*)
H1145 Grote modderkruiper (*Misgurnus fossilis*)
H1149 Kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*)
H1163 Rivierdonderpad (*Cottus gobio*)
H1166 Kamsalamander (*Triturus cristatus*)
H1614 Kruiwend moerasscherm (*Apium repens*) (°)

4.3 Habitatrictlijn: waarden waarvoor het gebied aan de selectiecriteria voldoet

4.3.1 Habitattypen (bijlage I)

Voor niet-prioritaire habitattypen opgenomen in bijlage I van de Habitatrictlijn zijn in de eerste stap van het selectieproces in beginsel de "vijf belangrijkste gebieden" geselecteerd. Voor habitattypen welke verdeeld zijn in subtypen, geldt een aantal van "drie belangrijkste gebieden" per subtype. Voor prioritaire habitattypen⁹ geldt een aantal van "tien belangrijkste gebieden" en voor subtypen van prioritaire habitattypen een aantal van "vijf belangrijkste gebieden" per subtype. Verdeling in subtypen ten behoeve van de selectie is alleen toegepast indien de subtypen een verschillende verspreiding hebben en de beschikbare gegevens verdeling in subtypen toelaten. Voor één habitatype, dat in voldoende mate in gebieden is vertegenwoordigd die voor andere waarden zijn opgenomen, zijn geen gebieden geselecteerd (slijkgrasvelden (H1320)). De betekenis van het gebied is afgemeten aan de aanwezige oppervlakte en zo nodig ook de representativiteit van het habitatype. In een tweede stap zijn eventueel nog extra gebieden toegevoegd met het oog op landelijke dekking, geografische spreiding en grensoverschrijding¹¹. In de onderstaande tabel zijn de habitattypen vermeld die bij de aanmelding hebben geleid tot selectie van het gebied en/of de habitattypen waarvoor het gebied op grond van de huidige gegevens en omstandigheden aan de selectiecriteria zou voldoen (zie ook bijlage B.2).

Habitatype	X ^a	Y ^b	Landelijke oppervlakte ^c	Oppervlakte in Vecht- en Beneden-Reggegebied ^d	Oppervlakte in Yde gebied ^e	Selectie bij aanmelding
H2330	5	5	ca. 1.500	B1 (2-6%)	B1 (2-6%)	nee
H4030	5	5	ca. 15.000	-	B1 (2-6%)	ja
H5130	5	5	ca. 400	B (2-15%)	B (2-15%)	ja
*H6120	10	9	ca. 500	B2 (6-15%)	C (<2%)	nee
H7150	5	5	ca. 500	-	C (<2%)	ja

- (a) Aantal gebieden dat maximaal voor dit habitatype kan worden geselecteerd volgens het criterium: "behorend tot de X belangrijkste gebieden" voor het betreffende habitatype.
- (b) Aantal gebieden dat op grond van de huidige gegevens en omstandigheden zou voldoen aan het onder (a) genoemde selectiecriteria (Y < X indien er minder dan X gebieden zijn waarin het habitatype is vastgesteld of voorkomt in differentiërende omvang)..
- (c) Geschatte landelijke oppervlakte van het (subtype van het) habitatype in hectaren.
- (d) Oppervlakte in het onderhavige gebied, uitgedrukt als percentage van de landelijke oppervlakte. (Niet ingevuld indien gebied niet één van de X belangrijkste gebieden is.)
- (e) Oppervlakte van het habitatype in het, in rangorde van aflopende betekenis, Yde belangrijkste gebied. (Niet ingevuld indien niet van belang voor de bepaling van de relatieve betekenis van het gebied, wanneer representativiteit in plaats van oppervlakte doorslaggevend was).

4.3.2 Soorten (bijlage II)

Voor niet-prioritaire soorten opgenomen in bijlage II van de Habitatrictlijn zijn in de eerste stap van het selectieproces in beginsel de "vijf belangrijkste gebieden" geselecteerd. Voor prioritaire soorten⁹ geldt een aantal van "tien belangrijkste gebieden". Voor enkele verspreid over het land voorkomende soorten, die in voldoende mate in gebieden zijn vertegenwoordigd welke voor andere waarden zijn opgenomen, zijn geen gebieden geselecteerd¹². De betekenis van het gebied is afgemeten aan de omvang van de aanwezige populatie. In een tweede stap zijn eventueel nog extra gebieden toegevoegd met het oog op landelijke dekking, geografische spreiding en grensoverschrijding¹¹. In de onderstaande tabel zijn de habitatsoorten vermeld die bij de aanmelding hebben geleid tot selectie van het gebied en/of de habitatsoorten waarvoor het gebied op grond van de huidige gegevens en omstandigheden aan de selectiecriteria zou voldoen (zie ook bijlage B.2).

¹¹ De selectiecriteria zijn verder uitgewerkt in het Verantwoordingsdocument (2003).

¹² Soorten waarvoor geen gebieden zijn geselecteerd zijn: zeeprink (H1095), elft (H1102), zalm (H1106), bittervoorn (H1134) en kleine modderkruiper (H1149). Voor de platte schijfhoorn (H4056) zijn geen gebieden geselecteerd omdat de soort bij de uitbreiding van de EU in 2004 is toegevoegd aan bijlage II.

Code	Soort	X ^a	Y ^b	Landelijke populatie ^c	% in Vecht- en Beneden-Reggegebied ^d	% in Yde gebied ^e	Selectie bij aanmelding
H1614	Kruipend moerasscherm	5	4	Zie bijlage B.2			nee

- (a) Aantal gebieden dat maximaal voor deze soort kan worden geselecteerd volgens het criterium: "behorend tot de X belangrijkste gebieden" voor de betreffende soort.
- (b) Aantal gebieden dat op grond van de huidige gegevens en omstandigheden zou voldoen aan het onder (a) genoemde selectiecriterium ($Y < X$ indien er minder dan X gebieden zijn waarin de soort is vastgesteld of voorkomt in differentiërende omvang).
- (c) Landelijke voortplantingspopulatie in exemplaren of aantal bezette kilometerhokken (km²).
- (d) Populatiegrootte in het onderhavige gebied uitgedrukt als percentage van de landelijke populatie. (Niet ingevuld indien gebied niet één van de X belangrijkste gebieden is.)
- (e) Populatiegrootte in het, in rangorde van aflopende betekenis, Yde belangrijkste gebied.

4.4 Verspreiding habitattypen en soorten in het Habitatrictlijgebied

De begrenzing van het Habitatrictlijgebied Vecht- en Beneden-Reggegebied is bepaald aan de hand van de ligging van habitattypen en leefgebieden van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen (zie verder paragraaf 3.2). De verspreiding van de betreffende habitattypen en soorten binnen het gebied wordt in deze paragraaf globaal beschreven ter onderbouwing van de gevolgde begrenzing. Het is niet bedoeld als een uitputtende beschrijving.

Stuifzandheiden met struikhei (H2310) komen lokaal voor in het Beerzerveld en nabij het Beerzerveld. Arealen met stuifzandheiden met struikhei (H2310) en droge heiden (H4030) liggen ten oosten en westen van het Junner koeland, in het Beerzerveld, nabij het Beerzerveld, ten noorden van de Mariënbergerdijk, op de Besthmenerberg, op de Archemerberg en de Lemelerberg. Zandverstuivingen (H2330) bevinden zich bij het Beerzerveld, de Heetdelle, de Sahara, ten oosten van de Sahara en lokaal op de Lemelerberg. Oude eikenbossen (H9190) is aanwezig aan de noordrand van landgoed Beerze. Het habitatype zure vennen (H3160) is aanwezig in het Besthmenerven, Dode Ven, Zeesser Ven, nabij Eerde, in het Eerder-Achterbroek, op Landgoede Beerze en in het Beerzerveld. Vochtige heiden, *hogere zandgronden* (H4010A) bevinden zich ten noordoosten van Stegeren, ten noorden van de Mariënbergerdijk, in het Eerderveld en rond de nabijgelegen actieve hoogvenen, *heideveentjes* (H7110B), bij Eerder Achterbroek en langs de westrand van de Archemerberg en Lemelerberg. In het deelgebied Beerze is het habitatype herstellende hoogvenen (H7120) aanwezig. In het gebied ten noorden van de Mariënbergerdijk liggen enkele percelen met pioniervegetaties met snavelbiezen (H7150). Jeneverbesstruwelen (H5130) liggen hoofdzakelijk in het Beerzerveld en op de stuwwallen van de Archemerberg en de Lemelerberg. Stroomdalgraslanden (H6120) zijn te vinden langs de oevers van de Vecht, ten oosten van Ommen, bij Prathoek, ten oosten van Stegeren en ten noorden van Beerzerveld. Ook langs de Regge ligt een klein perceel ten westen van kasteel Eerde. Arealen met het habitatype ruigten en zomen, *moerasspirea* (H6430A) liggen in Prathoek en ten zuidoosten van Ommen nabij Zeesse. Heischrale graslanden (H6230) en overgangs- en trilvenen, *trilvenen* (H7140A) zijn kenmerkend voor het Junner Koeland. Beuken-eikenbossen met hulst (H9120) zijn vooral aanwezig in het noorden van het gebied (o.a. Junnerbelten, Stekkenkamp), omgeving van Eerde en in het Eerder-Achterbroek. Het habitatype vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (H91E0C) komt lokaal voor in Prathoek, ten oosten van Ommen en bij Stijle Oever.

De rivierdonderpad (H1163) komt vooral voor in de hoofdstromen van de Vecht en Beneden-Regge. De bittervoorn (H1134) is bekend uit het gebied ten oosten van Stegeren. In de stroomgebieden van zowel de Vecht als de Beneden-Regge is de grote modderkruiper (H1145) aangetroffen. De kleine modderkruiper (H1149) komt zowel voor in de stroomgebieden van de Beneden-Regge nabij de stuw bij de Archemerbrug, het stroomgebied van de Vecht bij Ommen en oostelijker bij een oude rivierarm aan de zuidzijde van de Vecht, even ten westen van de Beerze. De kamsalamander (H1166) is aangetroffen op het landgoed Eerde. Kruipend moerasscherm (H1614) heeft zich spontaan gevestigd langs de Hammerweg in het zuiden van het gebied, waar de Bevert door natuurontwikkeling weer meandert.

5 INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

5.1 Inleiding

Het ecologisch netwerk Natura 2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip "instandhouding" wordt een geheel aan maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. Ingevolge artikel 4, vierde lid, Habitatrichtlijn worden bij aanwijzing als Habitatrichtlijngebied "tevens de prioriteiten vast[gesteld] gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat [...] of van een soort [...] alsmede voor de coherentie van Natura 2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging".

Deze bepaling is in artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 nader uitgewerkt. Op grond van dit artikel bestaat de verplichting om in een aanwijzing doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van leefgebieden van vogelsoorten dan wel doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van natuurlijke habitats of populaties van de in het wild levende dier- en plantensoorten op te nemen. Om die reden zijn voor elk Natura 2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen ontwikkeld, waarbij per habitatype en per (vogel)soort is uitgegaan van landelijke doelen en de bijdrage die een gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau. Voor zover van toepassing is daarbij aangegeven welke habitatypes en/of (vogel)soorten ten koste mogen gaan van andere habitatypes en (vogel)soorten. Bij broedvogelsoorten met een regionale doelstelling is in de toelichting aangegeven wat in een bepaalde periode de minimale en maximale bijdrage van het betreffende gebied aan het regionale doelniveau is geweest.

In bijlage B van deze Nota van toelichting is een overzicht opgenomen van alle gebiedsdoelstellingen per Natura 2000-waarde.

Voor de Natura 2000-gebieden zullen in beheerplannen instandhoudingsmaatregelen worden uitgewerkt die beantwoorden aan de gebiedsspecifieke ecologische vereisten van de betrokken natuurlijke habitats en (vogel)soorten.

Als verdere invulling van het stellen van prioriteiten zijn voor de acht onderscheiden Natura 2000-landschappen¹³ kernopgaven geformuleerd op grond van de daar voorkomende habitatypes en soorten, de landelijke betekenis van deze waarden binnen het betreffende landschap, de belangrijkste verbeteropgaven en de beïnvloedingsmogelijkheden. Per landschap omvatten ze de belangrijkste behoud- en herstelopgaven. De kernopgaven stellen prioriteiten ("richting geven") en geven overeenkomsten en verschillen tussen en binnen de gebieden aan. Zij hebben in het bijzonder betrekking op habitatypes en (vogel)soorten die sterk onder druk staan en/of waarvoor Nederland van groot of zeer groot belang is. De kernopgaven worden per Natura 2000-landschap behandeld en opgesomd in hoofdstuk 5 van het Natura 2000 doelendocument (2006).

5.2 Algemene doelen

Behoud en indien van toepassing herstel van:

1. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van Natura 2000 zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie;
2. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie, die zijn opgenomen in bijlage I of bijlage II van de Habitatrichtlijn. Dit behelst de benodigde bijdrage van het gebied aan het streven naar een op landelijk niveau gunstige staat van instandhouding voor de habitatypes en de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
3. de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, inclusief de samenhang van de structuur en functies van de habitatypes en van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;

¹³ Het Natura 2000-landschap van het gebied waarop dit besluit betrekking heeft staat vermeld in paragraaf 3.2 van deze Nota van toelichting.

4. de op het gebied van toepassing zijnde ecologische vereisten van de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

5.3 Habitatrictlijn: habitattypen (bijlage I)

H2310 Stuifzandheiden met struikhei

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Mede vanwege de fauna is het van belang kleinere heideterreinen van het habitatype stuifzandheiden met struikhei te vergroten en zoveel mogelijk onderling te verbinden. De kwaliteit kan verbeteren bij uitbreiding van de oppervlakte.

H2330 Zandverstuivingen

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitatype zandverstuivingen komt lokaal voor. De afwisseling van (kleine) zandverstuivingen en het habitatype stuifzandheiden met struikhei (H2310) is voor een groot aantal dieren belangrijk. Beide habitattypen komen lokaal in mozaïekvorm voor. Uitbreiding van de oppervlakte mag niet ten koste gaan van de verjonging van het habitatype jeneverbesstruwelen (H5130).

H3160 Zure vennen

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitatype zure vennen komt met een kleine oppervlakte voor en de kwaliteit is goed tot matig. Enkele vennetjes behoren tot de beste voorbeelden van het habitatype zure vennen in ons land, mede dankzij grote populaties van veenbloembies. Door herstel van de kwelstroom kunnen enkele zure vennen van matige kwaliteit worden verbeterd.

H4010 Vochtige heiden

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige heiden, *hogere zandgronden* (subtype A).

Toelichting Het habitatype vochtige heiden, *hogere zandgronden* (subtype A) komt op verschillende plekken in het gebied voor in komvormige laagten en slenken van de dekzanden. Lokaal is het habitatype vergrast met pijpenstrootje. Er zijn goede potenties voor uitbreiding van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit.

H4030 Droge heiden

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Droge heiden komen voor op de hogere dekzanden in het gebied. De kwaliteit is matig als gevolg van vergrassing en versnippering. Mede in verband met de fauna is het van belang kleinere heideterreinen met het habitatype droge heiden te vergroten en zoveel mogelijk onderling te verbinden.

H5130 Jeneverbesstruwelen

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitatype jeneverbesstruwelen is in de vorm van fraaie struwelen aanwezig, zowel op land als langs de rivier. Op het zand treedt plaatselijk verjonging op. De struwelen langs de Vecht zijn de fraaiste voorbeelden in ons land van een zeldzame plantengemeenschap (*Roso-Juniperetum*). Dit gebied levert een relatief grote bijdrage voor dit habitatype. Kwaliteitsverbetering kan optreden door verjonging van de jeneverbesstruwelen.

H6120 *Stroomdalgraslanden

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitatype stroomdalgraslanden verkeert in Nederland in een zeer ongunstige staat van instandhouding. Langs de Vecht, waar het habitatype voorkomt op rivierduinen en

stroomruggen, zijn de kwaliteit en de oppervlakte sterk achteruitgegaan door afname van de overstromingsdynamiek. Het habitatype komt in het gebied voor op betrekkelijk kalkarme bodem in een zeldzame vorm met zwolse anjer. Er zijn potenties voor uitbreiding van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit van het habitatype. Enige achteruitgang in omvang leefgebied van de rivierdonderpad (H1163) ten gunste van het habitatype stroomdalgraslanden is toegestaan.

H6230 *Heischrale graslanden

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitatype heischrale graslanden komt lokaal voor in een natte vorm (*Gentiano pneumonanthes-Nardetum*). Bij optimalisering van de waterhuishouding kan de kwaliteit van dit sterk bedreigde habitatype verbeteren.

H6430 Ruigten en zomen

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit ruigten en zomen, *moerasspirea* (subtype A).

Toelichting In dit gebied komen verspreid kleine oppervlakten van het habitatype ruigten en zomen, *moerasspirea* (subtype A) voor. Plaatselijk is de vegetatie soortenrijk.

H7110 *Actieve hoogvenen

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit actieve hoogvenen, *heideveentjes* (subtype B).

Toelichting Het habitatype actieve hoogvenen, *heideveentjes* (subtype B) is aanwezig als hellingveentjes en komt in verschillende vennen voor in het gebied.

H7120 Herstellende hoogvenen

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit

Toelichting In het gebied komen talrijke veenputjes voor in verschillende stadia van verlanding. Deze veenputjes worden gezien de ligging op een stuifduinencomplex gerekend tot het habitatype herstellende hoogvenen.

H7140 Overgangs- en trilvenen

Doel Behoud oppervlak en kwaliteit overgangs- en trilvenen, *trilvenen* (subtype A).

Toelichting Het habitatype overgangs- en trilvenen, *trilvenen* (subtype A) komt plaatselijk voor bijvoorbeeld in oude meanders van de Vecht op plaatsen waar ijzerrijk grondwater uittreedt. De Vecht is een van de weinige gebieden in het Natura 2000-landschap Rivierengebied waar het habitatype overgangs- en trilvenen, *trilvenen* (subtype A) voorkomt.

H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Het habitatype pioniervegetaties met snavelbiezen komt voor op plagplekken in begroeiingen van het habitatype vochtige heiden, *hogere zandgronden* (H4010A), maar zal voor een groot deel weer omvormen tot vochtige heiden. Voor behoud van de soortensamenstelling is het van belang her en der in het terrein pionierplekken te behouden.

H9120 Beuken-eikenbossen met hulst

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Het habitatype beuken-eikenbossen met hulst is in aanzienlijke oppervlakte aanwezig.

H9190 Oude eikenbossen

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting De hogere zandgronden in het gebied zijn grotendeels begroeid met naaldbos, dat voor een deel kan worden omgevormd tot eikenbos van het habitatype oude eikenbossen. Vooral op oude bosgroeiplaatsen wordt dit beoogd.

H91E0 *Vochtige alluviale bossen

- Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (subtype C).
- Toelichting Het habitatype vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (subtype C) komt in kleine oppervlakte voor langs de Vecht in de vorm van elzenbroekbos en (marginaal) vogelkers-essenbos. Het bos komt voor in een mozaïek met drogere bossen op overgangen naar rivierduinen en essen. Uitbreiding van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit is nodig om een meer duurzame situatie te realiseren.

5.4 Habitatrichtlijn: soorten (bijlage II)

H1134 Bittervoorn

- Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.
- Toelichting Dit gebied maakt geen deel uit van het hoofdverspreidingsgebied van de bittervoorn. De relatieve bijdrage van het gebied voor de duurzame instandhouding van de soort wordt vooralsnog als gering ingeschat.

H1145 Grote modderkruiper

- Doel Uitbreiding omvang leefgebied en behoud kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
- Toelichting De grote modderkruiper is op enkele locaties in het gebied aangetroffen. Om de soort in een gunstige staat van instandhouding te krijgen wordt, voor het onderhavige gebied, beoogd het leefgebied te vergroten.

H1149 Kleine modderkruiper

- Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.
- Toelichting De kleine modderkruiper komt verspreid over het gebied voor in de rivieren alsmede in enkele zijwateren. De kleine modderkruiper verkeert landelijk in een gunstige staat van instandhouding. De soort komt in Nederland algemeen en wijdverspreid voor. De soort deelt grotendeels zijn niche met dat van de bittervoorn (H1134) en de grote modderkruiper (H1145). Bij het realiseren van de doelen voor deze soorten zullen populaties van de kleine modderkruiper zich naar verwachting duurzaam kunnen handhaven.

H1163 Rivierdonderpad

- Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie. Enige achteruitgang in omvang leefgebied ten gunste van habitatype stroomdalgraslanden (H6120) is toegestaan.
- Toelichting De rivierdonderpad komt hier veelal voor op kunstmatig substraat in de vorm van stenen beschoeiingen. Het leefgebied van deze algemeen voorkomende rivierdonderpad mag in dit gebied enigszins afnemen ten gunste van het habitatype stroomdalgraslanden (H6120).

H1166 Kamsalamander

- Doel Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
- Toelichting De kamsalamander komt voor op een landgoed waar de soort in diverse poelen is aangetroffen. Afgesneden rivierarmen met weinig of geen doorstroming vormen een natuurlijk leefgebied voor de soort. Versterking van de populatie moet met name gezocht worden in zuidelijke richting waar in deze regio meer lokale populaties voorkomen.

H1614 Kruiwend moerasscherm

- Doel Uitbreiding omvang en behoud kwaliteit biotoop voor uitbreiding populatie.
- Toelichting De soort heeft zich in dit gebied spontaan gevestigd na een natuurontwikkelingsproject. Het betreft de enige vindplaats van kruiwend moerasscherm binnen het Natura 2000-netwerk in het oosten van het land. Uitbreiding van de populatie is van groot belang vanwege de landelijk ongunstige staat van instandhouding en de beperkte verspreiding van de soort.

5.5 Beschermde natuurmonumenten

Het Natura 2000-gebied omvat één of meer voormalige beschermde natuurmonumenten (zie paragrafen 2.1 en 3.3 van deze Nota van toelichting). Ingevolge artikel 15a, derde lid, Natuurbeschermingswet 1998, heeft de bescherming van dat deel van het gebied, dat zijn status als beschermd natuurmonument heeft verloren, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals bepaald in het van rechtswege vervallen besluit. Voor zover deze doelstellingen Natura 2000-waarden betreffen (zoals opgenomen in paragraaf 4.2 van deze Nota van toelichting), maken deze deel uit van de in voorgaande paragrafen opgenomen instandhoudingsdoelstellingen. Indien de doelstellingen geen Natura 2000-waarden betreffen, houden deze doelstellingen, zoals de bescherming van het natuurschoon, hun zelfstandige betekenis. In een aantal gevallen is het niet mogelijk om zowel de doelen die voortkomen uit de aanwijzing als beschermd natuurmonument als de Natura 2000-doelstellingen te bereiken (bijvoorbeeld omdat dat om tegenstrijdig beheer vraagt). In deze gevallen hebben de Natura 2000-doelen voorrang om de Europeesrechtelijke verplichtingen na te komen.

Met de wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998 op 18 maart 2010 (Stb. 2010, 135) is de uitwerking van de doelen van voormalige beschermde natuurmonumenten in het beheerplan facultatief geworden, in plaats van dat daartoe een verplichting geldt. De van rechtswege vervallen besluiten zijn ter informatie aan het einde van dit besluit toegevoegd.

Bijlage A is niet van toepassing op dit besluit.

Nadere onderbouwing van wijzigingen in Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen, van de selectie als Habitatrictlijngebied en toewijzing van en wijzigingen in instandhoudingsdoelstellingen

- B.1 Wijzigingen in habitattypen en soorten ten opzichte van aanmelding als Habitatrictlijngebied en/of het ontwerpbesluit (paragraaf 4.2.1 en 4.2.2)
- B.2 Toepassing selectiecriteria Habitatrictlijngebieden (paragraaf 4.3)
- B.3 Toewijzing instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5)

B.1 Wijzigingen in habitattypen en soorten ten opzichte van aanmelding als Habitatrictlijngebied en/of het ontwerpbesluit (paragraaf 4.2.1 en 4.2.2)

- In aanvulling op de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003), maar conform het ontwerpbesluit (2007), is het gebied ook aangewezen voor het habitatype zure vennen (H3160). Dit habitatype komt onder meer voor in veenputjes op het Landgoed Beerze, in het Besthmenerven en in het Dode Ven.
- In aanvulling op de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003) en het ontwerpbesluit (2007) is het gebied ook aangewezen voor het habitatype actieve hoogvenen (H7110). Ten westen van het centrale deel van het gebied liggen het Dode ven, het Besthmenerven en het Zeesser ven waar *heideveentjes* (subtype B) zich in hebben ontwikkeld.
- In aanvulling op de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003) en het ontwerpbesluit is het gebied ook aangewezen voor het habitatype herstellende hoogvenen (H7120). Het habitatype is in het gebied aanwezig.
- In aanvulling op de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003), maar conform het ontwerpbesluit (2007), is het gebied ook aangewezen voor het habitatype overgangs- en trilvenen (H7140). Het subtype *trilvenen* (subtype A) is met een kleine oppervlakte aanwezig in het Junner Koeland.
- In aanvulling op de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003) maar conform het ontwerpbesluit (2007), is het gebied ook aangewezen voor het habitatype beuken-eikenbossen met hulst (H9120). Dit bostype is in aanzienlijke oppervlakte aanwezig.
- In afwijking van de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003) en het ontwerpbesluit (2007) is het gebied niet aangewezen voor de meervleermuis (H1318). Hoewel verondersteld werd dat het gebied gebruikt wordt als foerageergebied, zijn in de omgeving geen paar- of verblijfplaatsen bekend van meervleermuizen die het gebied als foerageergebied zouden kunnen gebruiken. Binnen het gebied is bovendien slechts een beperkte oppervlakte geschikt als meervleermuisbiotoop, welke van geringe kwaliteit en diversiteit zijn.
- In aanvulling op de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003) en het ontwerpbesluit (2007) is het gebied ook aangewezen voor kruipend moerasscherm (H1614). De soort heeft zich spontaan in het gebied gevestigd na een natuurontwikkelingsproject ten behoeve van herstel van een meer natuurlijk verloop van de Bevert.

B.2 Toepassing selectiecriteria Habitatrictlijngebieden (paragraaf 4.3)

In dit onderdeel wordt voor elke Natura 2000-waarde waarvoor het onderhavige gebied aan de selectiecriteria voldoet (zie paragraaf 4.3), een overzicht gegeven van alle daarvoor kwalificerende gebieden. Dit gebeurt zoveel mogelijk in de vorm van een tabel met de gebieden die aan de selectiecriteria voldoen, onder vermelding van de relatieve bijdrage. In het geval van habitattypen betreft dit het actuele aandeel van de landelijke oppervlakte dat in het gebied aanwezig is. Indien kwaliteit een rol heeft gespeeld in de bepaling van de gebiedselectie voor habitattypen is dit tekstueel toegelicht. In het geval van soorten betreft de relatieve bijdrage het aandeel van de landelijke populatie dat (geregeld) in het gebied aanwezig is. Afhankelijk van de soort wordt dit afgemeten aan getelde aantallen, aantal bezette plekken of kilometerhokken.

Er is gebruik gemaakt van de volgende klasse-indeling:

A1 = 15-30%, A2 = 30-50%, A3 = 50-75% en A4 = >75%

B1 = 2-6% en B2 = 6-15%
C = <2%

In de kolom "Bronvermelding" zijn de terreinbeherende organisaties en andere instanties en bronnen vermeld, waaraan de oppervlaktecijfers en aantallen zijn ontleend, met vermelding van de jaren waarin deze zijn verzameld of gepubliceerd (* = aangevuld met andere bronnen).

- Het gebied is één van de belangrijkste gebieden voor de volgende habitattypen:

H2330 – Zandverstuivingen			
Landelijke oppervlakte ca. 1.500 ha			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
057	Veluwe	A2 (30-50%)	Provincie Gelderland 2007
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	A1 (15-30%)	Aanwijzingsbesluit 2013
136	Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux	B1 (2-6%)	Staatsbosbeheer 2009
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	B1 (2-6%)	Aanwijzingsbesluit 2011
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	B1 (2-6%)	Provincie Overijssel 2009

Voor de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden (2003) zijn voor het habitatype zandverstuivingen (H2330) vier gebieden geselecteerd: Maasduinen (145), Veluwe (057), Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen (131)¹⁴ en Drents-Friese Wold & Leggelderveld (027). Hiervan herbergt de Veluwe verreweg de grootste oppervlakte (bijna een derde), gevolgd door Loonse en Drunense Duinen met ongeveer een zesde van het landelijke areaal. Op grond van de huidige kennis staan Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux (136), Drents-Friese Wold & Leggelderveld en Vecht en Beneden-Reggegebied (039) op de derde tot en met vijfde plaats in de rangorde van omvang. De aanwezige oppervlakte is in deze gebieden groter dan in de Maasduinen (met relatieve bijdrage van klasse C). Bij de aanmelding is het belang van de stuifzanden in Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux en het Vecht- en Beneden-Reggegebied niet onderkend.

H4030 – Droge heiden			
Landelijke oppervlakte ca. 15.000 ha			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
057	Veluwe	A2 (30-50%)	Provincie Gelderland 2007
042	Sallandse Heuvelrug	B2 (6-15%)	Aanwijzingsbesluit 2013
030	Dwingelderveld	B1 (2-6%)	Provincie Drenthe 2009
136	Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux	B1 (2-6%)	Staatsbosbeheer 2009
137	Strabrechtse Heide & Beuven	B1 (2-6%)	Aanwijzingsbesluit 2013
155	Brunsummerheide	C (R, <2%) ^a	Natuurmonumenten 1998

- (a) De letter "R" in deze kolom geeft aan dat het gebied is geselecteerd om voldoende regionale spreiding te verkrijgen binnen het landelijke verspreidingsgebied van het habitatype.

Voor de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden (2003) zijn voor het habitatype droge heiden (H4030) vijf gebieden geselecteerd: Brunsummerheide (155), Sallandse Heuvelrug (042), Veluwe (057), Vecht- en Beneden-Reggegebied (039)¹⁵ en Meinweg (149).

Op grond van de huidige kennis levert de Veluwe, met ruim 5.000 ha, veruit de grootste bijdrage voor dit habitatype in ons land. Dit gebied wordt, in kwantitatieve zin, gevolgd door de Sallandse Heuvelrug met bijna 1.000 ha van het habitatype. Daarnaast leveren Dwingelderveld (030), Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux (136) en Strabrechtse Heide & Beuven (137), gelet op de oppervlakte, de grootste relatieve bijdrage per gebied. Met het oog op het belang van voldoende geografische spreiding kan hieraan nog één

¹⁴ Destijds bekend als Loonse en Drunense Duinen, de Brand en de Leemkuilen.

¹⁵ Destijds bekend als Vecht en Beneden-Regge.

gebied worden toegevoegd: Brunsummerheide. Dit gebied herbergt een kleine oppervlakte van bijzondere kwaliteit in het heuvelland van Zuid-Limburg.

H5130 – Jeneverbesstruwelen			
Landelijke oppervlakte ca. 400 ha			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage ^a	Bronvermelding
026	Drouwenerzand	B (2-15%)	Aanwijzingsbesluit 2013
030	Dwingelderveld	B (2-15%)	Staatsbosbeheer 2010
032	Mantingerzand	B (2-15%)	Aanwijzingsbesluit 2013
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	B (2-15%)	Provincie Overijssel 2009 (*)
044	Borkeld	B (2-15%)	Aanwijzingsbesluit 2013
057	Veluwe	B (2-15%)	Provincie Gelderland 2007 (*)
144	Boschhuizerbergen	C (R, <2%) ^b	Aanwijzingsbesluit 2013

- (a) Klassen zijn slechts globaal geduid (B = 2-15%, C < 2%), omdat de gebieden onderling niet goed kunnen worden vergeleken, aangezien de oppervlakten op verschillende wijzen zijn berekend (al dan niet inclusief open delen). De aard van de vegetaties verschilt sterk van gebied tot gebied: van verspreide bomen tot dichte struwelen.
- (b) De letter "R" in deze kolom geeft aan dat het gebied is geselecteerd om voldoende regionale spreiding te verkrijgen binnen het landelijke verspreidingsgebied van het habitatype.

Ten tijde van de aanmelding van Habitatrictlijngebieden (2003) werd het habitatype jeneverbesstruwelen (H5130) in twee subtypen verdeeld: vegetaties behorende tot het verbond van sleedoorn en meidoorn (*Carpino-Prunion*) en vegetaties behorende tot het verbond der naaldbossen (*Dicrano-Pinion*). Voor elk van de subtypen zijn toen drie gebieden geselecteerd: voor het eerstgenoemde subtype Vecht- en Beneden-Reggegebied (039)¹⁶, Borkeld (044) en Willinks Weust (062) en voor het andere subtype Mantingerzand (032), Drouwenerzand (026) en Dwingelderveld (030). In aanvulling daarop is het gebied Boschhuizerbergen (144) aan de selectie toegevoegd ten behoeve van het bereiken van voldoende geografische spreiding. Het voorkomen van het plantensociologische verbond van sleedoorn en meidoorn is dermate zeldzaam dat dit verbond bij de opstelling van het Natura 2000 doelendocument (2006) niet meer als afzonderlijk subtype is onderscheiden.

Het habitatype komt verspreid voor op pleistocene zandgronden van Drenthe tot Noord-Limburg. Zwaartepunt van het voorkomen ligt in Drenthe en Salland. In de tabel zijn de zes gebieden opgenomen met de meest omvangrijke voorkomens (c.q. minstens 2% van het landelijk areaal), aangevuld met Boschhuizerbergen gelet op geografische spreiding. Een precieze rangorde kan daarin niet worden aangegeven, omdat de gebieden onderling niet goed kunnen worden vergeleken, aangezien de oppervlakten op verschillende wijzen zijn berekend (al dan niet inclusief open delen). De aard van de vegetaties verschilt sterk van gebied tot gebied: van verspreide bomen tot dichte struwelen.

H6120 – *Stroomdalgraslanden			
Landelijke oppervlakte ca. 500 ha			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
068	Uiterwaarden Waal	A2 (30-50%)	Provincie Gelderland 2009
038	Uiterwaarden IJssel	A1 (15-30%)	Provincie Gelderland 2009
067	Gelderse Poort	A1 (15-30%)	Provincie Gelderland 2009
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	B2 (6-15%)	Provincie Overijssel 2009
112	Biesbosch	B1 (2-6%)	Staatsbosbeheer 1995
082	Uiterwaarden Lek	C (<2%)	Diverse bronnen
141	Oeffelter Meent	C (<2%)	Aanwijzingsbesluit 2013
143	Zeldersche Driessen	C (<2%)	Aanwijzingsbesluit 2013
049	Dinkelland	C (<2%)	Provincie Overijssel 2009

¹⁶ Destijds bekend als Vecht en Beneden-Regge.

Voor de aanmelding van Habitatrictlijngebieden (2003) zijn voor dit prioritaire habitatype de volgende zeven gebieden geselecteerd: Uiterwaarden IJssel (038)¹⁷, Gelderse Poort (067), Uiterwaarden Lek (082)¹⁸, Biesbosch (112), Oeffelter Meent (141), Zeldersche Driessen (143) en Maasduinen (145). Uit recente gegevens is gebleken dat Uiterwaarden Waal (068) ook een aanzienlijke oppervlakte herbergt. Aan de lijst kunnen nog twee gebieden worden toegevoegd, waar een bijzondere vorm voorkomt met steenanjer: Vecht- en Beneden-Reggegebied (039) en Dinkelland (049). Ten tijde van de selectie in 2003 zijn deze gebieden wel aangemeld voor dit habitatype, maar niet opgenomen in de selectie¹⁹. Het habitatype is in nog andere gebieden aanwezig maar dit zijn fragmentaire voorkomens van geringe omvang.

H7150 – Pioniervegetaties met snavelbiezen			
Landelijke oppervlakte ca. 500 ha			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
057	Veluwe	A1 (15-30%)	Provincie Gelderland 2007
030	Dwingelderveld	B2 (6-15%)	Provincie Drenthe 2008
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	B1 (2-6%)	Aanwijzingsbesluit 2013
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	C (<2%)	Aanwijzingsbesluit 2011
029	Holtingerveld ²⁰	C (<2%)	Aanwijzingsbesluit 2013

Voor de aanmelding van Habitatrictlijngebieden (2003) zijn voor dit habitatype de volgende vijf gebieden geselecteerd: Dwingelderveld (030), Veluwe (057), Vecht- en Beneden-Reggegebied (039), Maasduinen (145) en Drents-Friese Wold & Leggelderveld (027). Dit habitatype kan in zijn natuurlijke vorm voorkomen in laagten, of op plagplekken in vochtige heiden. Met de huidige kennis behoren in elk geval Veluwe, Dwingelderveld en Kampina & Oisterwijkse Vennen (133) qua oppervlakte tot de belangrijkste gebieden (met elk meer dan 4% landelijke areaal). Andere gebieden met belangrijke voorkomens in natuurlijke laagten zijn Drents-Friese Wold & Leggelderveld en Holtingerveld (029). Ook Boetelerveld (041), Kempenland-West (135) en Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux (136) herbergen aanzienlijke oppervlakten (2-6%, klasse B1), maar dit betreffen voornamelijk vegetaties op plagplekken.

- Het gebied is één van de belangrijkste gebieden voor de volgende habitasoort:

H1614 – Kruiwend moerasscherm

Ten tijde van de aanmelding van Habitatrictlijngebieden (2003) zijn voor de habitasoort kruiwend moerasscherm (H1614) drie gebieden geselecteerd: Grootte Gat (124), Canisvliet (125)²¹ en Vogelkreek (126). Naast deze drie gebieden in Zeeuws-Vlaanderen, die nog steeds representatieve terreinen met kruiwend moerasscherm betreffen, is de soort gevonden in het gebied Vecht- en Beneden-Reggegebied (039). De soort heeft zich hier spontaan gevestigd na een natuurontwikkelingsproject en het betreft hiermee een belangrijk voorkomen binnen het Natura 2000-netwerk in het oosten van Nederland. Het is niet mogelijk een inschatting te geven van het belang van elk afzonderlijk gebied, aangezien het voorkomen van de soort van jaar tot jaar sterk kan wisselen en monitoringsgegevens nog zeer beperkt beschikbaar zijn.

B.3 Toewijzing instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5)

Voor zover de hier vermelde gebiedsdoelen en relatieve bijdragen betrekking hebben op de Natura 2000-gebieden die buiten dit aanwijzingsbesluit vallen en waarvan de definitieve besluiten op het moment van vaststelling van het onderhavige besluit nog niet zijn vastgesteld, moeten deze worden beschouwd als "indicatieve" opgaven en kunnen ze nog aan verandering onderhevig zijn.

¹⁷ Destijds bekend als IJsseluiterwaarden.

¹⁸ Destijds bekend als Luistenbuul en Koekoeksche Waard.

¹⁹ Het betreft hier vegetaties van zwak tot sterk gebufferde droge rivierduinen. Stroomdalgraslanden kunnen ook voorkomen langs kleine rivieren waar vrij kalkarme zanden worden afgezet.

²⁰ Destijds bekend als Havelte-Oost.

²¹ Destijds bekend als Canisvlietse Kreek.

In dit onderdeel wordt voor iedere Natura 2000-waarde waarvoor het onderhavige gebied is aangewezen, inzichtelijk gemaakt hoe de landelijke doelstelling²² is uitgewerkt in de Natura 2000-gebieden. De landelijke doelstellingen vormen een kader voor de formulering van instandhoudingsdoelstellingen op gebiedsniveau. De gebiedsdoelen bij elkaar "opgeteld", eventueel tezamen met een opgave buiten het Natura 2000-netwerk, hebben als som het landelijke doel. Onder iedere tabel wordt de landelijke staat van instandhouding van de betreffende Natura 2000-waarde vermeld. Indien de landelijke doelstelling van de betreffende waarde afwijkt van wat kan worden verwacht uit de landelijke staat van instandhouding, is dit hier gemotiveerd. Gebiedsdoelstellingen die afwijken van de landelijke doelstelling, worden ook zoveel mogelijk gemotiveerd. In gevallen waarin motivering ontbreekt, is aanpassing nog in overweging (met name naar aanleiding van zienswijzen) in het kader van het besluit voor het betreffende gebied. Doelstellingen die volgens de tabellen zijn aangepast ten opzichte van het ontwerpbesluit (zie kolom "Besluit") staan eveneens onder de betreffende tabellen gemotiveerd. De instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-waarden die zijn toegevoegd ten opzichte van het ontwerpbesluit, zijn in principe op behoud gesteld, omdat de landelijke doelstelling al haalbaar werd geacht zonder deze toevoegingen. De instandhoudingsdoelstellingen die om deze reden op behoud zijn gesteld en daarmee afwijken van de landelijke doelstelling voor de betreffende Natura 2000-waarde, zijn in de tabellen gemarkeerd met een x. Regels in cursief betreffen complementaire doelen. Deze zijn in de tabellen opgenomen omdat ze nog in de vigerende besluiten staan vermeld. Deze doelen zullen niet langer in aanwijzingsbesluiten worden opgenomen (zie bijlage C, paragraaf 4.1). In een aparte kolom is van elk gebied de relatieve bijdrage vermeld. Voor een nadere toelichting en de klasse-indeling wordt verwezen naar de inleiding van onderdeel 2 van deze bijlage.

B.3.1 Habitatrictlijn: habitattypen

H2310 – Stufzandheiden met struikhei					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
017	Bakkeveense Duinen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
026	Drouwenezand	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
029	Holtingerveld	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
030	Dwingelderveld	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
032	Mantingerzand	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	verbetering	C	conform ontwerp
044	Borkeld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
046	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
053	Buurserzand & Haaksbergerveen	uitbreiding	behoud	C	aanwijzingsbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	A2	ontwerpbesluit
128	Brabantse Wal	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Venen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
134	Regte Heide & Riels Laag	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
135	Kempenland-West	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	behoud	verbetering	B2	ontwerpbesluit
137	Strabrechtse Heide & Beuven	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
144	Boschhuizerbergen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
145	Maasduinen	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit

²² De landelijke doelomschrijving in deze paragraaf beperkt zich in principe tot behoud/uitbreiding oppervlakte (of omvang leefgebied) en behoud/verbetering kwaliteit (leefgebied), in geval van soorten en vogels aangevuld met het doel voor behoud/uitbreiding populatie. Voor de volledige formulering van de landelijke doelen inclusief toelichting wordt verwezen naar het Natura 2000 doelendocument (2006).

Het habitatype stuifzandheiden met struikhei is beperkt tot laag gelegen land. Meer dan twee derde van de landelijke oppervlakte van het habitatype is opgenomen binnen het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van het habitatype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk "matig ongunstig" en "zeer ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan²³. Mogelijkheden voor uitbreiding van de oppervlakte liggen onder meer in de gebieden Drentsche Aa-gebied (025), Veluwe (057), Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen (131) en Maasduinen (145). Verder is de uitbreidingsopgave neergelegd in de gebieden waar de beste potenties zijn: waar voldoende ruimte en mogelijkheden zijn voor uitbreiding van dit aan vaaggronden gebonden habitatype. De landelijke doelstelling ter verbetering van de kwaliteit wordt in het grootste deel van de gebieden nagestreefd. In de meeste gebieden waar behoud van de kwaliteit als doel wordt gesteld, is het habitatype reeds in voldoende kwaliteit aanwezig (bijvoorbeeld in Strabrechtse Heide & Beuven (137)).

H2330 – Zandverstuivingen					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
017	Bakkeveense Duinen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
026	Drouwenezand	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
029	Holtingerveld	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
030	Dwingelderveld	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
032	Mantingerzand	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	verbetering	B1	conform ontwerp
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	A2	ontwerpbesluit
128	Brabantse Wal	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	uitbreiding	verbetering	A1	aanwijzingsbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
136	Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux	behoud	behoud	B1	ontwerpbesluit
137	Strabrechtse Heide & Beuven	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
144	Boschhuizerbergen	uitbreiding	behoud	C	aanwijzingsbesluit
145	Maasduinen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
155	Brunsummerheide	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit

Ongeveer twee derde van het habitatype zandverstuivingen bevindt zich binnen het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van het habitatype zandverstuivingen is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk "matig ongunstig" en "zeer ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De afwisseling van zandverstuivingen met stuifzandheiden met struikhei (H2310) is voor een groot aantal dieren, in het bijzonder vogels, belangrijk. Om deze reden zijn in veel heidegebieden van de hogere zandgronden deze twee habitattypen gecombineerd als doel. Het grootste deel van de gebiedsdoelstellingen sluit aan op de landelijke doelstelling. In de meeste gebieden waar een behoudsdoelstelling is neergelegd komt het habitatype slechts over een kleine oppervlakte voor en/of lijken de potenties voor herstel gering.

H3160 – Zure vennen					
Landelijke doelstelling: behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
017	Bakkeveense Duinen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
023	Fochteloërveen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit

²³ Landelijk doel gewijzigd: Aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Drents-Friese Wold & Leggelderveld (Stcrt. 2011, 4458).

025	Drentsche Aa-gebied	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
029	Holtingerveld	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
030	Dwingelderveld	uitbreiding	verbetering	B2	ontwerpbesluit
032	Mantingerzand	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	verbetering	C	conform ontwerp
042	Sallandse Heuvelrug	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
044	Borkeld	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
051	Lonnekermeer	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
054	Witte Veen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
057	Veluwe	behoud	verbetering	B1	ontwerpbesluit
128	Brabantse Wal	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	behoud ^a	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
134	Regte Heide & Riels Laag	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
135	Kempensland-West	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
136	Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
137	Strabrechtse Heide & Beuven	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
145	Maasduinen	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
149	Meinweg	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
155	Brunssummerheide	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit

(a) Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitattypen zwakgebufferde vennen (H3130) of actieve hoogvenen, *heideveentjes* (H7110B) is toegestaan²⁴.

Ruim de helft van het Nederlandse voorkomen van het habitatype zure vennen bevindt zich binnen het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van dit habitatype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk "gunstig" en "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Voor enkele gebieden, zoals Dwingelderveld (030) en Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux (136), is een uitbreidingsdoelstelling geformuleerd, omdat het huidige beheer reeds gericht is op het ontwikkelen van zure vennen. In het bijzonder wordt uitbreiding van de oppervlakte van vormen met drijvende egelskop en veenbloembies nagestreefd (onder meer Dwingelderveld). Een deel van de zure vennen kan zich door verlanding ontwikkelen naar het habitatype actieve hoogvenen, *heideveentjes* (H7110B). In een aantal gebieden wordt behoud van de kwaliteit nagestreefd in tegenstelling tot de landelijke doelstelling. In de gebieden Sallandse Heuvelrug (042), Witte Veen (054), Strabrechtse Heide & Beuven (137) en Brunssummerheide (155) zijn de vennen reeds goed ontwikkeld. Behoud is derhalve voldoende. In het gebied Lonnekermeer (051) wordt behoud van de kwaliteit beoogd, omdat het slechts een zeer kleine oppervlakte betreft en er geen potentie is om de kwaliteit ervan te verbeteren.

H4010A – Vochtige heiden, hogere zandgronden					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
015	Van Oordt's Mersken	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
016	Wijnjeterper Schar	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
017	Bakkeveense Duinen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
023	Fochteloërveen	uitbreiding	behoud	C	aanwijzingsbesluit
024	Witterveld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit

²⁴ Nadere toelichting over de "ten gunste formulering" wordt gegeven in het Natura 2000 doelendocument (2006), p. 35/37.

028	Elperstroomgebied	uitbreiding	behoud	C	aanwijzingsbesluit
029	Holtigerveld	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
030	Dwingelderveld	uitbreiding	verbetering	B2	ontwerpbesluit
032	Mantingerzand	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	verbetering	B1	doel aangepast ^a
041	Boetelerveld	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
042	Sallandse Heuvelrug	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
043	Wierdense Veld	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
044	Borkeld	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
046	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	uitbreiding	behoud	C	aanwijzingsbesluit
048	Lemselermaten	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
049	Dinkelland	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
051	Lonnekermeer	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
053	Buurserzand & Haaksbergerveen	uitbreiding	behoud	B2	aanwijzingsbesluit
054	Witte Veen	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
055	Aamsveen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	B2	ontwerpbesluit
058	Landgoederen Brummen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
060	Stelkampsveld	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
061	Korenburgerveen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
128	Brabantse Wal	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
134	Regte Heide & Riels Laag	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
135	Kempenland-West	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
137	Strabrechtse Heide & Beuven	behoud	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
145	Maasduinen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
149	Meinweg	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
155	Brunssummerheide	uitbreiding	behoud	C	ontwerpbesluit

(a) De doelstelling voor Vecht- en Beneden-Reggegebied is aangepast van behoud naar uitbreiding van de oppervlakte. Er is in dit gebied goede potentie voor uitbreiding van de oppervlakte van het habitatype vochtige heiden, *hogere zandgronden* (H4010A).

Het habitatype vochtige heiden, *hogere zandgronden* (subtype A) komt wijdverspreid voor in Nederland. Meer dan twee derde van de landelijke oppervlakte van dit subtype is opgenomen binnen het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van het habitatype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan²⁵. Mogelijkheden voor uitbreiding van de oppervlakte liggen onder andere op de Veluwe (057) en in de gebieden op het Drents plateau, waar dit subtype over grote oppervlakten voorkomt. Verder is de uitbreidingsopgave neergelegd in de gebieden waar de beste potenties zijn: waar voldoende ruimte en mogelijkheden zijn voor uitbreiding. Ook de landelijke doelstelling ter verbetering van de kwaliteit wordt nagestreefd in de gebieden waar de potentie het hoogst is: bijvoorbeeld waar herstel van sterk vergraste vormen van dit subtype mogelijk is. Een speciale herstelopgave voor de kwaliteit van dit subtype ligt in de beekdalen waar het habitatype onderdeel uitmaakt van de gradiënt van hogere zandgronden naar de beek (bijvoorbeeld Wijnjeterper Schar (016), Stelkampsveld (060) en Meinweg (149)). In de meeste gebieden waar, in tegenstelling tot deze landelijke doelstelling, behoud van de kwaliteit wordt nagestreefd komt het subtype slechts in beperkte mate voor. De potenties ter verbetering van de kwaliteit zijn in deze gebieden veelal gering.

²⁵ Landelijk doel gewijzigd: Aanwijzingsbesluiten Natura 2000-gebieden Wijnjeterper Schar en Elperstroomgebied (Strct. 2010, 2212).

H4030 – Droge heiden					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
016	Wijnjeterper Schar	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
023	Fochteloërveen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
024	Witterveld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
029	Holtingerveld	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
030	Dwingelderveld	behoud	verbetering	B1	ontwerpbesluit
032	Mantingerzand	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	verbetering	C	conform ontwerp
040	Engbertsdijksvenen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
042	Sallandse Heuvelrug	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
043	Wierdense Veld	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
044	Borkeld	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
046	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	uitbreiding	behoud	C	aanwijzingsbesluit
049	Dinkelland	uitbreiding	behoud	C	ontwerpbesluit
051	Lonnekermeer	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
053	Buurserzand & Haaksbergerveen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
054	Witte Veen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
055	Aamsveen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	A2	ontwerpbesluit
060	Stelkampsveld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
128	Brabantse Wal	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
134	Regte Heide & Riels Laag	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
135	Kempenland-West	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
137	Strabrechtse Heide & Beuven	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
139	Deurnsche Peel & Mariapeel	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
140	Groote Peel	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
145	Maasduinen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
149	Meinweg	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
155	Brunsummerheide	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit

Ruim twee derde van de landelijke oppervlakte van het habitatype droge heiden is opgenomen binnen het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van dit habitatype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk "matig ongunstig" en "zeer ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Niet in alle gebieden kan de landelijke doelstelling worden nagestreefd. In een aantal gebieden wijkt de doelstelling voor het aspect oppervlakte af van de landelijke doelstelling omdat bijvoorbeeld de oppervlakten waar het habitatype droge heiden voor kan komen al volledig benut zijn (Holtingerveld (029), Wierdense Veld (043) en Borkeld (044)). De doelstelling voor het aspect kwaliteit wijkt af van de landelijke doelstelling in de gebieden Bergvennen & Brecklenkampse Veld (046) en Dinkelland (049), omdat het habitatype in deze gebieden reeds in goed ontwikkelde vorm aanwezig is. In diverse gebieden wordt zowel behoud van de oppervlakte als behoud van de kwaliteit beoogd. In de gebieden Teeselinkven (059) en Stelkampsveld (060) ligt de focus op andere habitatypen en komen droge heiden slechts over kleine oppervlakten voor. De gebieden Fochteloërveen (023), Witterveld (024), Witte Veen (054) en Aamsveen (055) zijn hoogveengebieden. In deze gebieden wijken de doelstellingen af van de landelijke

doelstelling omdat het habitatype droge heiden voorkomt op de zandruggen van de gebieden en hierdoor de mogelijkheden in het hoogveenlandschap volledig zijn benut. Ook in het, overwegend natte, Drentsche Aa-gebied (025) zijn de mogelijkheden voor droge heiden volledig benut. De doelstellingen voor het gebied Wijnjeterper Schar (016) wijken af van de landelijke doelstelling omdat het gebied reeds een goed voorbeeld is betreffende dit habitatype en behoud van de kwaliteit en oppervlakte derhalve voldoende is.

H5130 – Jeneverbesstruwelen					
Landelijke doelstelling: behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage^a	Besluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
026	Drouwenerzand	behoud	verbetering	B	aanwijzingsbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
030	Dwingelderveld	behoud	verbetering	B	ontwerpbesluit
032	Mantingerzand	behoud	verbetering	B	aanwijzingsbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	verbetering	B	conform ontwerp
041	Boetelerveld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
042	Sallandse Heuvelrug	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
044	Borkeld	uitbreiding	verbetering	B	aanwijzingsbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
046	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
053	Buurserzand & Haaksbergerveen	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
057	Veluwe	behoud	verbetering	B	ontwerpbesluit
062	Willinks Weust	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
136	Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
144	Boschhuizerbergen	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit

(a) Klassen zijn slechts globaal geduid (B = 2-15%, C < 2%), omdat de gebieden onderling niet goed kunnen worden vergeleken, aangezien de oppervlakten op verschillende wijzen zijn berekend (al dan niet inclusief open delen). De aard van de vegetaties verschilt sterk van gebied tot gebied: van verspreide bomen tot dichte struwelen.

Ongeveer de helft van de landelijke oppervlakte jeneverbesstruwelen is gelegen binnen het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van het habitatype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk "gunstig" en "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Hoewel de oppervlakte van jeneverbesstruwelen sinds 1950 stabiel is gebleven, is de kwaliteit afgenomen. Door successie en vergrassing is de soortensamenstelling verarmd. Het merendeel van de jeneverbessen staat in oudere struwelen met een vrij eentonige soortensamenstelling. Natuurlijke verjonging vindt zelden plaats, waardoor een scheve leeftijdsopbouw is ontstaan. De landelijke doelstelling is dan ook gericht op behoud van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit. Het merendeel van de gebiedsdoelstellingen sluit hierop aan. In Borkeld (044) en Springendal & Dal van Mosbeek (045) zijn goede kansen voor uitbreiding van het habitatype. Dit zijn de enige twee gebieden in Nederland waar potentie is voor het kiemen van jeneverbessen op de lemige bodems. De uitbreidingsopgave in deze gebieden is nodig om de te verwachten landelijke areaalverliezen op te vangen. In enkele gebieden geldt een behoudopgave op het aspect kwaliteit. In Boetelerveld (041), Bergvennen & Brecklenkampse Veld (046) en Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux (136) komen slechts zeer kleine oppervlakten van het habitatype voor, waardoor kwaliteitsverbetering niet mogelijk wordt geacht.

H6120 – *Stroomdalgraslanden					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	A1 ^a	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering		ontwerpbesluit

039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	verbetering	B2	conform ontwerp
049	Dinkelland	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	A1	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	behoud	verbetering	A2 ^a	ontwerpbesluit
068	<i>Uiterwaarden Waal</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>verbetering</i>		<i>ontwerpbesluit</i>
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
082	Uiterwaarden Lek	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	uitbreiding	behoud	B1	ontwerpbesluit
141	Oeffelter Meent	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
143	Zeldersche Driessen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
145	Maasduinen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
148	Swalmdal	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit

(a) De relatieve bijdrage geldt voor het Natura 2000-gebied als geheel, dus voor het Habitatrichtlijngebied en het Vogelrichtlijngebied gecombineerd.

Ruim drie kwart van de landelijke oppervlakte stroomdalgraslanden komt voor binnen het Natura 2000-netwerk. De staat van instandhouding van het habitatype stroomdalgraslanden is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "zeer ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De meeste gebiedsdoelstellingen sluiten aan op de landelijke opgave. Enkele wijken echter af. De instandhoudingsdoelstelling voor Uiterwaarden Waal (068) wijkt op het aspect oppervlakte af van de landelijke doelstelling. Het gedeelte dat is aangewezen onder de Habitatrichtlijn is te klein om uitbreiding te bewerkstelligen zonder dat dit ten koste gaat van de andere instandhoudingsdoelstellingen in het gebied. In de Biesbosch (112) wijkt de doelstelling op het aspect kwaliteit af van de landelijke doelstelling. Het gebied herbergt reeds een aanzienlijk areaal van goede kwaliteit. De doelstelling voor Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem (071) wijkt af van de landelijke doelstelling, omdat er reeds goede kwaliteit aanwezig is en uitbreiding slechts beperkt mogelijk is in vergelijking tot elders in het rivierengebied. Voor Maasduinen (145) geldt een behoudsdoelstelling omdat er weinig mogelijkheden zijn om natuurlijke dynamiek meer ruimte te bieden.

H6230 – *Heischrale graslanden					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
004	Duinen Terschelling	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
005	Duinen Ameland	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
015	Van Oordt's Mersken	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
016	Wijnjeterper Schar	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
026	Drouwenenzand	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
028	Elperstroomgebied	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
029	Holtingerveld	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
030	Dwingelderveld	uitbreiding	behoud	B2	ontwerpbesluit
032	Mantingerzand	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
033	Bargerveen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	verbetering	C	conform ontwerp
041	Boetelerveld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
042	Sallandse Heuvelrug	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
044	Borkeld	uitbreiding	behoud	C	aanwijzingsbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	uitbreiding	behoud	C	ontwerpbesluit

046	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
048	Lemselermaten	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
049	Dinkelland	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
051	Lonnekermeer	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
055	Aamsveen	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	A2	ontwerpbesluit
058	Landgoederen Brummen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
060	Stelkampsveld	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
062	Willinks Weust	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
085	Zwanenwater & Pettemerduinen	uitbreiding	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
155	Brunsummerheide	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
156	Bemelerberg & Schiepersberg	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
159	Sint Pietersberg & Jekerdal	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit

Het habitatype heischrale graslanden heeft een sterk versnipperd voorkomen dat doorgaans over kleine oppervlakten voorkomt. Van de circa 100 ha heischrale graslanden in Nederland is ongeveer de helft opgenomen in het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van dit habitatype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "zeer ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. In enkele gebieden wijkt de doelstelling betreffende de oppervlakte af van het landelijk doel en wordt behoud nagestreefd. De belangrijkste reden hiervoor is dat er buiten het huidig voorkomen in het betreffende gebied niet of nauwelijks uitbreidingsmogelijkheden aanwezig zijn, onder andere in Dinkelland (049). Het landelijke doel ter verbetering van de kwaliteit van dit habitatype kan ook niet in alle gebieden gerealiseerd worden. De meest kansrijke gebieden zijn aangewezen voor kwaliteitsverbetering van het habitatype. In enkele andere gebieden wordt behoud van de kwaliteit nagestreefd, in tegenstelling tot het landelijk doel. Mogelijke redenen hiervoor zijn de aanwezigheid van reeds goede kwaliteit (Bargerveen (033)) en geringe mogelijkheden voor kwaliteitsverbetering (Dinkelland).

H6430A – Ruigten en zomen, <i>moerasspirea</i>					
Landelijke doelstelling: behoud oppervlakte en kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage^a	Besluit
010	Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
034	Weerribben	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
035	De Wieden	behoud	behoud	A1	aanwijzingsbesluit
036	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	behoud	behoud	B1	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	behoud	C	conform ontwerp
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
070	Lingegebied & Diefdijk-Zuid	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
072	IJsselmeer	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
074	Zwarte Meer	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
083	Botshol	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	A2	ontwerpbesluit
152	Grensmaas	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit

(a) De weergegeven relatieve bijdragen betreffen een voorlopige inschatting, omdat er nog onduidelijkheid is over de landelijke oppervlakte van dit subtype.

De landelijke staat van instandhouding van het habitatype ruigten en zomen, *moerasspirea* (subtype A) is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "gunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan.

De landelijk opgave is gericht op het behoud van de huidige verspreiding van deze ruigten die meestal lintvormige begroeiingen vormen over het gehele rivierengebied. Bijzondere soorten van dit subtype zijn onder meer te verwachten in ruigten en zomen in extensief beheerde beekdalen die incidenteel overstromen met beekwater en in laagveenmoerassen. Alle gebiedsdoelstellingen sluiten aan op de landelijke doelstelling.

H7110B – *Actieve hoogvenen, heideveentjes					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
024	Witterveld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	verbetering	C	conform ontwerp
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
029	Holtingerveld	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
030	Dwingelderveld	uitbreiding	verbetering	A1	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	behoud	C	doel toegevoegd ^x
042	Sallandse Heuvelrug	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
054	Witte Veen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	B2	ontwerpbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
145	Maasduinen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
149	Meinweg	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
155	Brunsummerheide	uitbreiding	behoud	B2	ontwerpbesluit

Het habitattypetype actieve hoogvenen, *heideveentjes* (subtype B) komt sterk verspreid over doorgaans kleine oppervlakten voor. Vanwege het ontbreken van complete gegevens over het voorkomen van dit subtype is voor de berekening van de relatieve bijdragen uitgegaan van een geschatte landelijke oppervlakte van 150 ha. Daarvan uitgaande zou ongeveer twee derde van de landelijke oppervlakte zijn opgenomen in het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van dit subtype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk "matig ongunstig" en "zeer ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. In afwijking van de landelijke uitbreidingsdoelstelling voor oppervlakte is in enkele gebieden gekozen voor een behoudsdoelstelling. In deze gebieden gaat het in de meeste gevallen om slechts één of enkele vennen en is er geen ruimte voor uitbreiding van de oppervlakte. In het gebied Witterveld (024) geldt een behoudopgave voor de kwaliteit van dit subtype. De reden hiervoor is dat de heideveentjes in dit gebied reeds van matige tot goede kwaliteit zijn en geen uitbreidingsmogelijkheden zijn middels herstel van voormalige heideveentjes.

H7120 – Herstellende hoogvenen					
Landelijke doelstelling: behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
023	Fochteloërveen	uitbreiding ^a	verbetering	A1	ontwerpbesluit
024	Witterveld	behoud ^a	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
030	Dwingelderveld	behoud ^a	verbetering	C	ontwerpbesluit
033	Bargerveen	behoud ^a	verbetering	A1	aanwijzingsbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud ^a	behoud	C	doel toegevoegd ^x
040	Engbertsdijksvennen	behoud ^a	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
043	Wierdense Veld	behoud ^a	verbetering	B1	ontwerpbesluit
053	Buurserzand & Haaksbergerveen	behoud ^a	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
055	Aamsveen	behoud ^a	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
061	Korenburgerveen	behoud ^a	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit

064	Wooldse Veen	behoud ^a	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
139	Deurnsche Peel & Mariapeel	behoud ^a	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
140	Groote Peel	behoud	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit

(a) Achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitattype actieve hoogvenen, *hoogveenlandschap* (H7110A), is toegestaan²⁴.

Het habitattype herstellende hoogvenen is voor ongeveer 90% binnen het Natura 2000-netwerk opgenomen. De landelijke staat van instandhouding van het habitattype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk "gunstig" en "matig ongunstig"²⁶. De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Alle gebiedsdoelen sluiten aan op de landelijke doelstelling met uitzondering van Fochteloërveen (023). In dit gebied resulteert de beoogde verbetering van de kwaliteit van het habitattype tevens in uitbreiding van de oppervlakte aan de randen van de hoogveenkern. Het nastreven van kwaliteitsverbetering is ook gericht op herstel van het habitattype actieve hoogvenen, *hoogveenlandschap* (H7110A). Op termijn mag de oppervlakte herstellende hoogvenen dan ook afnemen ten gunste van actieve hoogvenen (H7110).

H7140A – Overgangs- en trilvenen, <i>trilvenen</i>					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
018	Rottige Meenthe & Brandemeer	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
034	Weerribben	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
035	De Wieden	uitbreiding	behoud	A1	aanwijzingsbesluit
037	Olde Maten & Veerslootslanden	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	behoud	C	conform ontwerp
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
065	Binnenveld	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
072	IJsselmeer	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
094	Naardermeer	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
130	Langstraat	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
132	Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x

Bijna drie kwart van de landelijke oppervlakte van het habitattype overgangs- en trilvenen, *trilvenen* (subtype A) is opgenomen binnen het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van dit subtype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "zeer ongunstig"²⁶. De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Bijna alle gebiedsdoelstellingen sluiten aan op de landelijke opgave. In de gebieden Vecht- en Beneden-Reggegebied (039) en IJsselmeer (072) wordt van de landelijke doelstelling afgeweken en zijn er behoudsdoelstellingen geformuleerd, omdat er in deze gebieden slechts geringe oppervlakten van dit subtype aanwezig zijn en er weinig zicht is op herstel.

H7150 – Pioniervegetaties met snavelbiezen					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
016	Wijnjeterper Schar	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit

²⁶ De beschreven staat van instandhouding wijkt af van de staat van instandhouding zoals gegeven in het Natura 2000 doelendocument (2006). Zie het Natura 2000 profielendocument (2008) voor een nadere uitleg.

027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
029	Holtigerveld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
030	Dwingelderveld	uitbreiding	verbetering	B2	ontwerpbesluit
032	Mantingerzand	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	behoud	C	conform ontwerp
041	Boetelerveld	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
044	Borkeld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
046	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
048	Lemselermaten	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
049	Dinkelland	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
051	Lonnekermeer	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
055	Aamsveen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	A1	ontwerpbesluit
058	Landgoederen Brummen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
060	Stelkampsveld	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	uitbreiding	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
134	Regte Heide & Riels Laag	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
135	Kempeland-West	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	behoud	behoud	B1	ontwerpbesluit
145	Maasduinen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
149	Meinweg	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
155	Brunsummerheide	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit

Ongeveer de helft van de landelijke oppervlakte van het habitatype pioniervegetaties met snavelbiezen is opgenomen binnen het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van het habitatype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk "gunstig" en "matig ongunstig". Landelijk wordt zowel uitbreiding van de oppervlakte als verbetering van de kwaliteit nagestreefd. Uitbreiding van de oppervlakte is als landelijk doel gesteld omdat de gunstige staat van instandhouding slechts een tijdelijke situatie betreft²⁷. Deze situatie is te danken aan recent op vele plekken uitgevoerde plagwerkzaamheden ten behoeve van herstel van het habitatype vochtige heiden, *hogere zandgronden* (H4010A) waarvoor Nederland een grote verantwoordelijkheid heeft. De oppervlakte van pioniervegetaties met snavelbiezen heeft zich plaatselijk kunnen uitbreiden door plagwerkzaamheden. Dit heeft de achteruitgang op de plaatsen waar het habitatype van nature voorkomt gemaskeerd. Uitbreiding van de oppervlakte is gericht op herstel van natuurlijke pioniervegetaties met snavelbiezen als duurzaam onderdeel van het (natte) heidelandschap. Deze herstelopgave geldt alleen voor gebieden waar het type van nature aanwezig is en waar goede mogelijkheden voor herstel aanwezig zijn, onder andere de gebieden Drents-Friese Wold & Leggelderveld (027) en Dwingelderveld (030). In de overige gebieden, waar het habitatype voorkomt op plagplekken in vochtige heiden (H4010), wordt volstaan met behoud.

H9120 – Beuken-eikenbossen met hulst					
Landelijke doelstelling: behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
021	Lieftingsbroek	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
022	Norgerholt	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
030	Dwingelderveld	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
031	Mantingerbos	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit

²⁷ Dit is voor dit habitatype ook de reden dat de staat van instandhouding wat betreft het aspect toekomstperspectief als "matig ongunstig" is beoordeeld (zie ook Natura 2000 profielendocument (2008)).

039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	behoud	C	doel toegevoegd ^x
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	behoud	A3	ontwerpbesluit
058	Landgoederen Brummen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
062	Willinks Weust	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
063	Bekendelle	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
129	Ulvenhoutse Bos	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
142	Sint Jansberg	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
143	Zeldersche Driessen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
149	Meinweg	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
154	Geleenbeekdal	uitbreiding	behoud	C	ontwerpbesluit
157	Geuldal	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
160	Savelsbos	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit

Ruim de helft van de landelijke oppervlakte van het habitatype beuken-eikenbossen met hulst is opgenomen binnen het Natura 2000-netwerk. De staat van instandhouding van het habitatype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk "gunstig" en "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan²⁸. In enkele gebieden wordt in tegenstelling tot de landelijke opgave behoud van de kwaliteit beoogd: Lieftingsbroek (021), Mantingerbos (031), Ulvenhoutse Bos (129) en Geleenbeekdal (154). In deze gebieden is de kwaliteit van het habitatype reeds goed.

H9190 – Oude eikenbossen					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
026	Drouwenezand	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
029	Holtingerveld	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
030	Dwingelderveld	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	verbetering	C	conform ontwerp
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
050	Landgoederen Oldenzaal	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	A4	ontwerpbesluit
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit

Ruim drie kwart van de landelijke oppervlakte van het habitatype oude eikenbossen bevindt zich binnen het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van het habitatype oude eikenbossen is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "matig ongunstig"²⁹. De landelijke doelstelling sluit hierop aan.²⁹ In enkele gebieden wordt in tegenstelling tot de landelijke doelstelling behoud van de kwaliteit en/of oppervlakte beoogd. Een reden hiervoor is dat de kwaliteit reeds goed is (bijvoorbeeld Drentsche Aa-gebied (025)). Een andere reden is dat het habitatype over slechts een geringe oppervlakte voorkomt, waardoor er geen potentie is om de kwaliteit te verbeteren (onder andere het gebied Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen (131)). Daarnaast geldt behoud van de oppervlakte wanneer uitbreiding ten koste gaat van andere waarden, (onder andere in Holtingerveld (029), waar uitbreiding ten koste zou gaan van het habitatype zandverstuivingen (H2330)).

²⁸ Landelijk doel gewijzigd: Aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Ulvenhoutse Bos (Stcrt. 2010, 2212).

²⁹ Staat van instandhouding en landelijke doel gewijzigd: Aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Drents-Friese Wold & Leggelderveld (Stcrt. 2011, 4458).

H91E0C – *Vochtige alluviale bossen, beekbegeleidende bossen					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
021	Lieftingsbroek	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	verbetering	B1	conform ontwerp
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
047	Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
048	Lemselermaten	behoud ^a	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
049	Dinkelland	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
050	Landgoederen Oldenzaal	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
053	Buurserzand & Haaksbergerveen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
055	Aamsveen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
058	Landgoederen Brummen	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
060	Stelkampsveld	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
061	Korenburgerveen	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
063	Bekendelle	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
070	Lingegebied & Diefdijk-Zuid	behoud ^b	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
129	Ulvenhoutse Bos	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
134	Regte Heide & Riels Laag	behoud	behoud		aanwijzingsbesluit ^x
135	Kempenland-West	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
136	Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
137	Strabrechtse Heide & Beuven	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
142	Sint Jansberg	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
145	Maasduinen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
147	Leudal	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
148	Swalmdal	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
149	Meinweg	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
150	Roerdal	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
153	Bunder- en Elsloërbos	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
154	Geleenbeekdal	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
161	Noorbeemden & Hoogbos	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit

- (a) Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitattypen kalkmoerassen (H7230) of overgangs- en trilvenen (H7140) is toegestaan³⁰.
- (b) Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitatype kalkmoerassen (H7230) is toegestaan³⁰.

Ruim de helft van de landelijke oppervlakte van het habitatype vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (subtype C) bevindt zich binnen het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van het subtype *beekbegeleidende bossen* is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Niet alle gebiedsdoelstellingen sluiten aan op de landelijke doelstelling. Alleen in gebieden waar potenties zijn, wordt uitbreiding van de oppervlakte en/of verbetering van de kwaliteit nagestreefd, bijvoorbeeld in de gebieden Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen (131), Leudal (147) en Geuldal (157). In sommige gebieden, zoals Bunder- en Elsloërbos (153),

³⁰ Nadere toelichting over de "ten gunste formulering" wordt gegeven in het Natura 2000 doelendocument (2006), p. 35/37.

is reeds een zodanige oppervlakte van het habitatype aanwezig waardoor behoud van de oppervlakte voldoende is.

B.3.2 Habitatrictlijn: soorten

H1134 – Bittervoorn						
Landelijke doelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied ten behoeve van behoud populatie						
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Relatieve bijdrage	Besluit
009	Groote Wielen	behoud	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
013	Alde Feanen	behoud	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
018	Rottige Meenthe & Brandemeer	behoud	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud ^a	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
034	Weerribben	behoud	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
035	De Wieden	behoud	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
036	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	behoud	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
037	Olde Maten & Veerslootslanden	behoud	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	behoud	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	behoud	behoud	C	doel aangepast ^c
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	behoud	B1	ontwerpbesluit
070	Lingegebied & Diefdijk-Zuid	behoud	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	behoud	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
083	Botshol	behoud	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
089	Eilandspolder	behoud	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
090	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	behoud	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
091	Polder Westzaan	behoud ^b	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
092	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	behoud	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
094	Naardermeer	behoud	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	behoud	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	behoud	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
105	Zouweboezem	behoud	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
109	Haringvliet	behoud	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	behoud	B1	ontwerpbesluit
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	behoud	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
150	Roerdal	behoud	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit

- (a) Enige achteruitgang in omvang leefgebied ten gunste van habitatype beken en rivieren met waterplanten, *waterranonkels* (H3260A), is toegestaan³⁰.
- (b) Enige achteruitgang in omvang leefgebied ten gunste van habitatypen schorren en zilte graslanden (H1330) of ruigten en zomen (H6430) is toegestaan³⁰.
- (c) De verspreidingsdoelstelling is verwijderd.

De landelijke staat van instandhouding van de bittervoorn is op het aspect leefgebied beoordeeld als "gunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Alle gebiedsdoelstellingen sluiten aan op de landelijke doelstelling.

H1145 – Grote modderkruiper					
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
013	Alde Feanen	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
015	Van Oordt's Mersken	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit

025	Drentsche Aa-gebied	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
034	Weerribben	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
035	De Wieden	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
037	Olde Maten & Veerslootslanden	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	behoud	uitbreiding	doel aangepast ^a
053	Buurserzand & Haaksbergerveen	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
070	Lingegebied & Diefdijk-Zuid	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	uitbreiding	verbetering	behoud	aanwijzingsbesluit
074	Zwarte Meer	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
095	Oosterlijke Vechtplassen	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
105	Zouweboezem	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
130	Langstraat	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
132	Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit

(a) De verspreidingsdoelstelling is verwijderd.

De landelijke staat van instandhouding van de grote modderkruiper is beoordeeld als “matig ongunstig”. Inventarisatiegegevens van de soort zijn slechts in beperkte mate aanwezig, daarom worden er geen relatieve bijdragen per gebied gegeven. Wel is duidelijk dat het leefgebied is gekrompen. De landelijke doelstelling is gericht op het plaatselijk verbeteren van het leefgebied voor uitbreiding van de populatie. De toepassing van de Kaderrichtlijn Water (KRW) en de gedragscode voor waterschappen kunnen tevens een positieve bijdrage leveren aan een verbetering van het leefgebied van de soort. Herstel doelstellingen zijn neergelegd in die gebieden waar de soort onder druk staat en/of er goede mogelijkheden zijn voor het uitbreiden en verbeteren van het leefgebied ten behoeve van het uitbreiden van de populatie.

H1149 – Kleine modderkruiper					
Landelijke doelstelling: behoud omvang en kwaliteit leefgebied ten behoeve van behoud populatie					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
013	Alde Feanen	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
015	Van Oordt’s Mersken	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
018	Rottige Meenthe & Brandemeer	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
034	Weerribben	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
035	De Wieden	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
036	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
037	Olde Maten & Veerslootslanden	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	behoud	behoud	doel aangepast ^b
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
065	Binnenveld	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
070	Lingegebied & Diefdijk-Zuid	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
074	Zwarte Meer	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
076	Veluwerandmeren	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
083	Botshol	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit

089	Eilandspolder	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
090	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
091	Polder Westzaan	behoud ^a	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
092	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
094	Naardermeer	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
105	Zouweboezem	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
130	Langstraat	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
132	Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
135	Kempensland-West	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
138	Weerter- en Budelerbergen & Ringselven	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
141	Oeffelter Meent	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit

(a) Enige achteruitgang in omvang leefgebied ten gunste van habitattypen schorren en zilte graslanden (H1330) of ruigten en zomen (H6430) is toegestaan³⁰.

(b) De verspreidingsdoelstelling is verwijderd.

De landelijke staat van instandhouding voor de kleine modderkruiper is op het aspect leefgebied beoordeeld als "gunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Alle gebiedsdoelen sluiten aan op de landelijke opgave. Inventarisatiegegevens van de soort zijn slechts in beperkte mate aanwezig, daarom worden er geen relatieve bijdragen per gebied gegeven. Gezien de ruime verspreiding en het algemene voorkomen van de soort, voldoet de kwaliteit van het leefgebied op het merendeel van de vindplaatsen. Het streven is om het algemeen voorkomen van de kleine modderkruiper in Nederland te bestendigen. Het is met name van belang om de soort in de kern van zijn verspreidingsgebied in hoge aantallen en wijdverspreid te behouden. Net als de grote modderkruiper kan de kleine modderkruiper daarnaast profiteren van de ingeslagen beleidswegen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) en het meer ecologisch beheren van wateren door waterschappen.

H1163 – Rivierdonderpad					
Landelijke doelstelling: behoud/uitbreiding omvang en behoud/verbetering kwaliteit leefgebied ^a					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
013	Alde Feanen	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
034	Weerribben	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
035	De Wieden	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud ^d	behoud	behoud	doel aangepast ^c
049	Dinkelland	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
072	IJsselmeer	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
073	Markermeer & IJmeer	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
074	Zwarte Meer	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
076	Veluwerandmeren	behoud ^b	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
083	Botshol	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
090	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
092	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit

109	Haringvliet	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
148	Swalmdal	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
150	Roerdal	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
152	Grensmaas	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit

- (a) Behoud omvang en kwaliteit leefgebied in de grote wateren en uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied in de beken.
- (b) Enige achteruitgang in oppervlakte leefgebied ten gunste van broedvogelsoorten roerdomp (A021) of grote karekiet (A298) is toegestaan³⁰.
- (c) De verspreidingsdoelstelling is verwijderd. Daarnaast is er een ten gunste formulering opgenomen. Herstelmaatregelen ten gunste van het habitattype stroomdalgraslanden (H6120) zullen de omvang van leefgebied van de rivierdonderpad mogelijk doen afnemen. Gezien de sense of urgency en de zeer ongunstige staat van instandhouding van het habitattype hebben deze herstelmaatregelen prioriteit boven het leefgebied van de rivierdonderpad. Het leefgebied van de soort in rivieren wordt vooralsnog als gunstig beoordeeld.
- (d) Enige achteruitgang in omvang leefgebied ten gunste van habitattype stroomdalgraslanden (H6120) is toegestaan³⁰.

De landelijke staat van instandhouding van de rivierdonderpad is op het aspect leefgebied als "matig ongunstig"³¹ beoordeeld en heeft voornamelijk betrekking op in beken voorkomende rivierdonderpadden, waaronder de "beekdonderpad" (*Cottus rhenanus*). De staat van instandhouding van de "gewone" rivierdonderpad (*Cottus perifretum*) die een veel ruimere verspreiding heeft in meren, rivieren en beken, wordt, behalve in beken, vooralsnog als gunstig beoordeeld. De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Er zijn onvoldoende inventarisatiegegevens over de landelijke verspreiding van de soort op kilometerhokniveau bekend, daarom worden er geen relatieve bijdragen per gebied gegeven. In de beekdalgebieden is een landelijke hersteldoelstelling neergelegd. Alleen in de gebieden Veluwe (057) en Geuldal (157), waar het leefgebied het meest onder druk staat en er mogelijkheden zijn voor herstel van het leefgebied en van de populatie, is een hersteldoelstelling neergelegd.

H1166 – Kamsalamander					
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
029	Holtingerveld	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
030	Dwingelderveld	uitbreiding	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
038	<i>Uiterwaarden IJssel</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>verbetering</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	doel aangepast ^a
041	Boetelerveld	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
042	Sallandse Heuvelrug	uitbreiding	verbetering	behoud	aanwijzingsbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
047	Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	uitbreiding	verbetering	behoud	aanwijzingsbesluit
050	Landgoederen Oldenzaal	uitbreiding	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
053	Buurserzand & Haaksbergerveen	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
054	Witte Veen	behoud	verbetering	behoud	aanwijzingsbesluit
055	Aamsveen	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
057	Veluwe	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
058	Landgoederen Brummen	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
061	Korenburgerveen	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
062	Willinks Weust	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit

³¹ De beschreven staat van instandhouding wijkt af van de staat van instandhouding zoals gegeven in het Natura 2000 doelendocument (2006). Zie het Natura 2000 profielendocument (2008) voor een nadere uitleg.

066	<i>Uiterwaarden Neder-Rijn</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
068	<i>Uiterwaarden Waal</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>verbetering</i>	<i>behoud</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
070	Lingegebied & Diefdijk-Zuid	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
082	Uiterwaarden Lek	behoud	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
105	Zouweboezem	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
123	Zwin & Kievittepolder	uitbreiding	verbetering	behoud	aanwijzingsbesluit
128	Brabantse Wal	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
138	Weerter- en Budelerbergen & Ringselven	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
141	Oeffelter Meent	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
149	Meinweg	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
150	Roerdal	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
155	Brunsummerheide	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
156	Bemelerberg & Schiepersberg	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
157	Geuldal	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit

(a) De verspreidingsdoelstelling is verwijderd.

De landelijke staat van instandhouding van de kamsalamander is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Er zijn onvoldoende kwantitatieve verspreidingsgegevens om de relatieve bijdrage per gebied te kunnen bepalen. In de gebieden met de grootste ecologische potentie voor herstel van het leefgebied en/of waar de grootste bijdrage aan de landelijke doelstelling gerealiseerd kan worden, wordt uitbreiding van de oppervlakte en/of verbetering van de kwaliteit van het leefgebied ten behoeve van uitbreiding van de populatie nagestreefd (onder andere in Drents-Friese Wold & Leggelderveld (027)). In de meeste overige gebieden wordt volstaan met behoud van het leefgebied en de populatie van de soort. In sommige gebieden is het leefgebied al op orde en gedijt ook een behoorlijke populatie zoals in Willinks Weust (062) en is behoud derhalve voldoende. Tenslotte is in de Limburgse gebieden Bemelerberg & Schiepersberg (156) en Geuldal (157) voor behoud gekozen vanwege mogelijke beperkingen voor de instandhoudingsdoelstellingen van de geelbuikvuurpad (H1193).

H1614 – Kruiwend moerasscherm					
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit biotoop ten behoeve van uitbreiding populatie					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	behoud	uitbreiding	doel toegevoegd
124	Groote Gat	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit
125	Canisvliet	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
126	Vogelkreek	uitbreiding	behoud	uitbreiding	aanwijzingsbesluit

De landelijke staat van instandhouding van de soort kruiwend moerasscherm is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als respectievelijk "zeer ongunstig"³² en "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. In afwijking van de landelijke doelstelling geldt in het gebied Groote Gat (124) een behoudopgave. Het voorkomen betreft hier een kleine populatie, hoewel een groot deel van het gebied geschikt biotoop zou moeten zijn. Het is niet bekend waarom de soort zich niet verder uitbreidt en

³² De beschreven staat van instandhouding wijkt af van de staat van instandhouding zoals gegeven in het Natura 2000 doelendocument (2006). Zie het Natura 2000 profielendocument (2008) voor een nadere uitleg.

mogelijkheden voor versterking van de populatie zijn in dit gebied nog niet duidelijk. In de gebieden Vecht- en Beneden-Reggegebied (039) en Vogelkreek (126) wordt in afwijking van de landelijke doelstelling behoud van de kwaliteit van de biotoop beoogd, omdat de huidige biotoop in deze gebieden reeds een goede kwaliteit heeft. Vanwege het sterk wisselende voorkomen van jaar tot jaar is het niet mogelijk de relatieve bijdrage van de afzonderlijke gebieden aan de landelijke populatie weer te geven.

Motivering van het besluit op basis van de binnengekomen zienswijzen

1. INLEIDING

Op 27 november 2006 zijn 111 ontwerp-aanwijzingsbesluiten gepubliceerd voor de eerste tranche Natura 2000-gebieden.

Deze ontwerp-aanwijzingsbesluiten hebben in de periode van 9 januari 2007 tot en met 19 februari 2007 ter inzage gelegen. Dit heeft ertoe geleid dat er door bijna 7.800 personen of organisaties een zienswijze is ingediend over één of meer gebieden. Een belangrijk deel van de argumentatie in deze zienswijzen heeft betrekking op de gebruikte criteria, de voorgestelde begrenzing van de gebieden en de mogelijke gevolgen van Natura 2000 voor burgers en het bedrijfsleven. In veel zienswijzen werd dezelfde argumentatie gebruikt en werden gelijklopende zorgen geuit.

Er is destijds besloten om in één nota tot een algemene beantwoording van deze breed geuite kritiekpunten over te gaan. In deze Nota van Antwoord³³ is op hoofdlijnen het gevoerde beleid uiteengezet. De Nota van Antwoord is op 21 november 2007 aan de Tweede Kamer aangeboden en op 13 februari en 6 maart 2008 heeft de Tweede Kamer de nota besproken. Iedereen die een zienswijze heeft ingediend, heeft in een persoonlijke brief een antwoord ontvangen, waarin op de algemene opmerkingen uit de zienswijze is ingegaan.

Gelet op het grote aantal zienswijzen dat voor elk gebied is ingediend en het grote aantal onderwerpen dat daarbij aan de orde is gekomen, is besloten om bij elk besluit de individuele zienswijzen per thema te behandelen. Dit gebeurt in deze bijlage C. Verder wordt in deze bijlage C vermeld welke specifiek op het aanwijzingsbesluit van dit gebied betrekking hebbende inspraakreacties zijn binnengekomen en hoe hiermee is omgegaan bij het opstellen van het aanwijzingsbesluit. Bij de beantwoording van de zienswijzen zijn ook de provinciale beschouwingen op de zienswijzen betrokken.

Voor het gebied Vecht- en Beneden-Reggegebied zijn 144 zienswijzen ingediend. De reacties worden hieronder thematisch besproken.

³³ Ministerie van LNV (2007): Nota van Antwoord. Inspraakprocedure aanwijzing Natura 2000-gebieden. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

2. REACTIES OVER DE PROCEDURE

In een aantal zienswijzen zijn vragen gesteld en opmerkingen gemaakt over de gebruikte aanmeldingsgegevens en de onderbouwing van de vermelde gegevens in het standaardgegevensformulier, waaronder "beschermingsstatus". Verder wordt opgemerkt dat er voor de soorten en habitattypen met de kwalificatie "aanwezig maar verwaarloosbaar" geen instandhoudingsdoelstellingen in de besluiten hoeven te worden opgenomen. Daarnaast wordt opgemerkt dat op het standaardgegevensformulier de bedrijfsactiviteiten, die in en om het gebied plaatsvinden, niet zijn vermeld. Men vraagt zich af of de Europese Commissie bij de beoordeling van de selectie van de gebieden daarmee rekening heeft kunnen houden.

Men vraagt zich ook af of de aanmeldingsprocedure wel zorgvuldig genoeg is doorlopen en wijst in dit kader mede op de verschillen tussen de huidige besluiten en de eerdere concepten die eind 2005 zijn opgesteld. Zo wordt er gesteld dat de vertaling van de aanmeldingsgegevens naar de doelstellingen disproportioneel is. Daarnaast zijn de doelstellingen volgens deze insprekers uitgebreider dan de Richtlijn voorschrijft. Door doelstellingen op te nemen in het ontwerp-aanwijzingsbesluit voor alle soorten en habitattypen en dus ook voor die soorten en habitattypen waarvoor het gebied niet is geselecteerd, wordt er naar de mening van een aantal insprekers ten onrechte de suggestie gewekt dat de maatregelen die hieruit voortvloeien het gevolg zijn van de verplichtingen van de Habitatrichtlijn. In een aantal zienswijzen wordt erop aangedrongen om in een gebied alleen die habitattypen en soorten te beschermen, waarvoor het gebied tot de categorie van belangrijkste gebieden behoort.

Insprekers wijzen verder op documenten die in een eerdere fase van het proces ter beoordeling zijn aangeboden, waarop men wijzigingen heeft voorgesteld en ten aanzien waarvan wijzigingen zijn doorgevoerd in de ontwerpbesluiten. Het betreft onder andere de profielendocumenten 2006³⁴ en gebiedendocumenten uit 2005. Verder wordt er door diverse insprekers op gewezen dat de aanwijzing van een Natura 2000-gebied een nieuwe wettelijke status tot gevolg heeft. Dat zou moeten betekenen dat in de besluitvorming de belangen van alle betrokkenen zorgvuldig dienen te worden meegewogen.

Met betrekking tot de hierboven genoemde reacties worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Stappen in het selectieproces van Habitatrichtlijngebieden

Zoals in het Verantwoordingsdocument (2003)³⁵ beschreven staat, heeft de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden in twee stappen plaatsgevonden:

Eerste stap van de selectie:

Bij de eerste stap zijn voor elk prioritair habitatype en voor elke prioritaire soort in principe de tien belangrijkste gebieden geselecteerd. Dit zijn de gebieden waar het type of de soort het best ontwikkeld is en met de grootste oppervlakte of populatie aanwezig is. Indien bij een bepaald prioritair habitatype de variatie in soortensamenstelling zodanig groot is dat er meerdere subtypen (plantensociologische eenheden op verbondsniveau) zijn te onderscheiden, zijn per subtype de vijf belangrijkste gebieden geselecteerd. Een onderverdeling in subtypen is niet toegepast indien de verschillende subtypen in dezelfde gebieden voorkomen.

Voor elk niet-prioritair habitatype of elke niet-prioritaire soort is in principe dezelfde methodiek toegepast, met dien verstande dat voor die typen of soorten de vijf belangrijkste gebieden zijn geselecteerd. Ook hier geldt dat alleen die gebieden zijn geselecteerd waar het habitatype of de soort het best ontwikkeld is en waar de grootste oppervlakte of populatie aanwezig is. Indien de variatie in soortensamenstelling van een niet-prioritair habitatype zodanig groot is dat het type meerdere subtypen omvat, zijn per subtype de drie

³⁴ Ministerie van LNV (2006): Natura 2000 profielendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

³⁵ Ministerie van LNV (2003): "Verantwoordingsdocument". Selectiemethodiek voor aangemelde Habitatrichtlijngebieden. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Den Haag.

belangrijkste gebieden geselecteerd. Ook hier is deze onderverdeling in subtypen niet gemaakt indien de verschillende subtypen in dezelfde gebieden voorkomen.

Tweede stap van de selectie:

Bij de tweede stap van het selectieproces is onderzocht in hoeverre de landelijke dekking en de geografische spreiding van de gebieden als voldoende kunnen worden aangemerkt.

De landelijke dekking van habitattypen of soorten betreft de totale oppervlakte van een habitatype of de totale populatie van een soort binnen de aangemelde gebieden als percentage van de landelijke oppervlakte van dat habitatype of als percentage van de landelijke populatie van de soort. Als op basis van de selectie in de eerste stap het aantal geselecteerde "belangrijkste" gebieden onvoldoende dekking oplevert, moet onderzocht worden welke gebieden aanvullend geselecteerd dan wel aangemeld moeten worden om voldoende landelijke dekking te halen. Daarnaast is bekeken of gebieden die één ecologische eenheid vormen met gebieden in België of Duitsland aan de lijst van aangemelde gebieden toegevoegd moeten worden. Voor ieder niet-prioritair habitatype en iedere niet-prioritaire soort wordt voldoende landelijke dekking nagestreefd. De indicaties van het European Topic Centre (ETC) en de conclusies van de biogeografische seminars zijn hiervoor als leidraad gebruikt:

- < 20% wordt in de meeste gevallen als onvoldoende dekkingsgraad beschouwd;
- 20-60% is een bespreekbaar dekkingspercentage;
- > 60% is over het algemeen voldoende dekking.

Hierbij is uitdrukkelijk rekening gehouden met de specifieke kenmerken en eisen die de afzonderlijke habitattypen en soorten stellen. Een relatief laag dekkingspercentage is aanvaardbaar als er sprake is van weinig bedreigde habitattypen of soorten en deze verspreid voorkomen. Hier geldt het proportionaliteitsbeginsel: voor habitattypen en soorten die sterker onder druk staan, wordt relatief meer bijgedragen binnen het Natura 2000-netwerk dan voor meer algemeen voorkomende habitattypen en soorten. Voor prioritaire habitattypen en prioritaire soorten hebben de lidstaten een bijzondere verantwoordelijkheid en verwacht de Europese Commissie dat een hoger dekkingspercentage wordt bereikt.

Beoordeling aanmeldingen door de Europese Commissie

In 2003 is de Nederlandse bijdrage aan de communautaire lijst van Habitatrictlijngebieden door de Europese Commissie goedgekeurd (zie hoofdstuk 2). Daaraan voorafgaand zijn in respectievelijk 1996 en 1998 voorlopige aanmeldingen bij de Europese Commissie ingediend. In het Lijstdocument (2004)³⁶ is het Nederlandse deel van de communautaire lijst voor de Atlantische biogeografische regio opgenomen. Hoofdstuk 3 van het Lijstdocument geeft per habitatype en per soort een toelichting op de selectie van gebieden. Hierbij staat steeds expliciet aangegeven hoe de Europese Commissie de aanmelding van 1998 heeft beoordeeld. Daaruit blijkt dat de Europese Commissie voor diverse habitattypen en soorten in 2002 heeft gemeld dat er een onvoldoende dekking was. Om die reden is de aanmelding van 2003 nog met een aantal gebieden uitgebreid. Het Reactiedocument (2004)³⁷ bevat een Nota van Antwoord met betrekking tot de openbare voorbereidingsprocedure voor de aanmelding van Habitatrictlijngebieden, die begin 2003 heeft plaatsgevonden.

Misverstanden over de aanmelding

Een veel gehoord argument is dat de bedrijfsactiviteiten die in en om het gebied plaatsvinden bij de aanmelding gemeld hadden moeten worden, zodat de Europese Commissie rekening had kunnen houden met bestaand gebruik. Dit berust op een misverstand. Zoals in paragraaf 2.1.1 van de Nota van Antwoord uitvoerig uiteen is gezet, is het standaardgegevensformulier bedoeld om de potentiële Habitatrictlijngebieden met de natuurwaarden bij de Europese Commissie aan te melden. Op het formulier staat per rubriek nauwkeurig aangegeven welke gegevens vóór de aanmelding verstrekt dienen te worden en welke gegevens in een later stadium verstrekt kunnen worden. Eén van de rubrieken die pas ingevuld hoeft

³⁶ Ministerie van LNV (2004): "Lijstdocument". Overzicht van gebiedsselectie voor de Habitatrictlijn. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

³⁷ Ministerie van LNV (2004): Reactiedocument aanmelding Habitatrictlijngebieden. Resultaten van de ontvangen reacties bij de openbare procedure voor de aanmelding van Habitatrictlijngebieden in het kader van Natura 2000. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

te worden nadat het gebied deel uitmaakt van het Natura 2000-netwerk is de rubriek "Activiteiten en invloeden in en buiten het betrokken gebied". Die gegevens dienen vooral als basisinformatie voor de Europese Commissie om de uitvoering van de Richtlijn te kunnen volgen en haar rol als toezichthouder te kunnen vervullen. De aanmelding vindt uitsluitend op ecologische gronden plaats. Het is dan ook een misvatting te veronderstellen dat de Europese Commissie bij de besluitvorming van onjuiste of onvolledige gegevens zou zijn uitgegaan.

Zoals in paragraaf 3.3 van de Nota van Antwoord staat beschreven, dienen ook voor de soorten en habitattypen die niet direct tot de selectie van dat betreffende Habitatrichtlijngebied hebben geleid, maar die wel in dat gebied voorkomen, instandhoudingsdoelstellingen te worden opgesteld. Dat zijn namelijk ook soorten en habitattypen waarvoor het gebied is aangemeld. Het berust op een misverstand te veronderstellen dat uit de Richtlijn uitsluitend een verplichting zou voortvloeien met betrekking tot habitattypen en soorten waarvoor het gebied is geselecteerd en dat er met betrekking tot de overige habitattypen en soorten van bijlage II geen verplichtingen zouden bestaan. Er worden daarom niet alleen instandhoudingsdoelstellingen voor de habitattypen of de soorten waarvoor het gebied is geselecteerd geformuleerd, maar voor alle habitattypen of soorten, waarvoor een gebied is aangemeld. Op het standaardgegevensformulier dat naar de Europese Commissie gaat moeten alle relevante Natura 2000-waarden worden vermeld en de daarop verstrekte gegevens moeten geregeld worden geactualiseerd. Voor één bepaalde categorie kan het formuleren van instandhoudingsdoelstellingen echter achterwege blijven. Het betreft de categorie "aanwezig maar verwaarloosbaar". Een habitatype of soort kan in een bepaald gebied in zodanige minieme oppervlakte of slechts incidenteel aanwezig zijn, dat mag worden aangenomen dat het habitatype of de soort zich in dit gebied niet blijvend kan handhaven. Het ontstaan van deze categorie (aanwezig maar verwaarloosbaar) is het gevolg van de voorgeschreven aanmeldingssystematiek, waarbij de lidstaat voor elk gebied alle aanwezige habitattypen en soorten – ongeachte de mate waarin ze voorkomen – dient te melden. Voor deze categorie zijn dan ook geen instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd.

Motivering

Naar aanleiding van de ingediende zienswijzen is de selectie van de gebieden inzichtelijker gemaakt. Er is per gebied uiteengezet waarom het gebied is aangemeld en op grond van welke criteria dit is gebeurd. Naast de reeds uitgebreide toelichting in de Nota van Antwoord is in de Nota van toelichting van dit besluit op een overzichtelijke wijze aangegeven voor welke soorten en habitattypen het gebied is aangemeld.

Betrokkenheid bij de voorbereiding van de aanwijzing

Voor de nationale procedure voor de aanwijzing van Natura 2000-gebieden wordt verwezen naar de paragrafen 1.1.4 en 1.3.5 van de Nota van Antwoord. In deze paragrafen wordt uitvoerig ingegaan op de gevolgde procedure, die uiteindelijk tot de terinzagelegging van het ontwerp-aanwijzingsbesluit van dit gebied heeft geleid. Daaruit blijkt dat dit deel van de procedure meerdere jaren in beslag heeft genomen. Zo hebben de betrokken ministeries, provincies, kamers van koophandel, (regionale) land- en tuinbouworganisaties, gemeenten, waterschappen, drinkwaterwinners, visserijorganisaties, recreatieorganisaties, natuurbeschermingsorganisaties en gegevensbeheerders eind 2005 het concept Natura 2000 doelendocument (2005) en de concept Natura 2000-gebiedendocumenten (2005) voor de 162 gebieden ontvangen, met het verzoek om commentaar te geven. Naar aanleiding van de reacties zijn waar nodig nog aanvullende gesprekken gevoerd. Deze consultatie maakte deel uit van de voorbereiding van de besluitvorming en heeft nog tot wijzigingen geleid. Het resultaat van deze voorbereiding heeft ter inzage gelegen en ten aanzien van deze ontwerp-aanwijzingsbesluiten heeft een ieder een zienswijze kunnen indienen.

Zorgvuldigheid van de procedure en afweging van belangen

In de paragrafen 2.1.1 en 1.1.8 van de Nota van Antwoord is de selectieprocedure uitvoerig beschreven en is uiteengezet hoe de verschillende belangen tegen elkaar zijn afgewogen. De keuze van een Natura 2000-gebied heeft uitsluitend plaatsgevonden op basis van de aanwezigheid van de in bijlage I en II van de Habitatrichtlijn genoemde habitattypen en soorten. Deze werkwijze vloeit voort uit de in de Habitatrichtlijn genoemde criteria en de hierop gebaseerde Europese jurisprudentie. Het is niet mogelijk om hiervan af te wijken. Pas in een later stadium – bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen en bij het

vaststellen van het beheerplan – kunnen naast de ecologische belangen ook andere belangen aan de orde komen. Dit is in de paragrafen 3.4 en 3.5 van de Nota van Antwoord verder uiteengezet. Gesteld mag worden dat de procedure die bij de aanwijzing van de gebieden is gevolgd zorgvuldig is geweest en geheel overeenkomstig de wet- en regelgeving heeft plaatsgevonden.

3. REACTIES OVER DE BEGRENZING

3.1 ALGEMEEN

Bij de begrenzing van het gebied heeft een aantal insprekers aangegeven dat geen rekening wordt gehouden met andere dan ecologische eisen. Insprekers hebben aangegeven dat ze bezwaar hebben tegen de opname van nieuwe natuur: delen van de Ecologische Hoofdstructuur die een natuurfunctie krijgen en die in landbouwkundig gebruik zijn of waren. Insprekers wijzen op de gedane toezeggingen in het kader van nieuwe natuur en de Ecologische Hoofdstructuur. Tevens wordt in zienswijzen gemeld dat bepaalde habitattypen en soorten niet of in beperkte mate aanwezig zijn in delen van het gebied. Insprekers verwachten dat in ieder geval die gronden waar deze waarden niet aanwezig zijn buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied worden gelaten.

Er wordt voor gepleit om de Natura 2000-gebieden op eenduidige wijze ook in het verticale vlak te begrenzen op 500 voet, zijnde de bestaande minimumvlieghoogte. Verder wordt aangegeven dat bij de aanwijzing van de Vogelrichtlijngebieden destijds voor een bufferzone van 100 meter rond jachthavens gekozen is. In die geest wordt er bepleit om een bufferzone van 300 tot 500 meter rond agrarische- en recreatiebedrijven in te stellen. Tevens wordt er aangegeven dat de aanmelding onvoldoende wetenschappelijk onderbouwd is, zodat de onderzoeksplicht bij de belanghebbende wordt gelegd wanneer deze de begrenzing gewijzigd wil zien.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Uitgangspunten begrenzing Habitatrichtlijngebieden

Zoals in paragraaf 2.2 van de Nota van Antwoord en in bijlage 9.1 van het Natura 2000 doelendocument (2006)³⁸ uitvoerig uiteen is gezet, is ook bij het begrenzen van een gebied geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houden met de aanwezigheid en de instandhouding van de natuurlijke habitats en soorten. Daarbij zijn de volgende algemene uitgangspunten gebruikt:

- Habitattypen en soorten van de bijlagen: de habitattypen van bijlage I en de leefgebieden van de soorten van bijlage II van de Habitatrichtlijn (en dus niet de soorten van bijlage IV) vormen het uitgangspunt voor de begrenzing. Dit is inclusief in kwaliteit achteruitgegangene en gedegenerende terreindelen, indien herstel haalbaar is en voor zover nodig voor de instandhouding van de aanwezige habitattypen en/of soorten.
- Herkenbare eenheden en identiteit: er is gestreefd naar de begrenzing van herkenbare en beheerbare eenheden: ecologische eenheden (bijvoorbeeld op basis van vegetatiestructuur, hydrologie of geomorfologie) of beheereenheden. Door eenheden op deze manier te begrenzen krijgt het gebied een duidelijke identiteit.
- “Cement tussen de bakstenen”: de begrenzing van ecologische eenheden impliceert dat het Habitatrichtlijngebied bestaat uit de habitattypen van bijlage I en het leefgebied van de soorten van bijlage II én een stelsel van natuurwaarden waarvoor het gebied niet is geselecteerd en/of niet is aangemeld. Die natuurwaarden, gekenmerkt als het “cement tussen de bakstenen”, maken integraal onderdeel uit van de ecosystemen en zijn nodig voor herstel en/of instandhouding van de betreffende in de Richtlijn opgenomen habitattypen en/of soorten.
- Deelgebieden: bij zeer sterke versnippering in meerdere deelgebieden worden alleen deze deelgebieden begrensd. De verschillende deelgebieden bevatten dan elk afzonderlijk de habitattypen en/of soorten waarvoor het gebied geselecteerd is.
- Enclaves: binnen grote eenheden zijn enclaves van grootschalige landbouw en/of bebouwing uitgesloten, voor zover ze geen wezenlijke bijdrage leveren aan de instandhouding van de betreffende habitattypen en/of soorten.
- Aansluiting bij administratieve grenzen: er is zoveel mogelijk aangesloten bij bestaande administratieve grenzen (bijvoorbeeld begrenzing van onder de Natuurbeschermingswet aangewezen gebieden, Nationale Parken, Vogelrichtlijngebieden en/of eigendomsgrenzen).
- Herkenbare topografische lijnen: de gebiedsgrenzen vallen bij voorkeur samen met duidelijk in het landschap herkenbare topografische lijnen, zoals wegen, sloten, heggen, oevers, bosranden en

³⁸ Ministerie van LNV (2006): Natura 2000 doelendocument. Duidelijkheid bieden, richting geven en ruimte laten. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

markante verschillen in landgebruik.

Hoofdpijnen aanpassing begrenzing Natura 2000-gebieden

De herbegrenzing is doorgevoerd op basis van technische en/of inhoudelijke argumenten.

Technische aanpassingen:

Dit zijn vaak minieme kaarttechnische verbeteringen teneinde de grenzen af te stemmen en gelijk te trekken. Het zijn ook pragmatische aanpassingen. Hierdoor blijven het beheer en de bescherming hanteerbaar en wordt de burger een zo duidelijk en eenvoudig mogelijke begrenzing geboden. Dit kan betekenen dat Vogel- en Habitatrichtlijngebieden die voor een belangrijk deel overlap vertonen met (voormalige) beschermde en staatsnatuurmonumenten op deze begrenzing afgestemd worden. Hierdoor worden onlogische verschillen vermeden.

Verder betreft dit ook het zoveel mogelijk op kaart uitzonderen van bestaande bebouwing, tuinen en erven die alleen tekstueel waren geëxclaveerd. Tot deze categorie behoren ook aanpassingen aan de hand van kadastrale perceelsgrenzen in verband met de kadastrale registratie van bij de aanwijzing "betrokken" percelen (zie Nota van toelichting, paragraaf 3.3). Hiermee wordt voorkomen dat kadastrale percelen die slechts voor een onbetekenend deel met het gebied overlappen, kadastraal worden ingeschreven als deel uitmakend van het gebied.

Inhoudelijke aanpassingen:

Gebleden is dat in een beperkt aantal gevallen bij de begrenzing van Habitatrichtlijngebieden onvoldoende rekening is gehouden met de verspreiding van relevante habitattypen of leefgebieden van soorten, waardoor aanpassingen (zowel uitbreiding als verkleining) noodzakelijk waren. Dit is meestal het gevolg van verbeterde en toegenomen kennis. Ook uitbreidingen die noodzakelijk zijn voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied, vallen in deze categorie van inhoudelijke aanpassingen.

Meebegrenzen van nieuwe natuur

Met nieuwe natuur worden delen van de Ecologische Hoofdstructuur bedoeld die een natuurfunctie krijgen en die in landbouwkundig gebruik zijn of waren. Een groot deel van deze nieuwe natuur is inmiddels al verworven en als natuurgebied ingericht. Nieuwe natuur is meebegrensd indien (in geval van een Habitatrichtlijngebied) één van de volgende situaties van toepassing is:

1. wanneer het natuurdoel van de nieuwe natuur overeenkomt met dat van het aangrenzende aangemelde Natura 2000-gebied (de natuurwaarden zijn al aanwezig of zullen conform vastgestelde plannen worden ontwikkeld). Het betreffende natuurdoel dient uiteraard invulling te geven aan de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied.
2. wanneer de nieuwe natuur aantoonbaar noodzakelijk is om de instandhoudingsdoelstellingen te kunnen realiseren.

Voor nieuwe natuur die nodig is voor de realisatie van Natura 2000 blijft het principe van vrijwilligheid gelden bij verwerving van de gronden en bij omzetting van cultuurgrond naar natuur (zie verder paragraaf 2.2.2 van de Nota van Antwoord). De nieuwe natuur die is toegevoegd na de aanmelding in 2003 is naar aanleiding van ingediende zienswijzen op de ontwerp-aanwijzingsbesluiten nogmaals kritisch getoetst aan de hiervoor genoemde criteria. Het resultaat staat beschreven in paragraaf 3.3 van de Nota van toelichting.

Het beleid om nieuwe natuur van ná 1 mei 1988 niet als verzuringsgevoelig aan te merken, is nooit van toepassing geweest op de oude Natuurbeschermingswet. Ook voor de inwerkingtreding van de Natuurbeschermingswet 1998 was het voor de beoordeling alleen van belang of een bepaalde activiteit schade aan een aangewezen beschermd natuurmonument toebracht. De vraag of een deel van een bepaald beschermd natuurmonument als zogenoemde nieuwe natuur moest worden aangemerkt, heeft in deze besluitvorming geen rol gespeeld. Als een bepaald gebied als beschermd natuurmonument was aangewezen, genoot zo'n natuurmonument de volledige bescherming van de Natuurbeschermingswet.

Exclavering van (jacht)havens

In paragraaf 2.2.8 van de Nota van Antwoord staat dat in de Nota's van toelichting, behorende bij de besluiten voor de aanwijzing van Vogelrichtlijngebieden in 2000, havens op de volgende wijze tekstueel zijn uitgezonderd: "*(Jacht)havens maken geen deel uit van de speciale beschermingszone. Bij (jacht)havens, die geheel binnen een speciale beschermingszone liggen, valt aan de waterzijde een zone van 100 meter,*

gemeten vanaf de havenmond c.q. de aanlegsteigers, ook buiten de begrenzing. Grenst een (jacht)haven aan de buitenzijde direct aan de speciale beschermingszone, dan is de zone van 100 meter ook buiten de begrenzing van de speciale beschermingszone gehouden. Daar waar de kaart en de Nota van toelichting, bijvoorbeeld om kaarttechnische redenen, niet overeenstemmen, is de hierboven opgenomen tekst doorslaggevend."

De reden hiervoor was dat dergelijke havens geen wezenlijk deel uitmaken van het leefgebied van de betreffende soorten. De formule gaf echter aanleiding tot misverstanden. Zo vatte een gemeente de bovenaangehaalde exclavering op als vrijbrief voor de aanleg van een jachthaven. Ook zijn sommige havens in 2000 op kaart ruimer geëxclaveerd dan de exclaveringsformule voorschrijft. Er bestond bovendien grote onduidelijkheid over de invulling van het begrip (jacht)haven. Daarom is er besloten om de algemene exclaveringsformule voor havens te laten vervallen en alle havens die voor exclavering in aanmerking komen, al op de gebiedskaart uit te zonderen. Het exclaveren van havens op kaart geeft bovendien uitsluitel over wat precies onder het begrip "(jacht)havens" moet worden verstaan, namelijk uitsluitend aanlegplaatsen met havenfaciliteiten. Op zichzelf staande aanlegvoorzieningen zoals aanlegsteigers worden daartoe niet gerekend.

Bufferzones en exclavering van recreatieondernemingen en agrarische bedrijven

Een bufferzone van 300 tot 500 meter rond recreatieondernemingen en agrarische bedrijven, waar door vele ondernemers om is verzocht, behoort niet tot de mogelijkheden. De reden hiervoor is dat menselijk gebruik of de door de mens toegekende bestemming niet bepalend is voor de vraag of een gebied of terrein als Natura 2000-gebied aangewezen dient te worden. Ecologische redenen zijn daarbij bepalend. Een Natura 2000-gebied is in zijn geheel van belang.

Ook in de uitspraak van de Raad van State over de aanwijzing van één van de eerste Natura 2000-gebieden is de vraag over een bufferzone aan de orde gekomen. De Raad van State was toen van oordeel dat "het aanhouden van een minimale afstand tot bedrijfsbebouwing niet mogelijk is, omdat niet in algemene zin ten behoeve van de in het gebied gelegen agrarische bedrijfsbebouwing kan worden vastgesteld in hoeverre de binnen die afstand gelegen gronden naar ecologische maatstaven al dan niet tot het aan te wijzen gebied moeten worden gerekend"³⁹.

Bij Vogelrichtlijngebieden wordt het hele gebied door de vogels gebruikt voor broeden, foerageren en/of rusten, hoewel niet elk deel even intensief wordt benut. Voor Habitatrichtlijngebieden geldt een vergelijkbare aanpak hoewel habitattypen meestal geen grote, aaneengesloten oppervlakten beslaan. Daar staat tegenover dat de instandhouding van habitattypen meestal een ruimere begrenzing vereist omdat ook rekening moet worden gehouden met een mogelijke verschuiving van de habitatwaarden door het gebied (successie). Daarentegen maken bestaande bebouwing, erven, tuinen, steigers, verhardingen en hoofdspoorwegen geen deel uit van een Natura 2000-gebied. Zij zijn door hun fysieke aard meestal ongeschikt. Eventuele uitzonderingen op deze algemene regel zijn opgenomen in paragraaf 3.3 van de Nota van toelichting van het besluit. Ook mijnbouwinrichtingen en -installaties vallen onder de definitie van een bouwwerk en daarmee onder de exclaveringsformule (zie paragraaf 3.4 van de Nota van toelichting). Dat geldt niet voor ondergronds of onderwater voorkomende structuren zoals gas- en waterleidingen. De aanwezigheid hiervan betekent niet per definitie dat deze gebieden ongeschikt zijn voor planten of dieren en ze zijn daarom niet geëxclaveerd.

Zie ook paragraaf 2.2.6 van de Nota van Antwoord.

Verticale begrenzing

In paragraaf 2.2.9 van de Nota van Antwoord wordt vermeld dat er geen verticale grens in de Natura 2000-gebieden is opgenomen. Wel moet gewaarborgd zijn dat vliegbewegingen in de omgeving van Natura 2000-gebieden niet tot aantasting van natuurlijke kenmerken leiden. Dat geldt voor de gehele burgerluchtvaart (inclusief parasailen, parachutespringen en luchtballonvaren), het militaire luchtverkeer en alle andere activiteiten die in samenhang met deze vliegbewegingen in het luchtruim of op de grond plaatsvinden, zoals schietoefeningen en parachutespringen. De effectbeoordeling van dit soort activiteiten kan daarom het best per gebied plaatsvinden, toegesneden op de omstandigheden ter plekke. Het is dus niet zinvol om hiervoor generieke normen in de besluiten op te nemen. Indien aan de orde, wordt het bestaand gebruik door

³⁹ Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State, 5 november 2008, nr. 200802546/1.

luchtverkeer beoordeeld bij het opstellen van het beheerplan. Voorwaarde blijft ook hier dat het bestaande gebruik de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar mag brengen.

3.2 SPECIFIEKE REACTIES OVER DE BEGRENZING

Een inspreker mist in de gebiedsbeschrijving de natuurlijke beek De Bevert, welke nu wordt heringericht. De inspreker stelt voor om achter de tekst "Landgoed Eerde bestaat uit een oud kampenlandschap en jongere heideontginningen met heiderestanten en jeneverbessen." Nog toe te voegen: "Door het landgoed stroomt de beek De Bevert, waarlangs natte stroomdalgraslanden met onder meer dotterbloemhooilanden, waardoor het geheel een landschapsecologische eenheid vormt."

De zienswijze is overgenomen, de tekst van de gebiedsbeschrijving is aangepast en de Bevert wordt vermeld.

Een inspreker is van mening dat de naam Archermerberg uit de gebiedsomschrijving van Natura 2000-gebied Vecht- en Beneden-Reggegebied veranderd moet worden in Archemerberg.

De zienswijze is overgenomen. De spelling in paragraaf 3.1 berust op een typefout.

Een inspreker is van mening dat de begrenzing van Natura 2000-gebied Vecht- en Beneden-Reggegebied op een aantal punten afwijkt van de begrenzing van het Habitatrichtlijngebied. Volgens de inspreker zijn er na een globale check al diverse fouten te vinden. Als voorbeeld geeft de inspreker aan dat campings nog steeds binnen de begrenzing zijn opgenomen.

De zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het besluit. De begrenzing van het aangemelde Habitatrichtlijngebied is naar aanleiding van consultaties van deskundigen en bestuurlijk overleg aangepast tot de begrenzing in het ontwerpbesluit. In het definitieve besluit is bebouwing zoveel mogelijk ook op de kaart geëxclaveerd. Ook campings zijn, in zoverre het bebouwing en verharding betreft, zoveel mogelijk buiten de begrenzing gebracht.

Een inspreker is van mening dat de Archemerberg niet als Habitatrichtlijngebied aangewezen dient te worden. Het ecosysteem is volgens de inspreker sterk veranderd door de waterwinning. De grondwaterstand is volgens de inspreker sterk gedaald, waardoor sterke verdroging optreedt voor de natuur en landbouw. Vroeger bestond het gebied volgens de inspreker uit een uitgestrekt heidegebied met jeneverbesstruiken en een enkele boom. Nu bestaat het gebied uit vliegdennen en aangeplante delen met dennen en sparren.

De zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het besluit. Op de Archemerberg komen droge heiden (H4030) en stuifzandheiden met struikhei (H2310) met hoge kwaliteit voor over een aanzienlijke oppervlakte. Voor zover de daling van de grondwaterstand tot aantasting van de kwaliteit heeft geleid moeten, bijvoorbeeld in het kader van het opstellen van het beheerplan, maatregelen getroffen worden om die schade ongedaan te maken.

Enkele insprekers verzoeken het gebied tussen Eerde en Archemerberg bij Natura 2000-gebied Vecht- en Beneden-Reggegebied te betrekken. Volgens een van de insprekers lijken de grenzen nu meer gebaseerd op eigendommen dan op ecologische argumenten. Volgens een andere inspreker moeten ook gronden van particulieren, landgoederen e.d. opgenomen worden. Volgens een derde inspreker komen hier de habitattypen stroomdalgraslanden (H6120), heischrale graslanden (H6230), glanshaver- en vossenstaarthooilanden, glanshaver (H6510A) en vochtige alluviale bossen, beekbegeleidende bossen (H91E0C) evenals de habitatsoort grote modderkruiper (H1145) voor. De inspreker meent dat het op basis van de ecologische grenzen en op basis van de beheereenheden logisch is Regge-West mee te nemen in de begrenzing.

De zienswijze is deels overgenomen. Het voorstel van een verbinding tussen beide deelgebieden is niet overgenomen, omdat het gebied tussen de Hellendoornseweg/Oldersweg (N347) en de Beneden-Regge voornamelijk bestaan uit cultuurgronden, bos, houtwallen en bebouwing die geen wezenlijke betekenis toekomen voor de instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Langs

de Beneden-Regge tussen de Eerder Hooilanden en de Archemerberg is wel ca. 80 ha grotendeels ingerichte nieuwe natuur met het aangrenzende deel van de Beneden-Regge toegevoegd. Hier komen stroomdalgraslanden (H6120), heischrale graslanden (H6230), glanshaver- en vossenstaarthooilanden, glanshaver (H6510A), vochtige alluviale bossen, beekbegeleidende bossen (H91E0C) en de kleine modderkruiper (H1149) voor.

Een inspreker wil ter hoogte van zwembad De Groene Jager het Natura 2000-gebied uitgebreid zien. Volgens de inspreker doet het ontwerp-aanwijzingsbesluit geen recht aan de bestaande grenzen en ligt een waardevolle kamp bij de hoek Ommerweg en Slenke buiten de huidige begrenzing. Volgens de inspreker zijn dit noodzakelijk hectares voor het duurzaam oplossen van ecologische knelpunten, nu en in de toekomst.

De zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het besluit. Er zijn geen waarden aanwezig en het draagt niet bij aan de instandhoudingsdoelen van waarden in het gebied.

Een inspreker geeft aan dat de dichtstbijzijnde begrenzing van het Natura 2000 gebied van zijn bedrijf zich aan de Slenke in Den Ham bevindt. Deze grond is geen natuurgrond, maar landbouwgrond en hoort daarom volgens inspreker niet binnen de begrenzing van Natura 2000.

De zienswijze is overgenomen. De percelen nieuwe natuur die nog in agrarisch gebruik zijn aan de rand van het gebied ter hoogte van Den Ham zijn buiten de begrenzing gehaald. Hier zijn geen waarden aanwezig.

Een inspreker verzoekt om het Junnervlier toe te voegen aan het Natura 2000-gebied Vecht- en Beneden-Reggegebied, omdat dit volgens de inspreker relevant is voor de waterhuishouding en verdroging van het gebied.

De zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het besluit. In het bedoelde gebied zijn geen waarden aanwezig en aanwijzing is niet noodzakelijk voor de instandhouding van de waarden in het gebied. Indien voor de goede instandhouding van de habitattypen aanpassing in de waterhuishouding nodig is, dan is het beheerplan daarvoor het aangewezen instrument.

Een inspreker is van mening dat zijn kadastrale percelen buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied dienen te worden gehaald. De inspreker meent dat de aanwijzing ten nadele kan werken van toekomstplannen. Volgens de inspreker zijn er op diens landgoed al behoorlijke natuurlijke kwaliteiten welke behouden worden. Extra aanwijzing binnen Natura 2000 is volgens de inspreker hier dan ook niet nodig. Daarbij vermoedt de inspreker dat de gronden enkel zijn aangewezen om aan de in Brussel doorgegeven oppervlakte te komen.

De zienswijze heeft geleid tot wijziging van het besluit. Landgoed Stekkenkamp is opgenomen in het aangemelde Habitatrichtlijngebied wegens de aanwezigheid van diverse habitattypen zoals stroomdalgraslanden (H6120), jeneverbessstruwelen (H5130) en beuken- en eikenbossen met hulst (H9120). Alleen het zuidelijke deel (bos en een agrarisch perceel langs de Besthemeresweg) is vervallen als Habitatrichtlijngebied omdat habitatwaarden daar ontbreken. Dit betreft de zuidhelft van het deel dat in ontwerp was toegevoegd. In de noordhelft (aan beide zijden van de spoorlijn) van deze uitbreiding is het habitatype beuken- en eikenbossen met hulst aanwezig. Aanwijzing als Natura 2000-gebied vloeit voort uit de verplichtingen ingevolge de Habitatrichtlijn. Een goede beschermingsstatus maakt dat niet overbodig. Bij de keuze en afbakening van een Natura 2000-gebied mag alleen rekening gehouden worden met vereisten die verband houden met de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna. Toekomstplannen mogen daarop geen invloed hebben. De bebouwing is uitgezonderd conform de exclavering van het voormalig beschermde natuurmonument.

Een inspreker verzoekt het Natura 2000-gebied op een drietal plaatsen uit te breiden in de omgeving van het Junner Natura 2000-gebied en is in het veld geen onderscheid. Daarbij zijn deze gebieden volgens de inspreker in diverse plannen aangewezen als landelijk gebied en natuurgebied.

De zienswijze is deels overgenomen. Het eerste deelgebied, langs de Coevorderweg, is toegevoegd tot aan de onverharde weg, zodat een logischere grens bereikt wordt. Deelgebied 2 in de Achteresch is toegevoegd in zoverre het bestaande natuur zonder medebestemming agrarische bedrijvigheid betreft, dit deel maakt onderdeel uit van het gebied. Van het laatste deelgebied is het stukje droge heide met jeneverbessen (H4030) ten zuiden van de Stegerdijk toegevoegd.

Een inspreker verzoekt dat de graslanden ten noorden van de Vecht in Stegeren, alsmede de bossen ten zuiden van Beerze buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied Vecht- en Beneden-Reggegebied worden gelaten. Volgens de inspreker zijn de graslanden agrarisch in gebruik en zijn de bossen in gebruik als normale productiebossen. Hier kan volgens de inspreker geen sprake zijn van kwetsbare natuur en de habitattypen en habitatsoorten waarvoor dit Natura 2000-gebied is aangewezen zijn volgens de inspreker niet aanwezig.

De zienswijze is deels overgenomen. De graslanden hebben potenties voor stroomdalgrasland (H6120). De begrenzing is hier aangepast, zodat het perceel zonder potentie naast de boerderij buiten de begrenzing is gehaald en de begrenzing langs de Vecht op de grens van het perceel is gelegd. De bossen betreffen oude eikenbossen (H9190) en zijn binnen de begrenzing gehouden.

4. REACTIES OVER DE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

4.1 ALGEMEEN

In de zienswijzen zijn veel opmerkingen gemaakt over de instandhoudingsdoelstellingen en over de realisatie hiervan.

Er is voorgesteld om de tekst van de algemene instandhoudingsdoelstelling "behoud van de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitattypen en soorten binnen de Europese Unie" te vervangen door de letterlijke tekst van de Habitatrictlijn: "behoud van de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan het waarborgen van de biologische diversiteit door het instandhouden van habitattypen en soorten binnen de Europese Unie".

Verder is voorgesteld om de tekst van de algemene instandhoudingsdoelstelling "behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functie van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd" te schrappen omdat met de formulering in het ontwerpbesluit onvoldoende rekening is gehouden met de wijze waarop in jurisprudentie rekening is gehouden met de termen "natuurlijke kenmerken" en "instandhoudingsdoelstellingen".

Er zijn vragen gesteld over de gestelde nationale doelen, de monitoring in Natura 2000-gebieden, de afstemming en de verantwoordelijkheden. In een aantal zienswijzen wordt de vraag gesteld of de besluiten in samenhang met elkaar en met de gebieden daarbuiten wel een voldoende bijdrage leveren om de soorten en habitattypen in een landelijk gunstige staat van instandhouding te brengen of te houden. De vrees wordt uitgesproken dat dit niet het geval is. Daarnaast wordt er verzocht om voor die soorten en habitattypen, waarvoor sprake is van een ongunstige staat van instandhouding, zowel landelijk als op gebiedsniveau een herstelopgave te formuleren tenzij er ecologische redenen zijn om hiervan af te zien. Het achterwege laten van adequate herstelopgaven wordt door insprekers als onacceptabel gezien en in strijd met de wettelijke verplichtingen.

In een zienswijze is gevraagd om alsnog, voor de soorten en habitattypen die zich in een zeer ongunstige staat van instandhouding bevinden, minimaal complementaire doelen op te nemen in de gebieden waar herstelmogelijkheden zijn of migratie kan plaatsvinden.

Het besluit zou moeten aangeven wat de gevolgen zijn wanneer een soort uit een gebied dreigt te verdwijnen. Daarnaast zou er een gegronde reden aanwezig moeten zijn wanneer er niet gestreefd wordt naar een gunstige staat van instandhouding.

Anderzijds wordt in zienswijzen aangeduid dat veel doelen te hoog gegrepen zijn en dat deze alleen met grote (financiële) inspanningen bereikt kunnen worden. Er wordt over de instandhoudingsdoelstellingen opgemerkt dat ze de status zouden moeten krijgen van een inspanningsverplichting en niet van een resultaatsverplichting. Enkele insprekers menen dat bij het vaststellen van de doelstellingen veel geleund wordt op informatie over het voorkomen van flora en fauna in vroegere jaren, die niet gebaseerd is op voldoende wetenschappelijke gegevens. Het is onduidelijk of deze waarden daadwerkelijk aanwezig zijn. Om die reden zouden de aanwezige habitattypen op een kaart aangeduid moeten worden.

Weer anderen menen dat de uitgangssituatie helder moet worden omschreven in het aanwijzingsbesluit. Tegelijkertijd zal er een termijn gegeven moeten worden waarbinnen de doelstellingen gerealiseerd moeten worden.

In de besluiten wordt er volgens insprekers niet ingegaan op de mogelijke gevolgen van klimaatverandering, terwijl deze veranderingen bepalend kunnen zijn voor de haalbaarheid van de natuurdoelen.

Er wordt bovendien gevraagd om de kernopgaven in de aanwijzingen op te nemen, dan wel het Natura 2000 doelendocument (2006) deel uit te laten maken van de aanwijzingsbesluiten. Uit het besluit zou duidelijk moeten blijken voor welke functie(s) en voor welke soort(en) het gebied wordt aangewezen, zodat duidelijk is of de soorten in al hun levensbehoeften worden beschermd. Daar waar niet alle levensbehoeften in een Natura 2000-gebied zijn beschermd dient te worden aangegeven waar de ontbrekende functies zijn gelegen en wat de beschermingsstatus is.

Er wordt gevraagd om rekening te houden met vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied en met regionale en lokale bijzonderheden. In dat verband wordt dan ook met nadruk gewezen op het belang van het gebied Vecht- en Beneden-Reggegebied voor de recreatie.

Dat het concretiseren van maatregelen wordt doorgeschoven naar het beheerplan geeft voor veel insprekers onduidelijkheid; hierdoor kan het overleg over het beheerplan onder grote spanning komen te staan. Zij bepleiten duidelijke kaders voor het beheerplan, zodat er constructief aan de uitwerking kan worden gewerkt. Daarnaast wordt opgemerkt dat bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen alleen wordt uitgegaan van bestaande budgetten. Welke consequenties de instandhoudingsdoelstellingen hebben in financiële zin wordt pas duidelijk bij het tot stand komen van de beheerplannen.

Met betrekking tot de hierboven genoemde zienswijzen worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Algemene instandhoudingsdoelstellingen

De algemene instandhoudingsdoelstellingen beogen de algemene hoofddoelstelling van de Vogel- en Habitatrichtlijn in de individuele aanwijzingsbesluiten te verankeren. Daarmee wordt de bijdrage van de Nederlandse Natura 2000-gebieden aan het behoud van de biodiversiteit in Europa vastgelegd. Per gebied zijn de specifieke doelstellingen voor de relevante habitattypen en soorten nader omschreven. Op basis van deze instandhoudingsdoelstellingen en de algemene doelstellingen wordt naar een landelijk gunstige staat van instandhouding van de voor Nederland relevante habitattypen en soorten gestreefd. Dit houdt in dat het natuurlijke verspreidingsgebied van de habitat of van de soort stabiel moet zijn of moet toenemen; dit moet in de toekomst ook zo blijven. Een duurzaam behoud van een habitatype kan alleen maar gerealiseerd worden wanneer de planten- en diersoorten die typisch zijn voor de habitat behouden kunnen worden. Dit geldt ook voor de bescherming van een bepaalde plantensoort of diersoort. De betreffende soort kan alleen effectief beschermd worden wanneer de beschermingsmaatregelen zich, naast op de soort zelf, ook richten op het leefgebied van de soort. Zodoende strekt in een Natura 2000-gebied de instandhoudingsdoelstelling van een soort zich mede uit tot het leefgebied van de betreffende soort.

De formulering van de algemene instandhoudingsdoelstellingen is aangepast in hoofdstuk 5 van de Nota van toelichting van dit besluit. In de aangepaste formulering van het tweede algemene doel is niet de letterlijke tekst van de Habitatrichtlijn (artikel 2) gevolgd, omdat het in de Richtlijn een algemene doelstelling van de Richtlijn betreft en in dit geval om de gebiedsspecifieke invulling daarvan gaat. Meer in het bijzonder: een Europese Richtlijn kan een bijdrage leveren aan het waarborgen van de biologische diversiteit, maar een gebied kan alleen bijdragen aan het behoud van de biologische diversiteit. Verder is de term "natuurlijke kenmerken" in de algemene doelen gehandhaafd, omdat dit een begrip is dat in de Richtlijn ook gebruikt wordt in verband met de bescherming van de gebieden (artikel 6).

Verder geldt ook dat invloeden van buitenaf op het Natura 2000-gebied van grote invloed kunnen zijn op de staat van instandhouding van een habitatype of soort: de externe werking. De instandhoudingsdoelstelling richt zich op het gehele biotische en abiotische complex van factoren, die het habitatype of de soort haar specifieke aanzien geven en die noodzakelijk zijn voor het behoud van de biologische diversiteit van het gebied.

Contour "haalbaar en betaalbaar"

In de paragrafen 3.4 en 4.1.7 van de Nota van Antwoord staat aangegeven dat zowel de selectie als de begrenzing uitsluitend gebaseerd is op ecologische criteria. Dit betekent echter niet dat andere dan ecologische belangen geen rol hebben gespeeld bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen. Hierbij heeft het uitgangspunt "haalbaar en betaalbaar", zowel landelijk als per gebied, nadrukkelijk een rol gespeeld. Er is daarbij rekening gehouden met de economische en sociale belangen van de directe omgeving. Dit betekent in de praktijk dat voor een bepaald habitatype of soort de relatief grootste ecologische bijdrage komt van het gebied waar de ecologische vereisten reeds op orde zijn of waar ze op relatief eenvoudige wijze op orde te brengen zijn, om zodoende bij het opstellen van beheerplannen een evenwichtige balans tussen economie en ecologie na te kunnen streven.

In paragraaf 3.4 van de Nota van Antwoord staat dat Nederland zich inspant om zoveel mogelijk habitattypen en soorten in een gunstige staat van instandhouding te houden of te brengen. Er kan echter geen onevenredige financiële inspanning verwacht worden om alle habitattypen en soorten te herstellen. Met oog

hierop is voor een aantal soorten en habitattypen in het Natura 2000 doelendocument (2006, hoofdstuk 6) gekozen voor een lager niveau dan gunstige staat van instandhouding. In die gevallen wordt verbetering van de ecologische vereisten voorlopig niet realistisch geacht of staat de inspanning in geen verhouding tot de extra bijdrage die een gebied kan leveren aan de realisering van de Natura 2000-doelen op landelijk niveau. Anderzijds is het logisch dat een hogere inzet wordt nagestreefd voor habitattypen en soorten waar Nederland relatief belangrijk voor is en/of voor habitattypen en soorten die sterk onder druk staan. Dit geldt bijvoorbeeld voor het habitatype stroomdalgraslanden (H6120) en een habitaatsoort als de kamsalamander (H1166). Voor dit habitatype en deze habitaatsoort zijn de ecologische omstandigheden nog niet op orde.

Contour "strategisch lokaliseren"

Bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen is ook geanticipeerd op bestaande plannen en projecten ter realisering van de Ecologische Hoofdstructuur en bestaand beleid met betrekking tot bijvoorbeeld mest en waterhuishouding. Dit is het gehanteerde principe van "strategisch lokaliseren": behoud of herstel nastreven daar waar de grootste potentie ligt en waar dit gemakkelijk kan zonder dat afbreuk wordt gedaan aan de ecologische uitgangspunten en ambities. Om daaraan invulling te geven zijn diverse consultatierondes met deskundigen en terreinbeheerders gehouden en zijn analyses uitgevoerd, waaronder de knelpunten- en kansanalyse van KIWA Water Research/EGG-consult⁴⁰. In de toekomst zullen inspanningen voor het waterbeheer meer gericht moeten worden op het natuurbelang. Waar nodig is de begrenzing van gebieden aangepast om een op termijn duurzamere situatie te verkrijgen. Voor een aantal habitattypen en soorten zijn gezien de urgentie ten aanzien van één of meerdere kernopgaven ("sense of urgency")⁴¹, op de korte én lange termijn, aanvullende water- of beheermaatregelen nodig.

Trends, dynamiek en autonome ontwikkelingen

In het aanwijzingsbesluit staat het resultaat van de bovenstaande contouren uitgewerkt in de vorm van de instandhoudingsdoelstellingen. Op grond daarvan worden in het beheerplan de benodigde maatregelen uitgewerkt om de genoemde habitattypen en soorten in de gewenste staat van instandhouding te brengen of te behouden, zodat het gebied voldoende bijdrage kan leveren aan het realiseren van de gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau. Eén van de uitgangspunten in de Natura 2000 contourennotitie (2005)⁴² is dat doelstellingen in de tijd robuust geformuleerd moeten worden. Dit is gedaan om zo te kunnen anticiperen op bijvoorbeeld de natuurlijke dynamiek of mogelijke klimaatveranderingen. Als de instandhoudingsdoelstellingen niet gehaald lijken te worden, bijvoorbeeld omdat een populatie vogels of een bepaald habitatype ondanks de bescherming toch kleiner wordt, moet Nederland maatregelen nemen om deze ontwikkeling te keren. Artikel 6, tweede lid, van de Habitatrictlijn, verplicht de lidstaat namelijk om verslechtering van habitattypen en leefgebieden van (vogel)soorten te voorkomen. Soms zullen de genomen maatregelen niet werken, bijvoorbeeld bij klimaatverandering, een te grote externe beïnvloeding of als trekkende soorten in het buitenland negatief worden beïnvloed. Er zijn dan geen sancties. Gezien een aantal onzekerheden over te verwachten ontwikkelingen, die voortkomen uit natuurlijke dynamiek en klimaatveranderingen, is voor het jaar 2015 voorzien in een evaluatie van het Natura 2000 doelendocument (2006). Indien noodzakelijk worden dan ook de betreffende aanwijzingsbesluiten aangepast (zie Nota van Antwoord, paragraaf 3.19).

In bijlage B.3 van de Nota van toelichting van dit besluit wordt nader op de specifieke keuzes ingegaan.

Herijking instandhoudingsdoelstellingen

De lidstaten van de Europese Unie hebben de afspraak gemaakt om alle maatregelen te nemen die nodig zijn om een gunstige staat van instandhouding van de aangewezen soorten en habitattypen waarvoor gebieden zijn aangewezen te realiseren. Pas wanneer daadwerkelijk is gebleken dat de doelen om wat voor reden dan

⁴⁰ KIWA & EGG (2007): Knelpunten- en kansanalyse Natura 2000 gebieden. Versie 2007. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

⁴¹ Een "sense of urgency" is toegekend aan een gebied als binnen tien jaar (na 2005) mogelijk een onherstelbare situatie ontstaat. Zie verder bijlage 2 begrippen en definities uit de Nota van Antwoord (2007).

⁴² Ministerie van LNV (2005): Natura 2000 contourennotitie. Kaders voor Natura 2000-doelen, besluiten en beheersplannen. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

ook niet haalbaar zijn, bestaat er – zoals onder andere in paragraaf 1.4.1 van de Nota van Antwoord staat vermeld – een aantal momenten waarop de doelen bijgesteld kunnen worden. De drie momenten waarop de instandhoudingsdoelstellingen kunnen worden geëvalueerd en zo nodig kunnen worden bijgesteld (zie ook Nota van Antwoord, paragrafen 3.4 en 3.14):

- bij de definitieve aanwijzing;
- bij het opstellen van het beheerplan;
- bij de geplande evaluatie in 2015.

Ecologische samenhang en belangenafweging

De afweging tussen economie en ecologie moet zodanig plaatsvinden dat de gunstige staat van instandhouding van de habitattypen en soorten waar het gebied voor is aangewezen niet in gevaar komt. De situatie kan zich voordoen dat in een bepaald gebied een aantal habitattypen of soorten voorkomt, waarvoor geen instandhoudingsdoelstellingen zijn vastgesteld. Er is dan de inschatting gemaakt dat het betreffende habitatype of de betreffende soort weliswaar marginaal in het gebied aanwezig is, maar dat het gebied op termijn geen bijdrage kan leveren aan de instandhouding van het habitatype of de soort. Ook bij de formulering van een doel voor vogels is bepalend of het gebied een relevante bijdrage aan het realiseren van het landelijke doel levert of kan gaan leveren (zie ook paragraaf 3.11 van de Nota van Antwoord). Voor elk specifiek gebied komt het erop neer dat de instandhoudingsdoelstelling van een bepaald habitatype of bepaalde soort alleen in samenhang kan worden gezien met de instandhoudingsdoelstelling op landelijk niveau en in andere Natura 2000-gebieden. Dat betekent dat er weliswaar landelijk per soort of per habitatype naar een gunstige staat van instandhouding moet worden gestreefd, maar dat deze situatie niet in elk gebied afzonderlijk hoeft te worden nagestreefd. Binnen dit kader kan ook rekening worden gehouden met vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied en met regionale en lokale bijzonderheden.

Recreatie en toerisme

Beseft wordt dat Vecht- en Beneden-Reggegebied een belangrijk onderdeel uitmaakt van het Overijsselse toeristische product. De rivieren Vecht en Regge zijn de belangrijkste trekpleisters voor toeristen. Het toeristische bedrijfsleven vindt dat de aard van het gebied zo moet blijven. In die zin is het belang van een adequaat natuurbeheer ook in het belang van een gezonde toeristische sector. In onder meer paragrafen 4.1.3 en 4.1.4 van de Nota van Antwoord is ingegaan op de ontwikkelingsmogelijkheden van bedrijven en de concurrentiepositie: afhankelijk van de bedrijfstak biedt de aanwezigheid van een Natura 2000-gebied dikwijls nieuwe mogelijkheden.

Dit specifieke gebied is een natuurgebied waar, ondanks de toeristische druk, natuurwaarden zich hebben kunnen handhaven of kunnen ontwikkelen. Niettemin is het door de ongunstige staat van instandhouding van habitattypen of soorten noodzakelijk om een herstelopgave te formuleren, zoals bijvoorbeeld geldt voor zandverstuivingen (H2330), oude eikenbossen (H9190) en de grote modderkruiper (H1145) in dit betreffende gebied. Wanneer er een herstelverplichting is, dient bij de te nemen maatregelen rekening te worden gehouden met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied. Bij het formuleren van de instandhoudingsdoelstellingen is dat gedaan. Het afwegen van ecologie en economie gebeurt ook in het stelsel van vergunningverlening. Zie verder paragraaf 3.5 van de Nota van Antwoord.

Complementaire doelen

De analyse van de implementatie van Natura 2000 in Nederland (Kamerstuk 32670 nr. 24) laat zien dat de bescherming van complementaire doelen onder het Natura 2000-regime niet expliciet door de Vogel- en Habitatrichtlijn wordt voorgeschreven. Daarom zullen deze doelen dan ook niet langer in de aanwijzingsbesluiten worden opgenomen.

Onderbouwing besluiten

In diverse ecologische rapporten⁴³ en databanken zijn de natuurwaarden en vogelgegevens van Nederland beschreven. Het is voor de selectie of ecologische onderbouwing van een Natura 2000-gebied niet noodzakelijk dat de aanwezige natuurwaarden op kaart worden aangegeven. Wel wordt in paragraaf 4.4 van

⁴³ Zie voor een overzicht van de bronnen onder andere Ministerie van LNV (2007): Nota van Antwoord. Inspraakprocedure aanwijzing Natura 2000-gebieden, bijlage 3. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

deze Nota van toelichting een globale, niet-uitputtende, omschrijving gegeven van de verspreiding van de habitattypen en soorten in dit gebied.

Het Natura 2000 doelendocument (2006) is één van de dragende beleidsdocumenten die aan de besluitvorming ten grondslag heeft gelegen. Het beleid zoals daar is uiteengezet, is bij de besluitvorming toegepast, maar het Natura 2000 doelendocument (2006) maakt géén onderdeel uit van het besluit. Met betrekking tot de vraag op welke wijze de gunstige staat van instandhouding voor een bepaald habitatype of een bepaalde soort kan worden bereikt, is er in de Nota van toelichting een uitgebreid overzicht opgenomen waarin alle gebieden staan vermeld waaraan voor het betreffende habitatype of de betreffende soort een doel is toegekend. Op deze wijze is na te gaan hoe de landelijke opgave over het Natura 2000-netwerk is verdeeld. Het is echter een indicatieve vermelding, want het is niet de bedoeling in deze aanwijzing een besluit te nemen over de instandhoudingsdoelstellingen van andere gebieden.

Kernopgaven

In paragraaf 1.3.4 van de Nota van Antwoord staat vermeld dat de kernopgaven een belangrijk hulpmiddel zijn bij de focus en eventuele prioritering binnen de Natura 2000-beheerplannen. Ze beschrijven de belangrijkste behoud- en herstelopgaven per Natura 2000-landschap en zijn in het Natura 2000 doelendocument (2006) toebedeeld aan gebieden. Het toevoegen van de kernopgaven aan de Nota's van toelichting bij de definitieve aanwijzingsbesluiten heeft geen meerwaarde, omdat die informatie is opgenomen in het Natura 2000 doelendocument (2006). De kernopgaven zijn in deze procedure dan ook niet aan inspraak onderhevig.

Ambitieniveau van de instandhoudingsdoelstellingen

Indien een soort of habitatype landelijk in een ongunstige staat van instandhouding verkeert, betekent dit niet automatisch dat in alle gebieden waar de betreffende waarde voorkomt hiervoor een hersteldoelstelling moet worden geformuleerd. In de Natura 2000 contourennotitie (2005) en het Natura 2000 doelendocument (2006) staan de hoofdlijnen voor het formuleren van de Natura 2000 doelen uitgewerkt. Daarmee is het Europese kader toegespitst op de Nederlandse situatie. Per gebied zijn er gebiedsdoelen opgesteld. Deze richten zich op de kwaliteit en oppervlakte van het habitatype of van het leefgebied van een soort. Voor soorten wordt daarnaast een doel gesteld voor de gewenste populatie. Voor sommige soorten en vrijwel alle vogels zijn hierbij richtinggevende aantallen genoemd. Deze dienen als (minimale) draagkracht voor het leefgebied binnen de begrenzing van het gebied. In het geval van herstel is de uitwerking van de landelijke doelen middels het principe van "strategisch lokaliseren" bepaald. Dat wil zeggen dat de herstelopgave is neergelegd in de gebieden waar de meeste potentie is om het habitatype of het leefgebied van de soort te verbeteren. Voor verspreid voorkomende habitattypen en soorten is het niet mogelijk om de landelijke doelstellingen alleen binnen het Natura 2000-netwerk te realiseren. Opgaven buiten het Natura 2000-netwerk worden via ander natuurbeleid gerealiseerd, zoals de Flora- en faunawet en de Ecologische Hoofdstructuur. Voor een aantal habitattypen is in het Natura 2000 doelendocument de expliciete keuze gemaakt om niet te streven naar een gunstige staat van instandhouding (Natura 2000 doelendocument (2006), pagina 138).

Bij de evaluatie in 2015 worden zowel de ambities van de gebiedsdoelen als de landelijke instandhoudingsdoelstellingen tegen het licht gehouden en wordt bekeken of bijstelling nodig is.

Monitoring

Het ministerie van Economische Zaken (EZ) is verantwoordelijk voor de periodieke algemene rapportages aan de Europese Commissie en voor de monitoring van de staat van instandhouding van soorten en habitattypen op landelijk niveau. Het ministerie van EZ zorgt voor een landelijk monitoringssysteem. De gebiedsgerichte monitoring zal plaatsvinden op basis van de monitoringsparagraaf in de beheerplannen waarin ook rollen en verantwoordelijkheden zijn uitgewerkt. Voor zowel de landelijke als de gebiedsgerichte monitoring wordt momenteel - in samenhang - een programma van eisen ontwikkeld in overleg met het betrokken bevoegd gezag (ministerie van EZ, ministerie van Infrastructuur en Milieu, ministerie van Defensie en de provincies (Interprovinciaal Overleg)). Zie ook paragraaf 1.5.1 van de Nota van Antwoord.

Nulsituatie of uitgangspunt

In paragraaf 3.18 van de Nota van Antwoord staat vermeld dat bij het vaststellen van de gebiedsdoelen niet is uitgegaan van een bepaald referentiejaar, zoals het moment van aanwijzing als Vogelrichtlijngebied of

aanmelding als Habitatrictlijngebied. Als uitgangspunt geldt echter wel dat er geen verslechtering mag optreden ten opzichte van 2004, het moment waarop door Brussel de communautaire lijst met Habitatrictlijngebieden is vastgesteld. Bij het vaststellen van de doelen is gekeken naar de staat van instandhouding van de betreffende soort of het habitatype op landelijk niveau. Ook is gekeken naar de (minimaal) benodigde oppervlakte leefgebied en/of habitatype om een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau te realiseren.

Die (landelijke) staat van instandhouding vormde mede de basis voor vaststelling van de instandhoudingsdoelstellingen voor soorten en/of habitatypes per gebied. In de Nota's van toelichting bij de besluiten is aangegeven of voor een soort of habitatype in een concreet gebied een behoud- of herstelopgave geldt. Zo is bijvoorbeeld een behoudopgave geformuleerd als er onevenredige maatregelen nodig zouden zijn om het gebied een grotere bijdrage te laten leveren.

Realisatietermijnen

Zoals in paragraaf 3.16 van de Nota van Antwoord wordt gesteld, zijn termijnen onmisbaar om de realisatie van doelen te plannen. Deze plannen zijn grotendeels afhankelijk van regionale en zelfs lokale omstandigheden. Daardoor zijn de op te stellen beheerplannen de aangewezen plaats voor het bepalen van de realisatietermijnen. Om die reden is ervan afgezien realisatietermijnen in de aanwijzingsbesluiten op te nemen.

Flankerend beleid

In paragraaf 5.8 van de Nota van Antwoord staat als uitgangspunt geformuleerd dat de instandhoudingsdoelstellingen met behulp van bestaande budgetten worden gerealiseerd. De "bestaande budgetten" waaruit realisatie van de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen gefinancierd moet worden, zijn grotendeels opgenomen in het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) en de financiële middelen voor de bestrijding van verdroging in de zogenoemde TOP-lijst gebieden⁴⁴. Daarnaast is ook het bestaande beheerbudget voor Staatsbosbeheer een financieringsbron voor de instandhoudingsdoelstellingen. Waar de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen gekoppeld zijn aan waterkwaliteit kunnen de additionele kosten worden gefinancierd via het spoor van de Kaderrichtlijn Water. Veel subsidiemogelijkheden voor inrichting en (agrarisch) natuurbeheer zijn met het ILG onder verantwoordelijkheid van de provincies gekomen. Daartoe behoren de maatregelen die vallen onder het Subsidiestelsel Natuur- & Landschapsbeheer (vanaf 2010) en de provinciale subsidieregelingen zoals de Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL). Verder is er in het kader van het LIFE+-programma vanuit de Europese Commissie geld beschikbaar voor overheden en NGO's voor co-financiering van de ontwikkeling, implementatie, monitoring, evaluatie en communicatie van het Europees milieu- en natuurbeleid en van wetgeving op dit gebied, bijvoorbeeld voor projecten die gericht zijn op maatregelen voor behoud en herstel van Natura 2000-waarden.

4.2 SPECIFIEKE REACTIES OVER DE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

Een inspreker is van mening dat het ontwerp-aanwijzingsbesluit ecologisch onvoldoende is onderbouwd. Zonder deze onderbouwing meent de inspreker dat het ontwerp-aanwijzingsbesluit niet op juistheid getoetst kan worden en dat burgers zelf geen onderzoek kunnen doen naar het hoe en wat. In dat kader geeft de inspreker aan in Weerribben (034) en Wieden (035) onderzoek te hebben gedaan, waaruit blijkt dat er vraagtekens gezet kunnen worden naar het voorkomen van bepaalde habitatypes en soorten, alsmede naar het Europese belang hiervan. Tevens zijn volgens de inspreker de omgevingseisen van verschillende habitatypes en soorten strijdig met elkaar.

De zienswijze heeft tot aanpassing van het besluit geleid. Om het aanwijzingsbesluit meer ecologisch te onderbouwen is bijlage B toegevoegd ten opzichte van de ontwerpbesluiten van de eerste en tweede tranche. Alle in het aanwijzingsbesluit opgenomen Natura 2000-waarden zijn aanwezig in het Natura 2000-gebied. In paragraaf 4.4 (ook een toegevoegde paragraaf ten opzichte van het ontwerpbesluit) staan de voorkomens van de habitatypes en soorten globaal omschreven. In bijlage B.3 is de relatieve bijdrage van een gebied in Nederland vermeld. Voor het Europese belang van een habitatype of soort wordt verwezen naar het Natura 2000 profielendocument (2008).

⁴⁴ De door de provincies opgestelde lijsten met gebieden die in het kader van het verdrogingsbeleid met voorrang worden aangepakt.

In het beheerplan zullen de instandhoudingsdoelstellingen uitgewerkt worden in omvang, ruimte en tijd. Door het lokaliseren van doelstellingen is het mogelijk om doelstellingen met verschillende omgevingseisen met elkaar te verenigen in één gebied.

Een inspreker is van mening dat de instandhoudingsdoelstelling voor vochtige heiden, hogere zandgronden (H4010A) van "behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit" gewijzigd moet worden in "uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit". De inspreker geeft aan op gronden in een aantal voormalige landbouwenclaves bij Beerze en in de bufferzone ten zuiden ervan het habitatype vochtige heiden te gaan ontwikkelen.

De zienswijze heeft tot aanpassing van het besluit geleid. Er is in het gebied potentie voor uitbreiding van de oppervlakte van het habitatype vochtige heiden, *hogere zandgronden*, waarmee de doelstelling van het gebied in lijn is gebracht met de landelijke doelstelling (zie ook bijlage B.3.1).

Een inspreker wil dat bij de toelichting voor het habitatype jeneverbesstruwelen (H5130) wordt aangegeven dat dit habitatype ook voorkomt op landgoed Eerder Achterbroek en dat daar plaatselijk verjonging plaatsvindt. Volgens de inspreker wordt deze locatie niet genoemd, terwijl andere plaatsen waar dit habitatype voorkomt wel worden genoemd.

De zienswijze is niet overgenomen. Volgens recente habitatkarteringen komt het habitatype jeneverbesstruwelen niet voor in Het Eerder Achterbroek. In paragraaf 4.4 staat globaal omschreven waar het habitatype binnen het gebied voorkomt. Een gedetailleerde habitatkaart krijgt een plaats in het beheerplan.

Een inspreker verzoekt dat het habitatype actieve hoogvenen, heideveentjes (H7110B) weer wordt toegevoegd aan het ontwerp-aanwijzingsbesluit en het gebiedendocument van het Natura 2000-gebied Vecht- en Beneden-Reggegebied. Volgens de inspreker komt dit habitatype voor in Beerze en op de Lemelerberg. De inspreker wil dat de instandhoudingsdoelstelling "behoud oppervlakte en kwaliteit" zoals in het werkdocument weer terugkomt en dat de oorspronkelijke toelichting wordt gebruikt met een aanvulling.

De zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het besluit, zie bijlage B.1 voor een toelichting.

Een inspreker is van mening dat de instandhoudingsdoelstellingen voor het habitatype stroomdalgraslanden (H6120) in strijd zijn met de instandhoudingsdoelstellingen voor het habitatype overgangs- en trilvenen, trilvenen (H7140A) en de habitasoorten grote modderkruiper (H1145) en kamsalamander (H1166). Volgens de inspreker vragen stroomdalgraslanden om het aantakken van de wateren aan het riviersysteem, terwijl de overgangs- en trilvenen, alsmede de grote modderkruiper en kamsalamander vragen om afgesloten rivierarmen met uitsluitend invloed van kwelwater.

De zienswijze heeft niet tot aanpassing van het besluit geleid. Om een uitbreiding- en verbeterdoelstelling voor het prioritaire habitatype stroomdalgraslanden te kunnen realiseren is het nodig dat de rivierdynamiek in de Vecht hersteld wordt. Met welke maatregelen dit zal gebeuren zal in het beheerplan worden uitgewerkt. Het habitatype overgangs- en trilvenen, *trilvenen* (subtype A) komt in het gebied met een kleine oppervlakte op (nog) slechts één locatie voor, in een oude meander van de Vecht in het Junner Koeland. Op basis van de Habitatrichtlijn moet dit habitatype behouden blijven. De effecten van een meer natuurlijke dynamiek kunnen mogelijk beperkt blijven door bij de herinrichting rekening te houden met het voorkomen van dit habitatype, waardoor de doelstellingen in één gebied met elkaar verenigbaar worden. De kamsalamander komt momenteel gescheiden van het habitatype stroomdalgraslanden voor. Het verbeteren van de kwaliteit van het leefgebied zal dus geen consequenties hebben voor de instandhoudingsdoelstelling van het habitatype. De doelstelling van de grote modderkruiper zal te realiseren zijn zonder te conflicteren met het doel van stroomdalgraslanden gezien de ruimtelijke gescheidenheid van habitatype en de soort. Mogelijkheden voor het combineren van uitbreiding van habitatype stroomdalgraslanden met behoud van habitatype overgangs- en trilvenen en uitbreiding van het leefgebied van de kamsalamander en de grote modderkruiper zullen in het beheerplan worden uitgewerkt.

Een inspreker verzoekt om de instandhoudingsdoelstelling voor het habitatype overgangs- en trilvenen (H7140) te veranderen van "behoud kwaliteit" naar "verbetering kwaliteit". Volgens de inspreker komen op meer plekken veentjes voor, onder meer ten noorden van de Hammerweg op landgoed Eerde. Daarom wil de inspreker in de toelichting ook de tekst "Op onder meer landgoed Beerze komt het habitatype overgangs- en trilvenen voor."

De zienswijze is niet overgenomen. Voor het aan de trilvenen grenzende habitatype stroomdalgraslanden (H6120) geldt een herstelopgave en hieraan is een "sense of urgency" toegekend. Dit betekent dat op korte termijn de omstandigheden op orde moeten zijn gebracht. Door deze herstelopgave zal het instandhouden van het habitatype overgangs- en trilvenen al enige inspanning vereisen (zie ook het antwoord op de zienswijze hierboven), waardoor kwaliteitsverbetering niet realistisch wordt geacht. In paragraaf 4.4 van de Nota van toelichting worden de locaties van het voorkomen van de habitattypen en soorten in het Natura 2000-gebied globaal omschreven. Op de meest recente habitatkartering is het habitatype alleen bekend van het Junner Koeland.

Een inspreker merkt op dat in de toelichting bij habitatype vochtige alluviale bossen, beekbegeleidende bossen (H91E0C) alleen genoemd staat dat het elzenbroekbos langs de Vecht voorkomt. Volgens de inspreker komt het elzenbroekbos ook langs de Regge voor en heeft het daar ook mogelijkheden. Volgens de inspreker komt het zowel aan de kant van Regge-West voor als bij de Steile Oever en bij Eerde. De inspreker wil dit graag toegevoegd zien bij de toelichting.

De zienswijze is overgenomen. Het habitatype komt ook voor langs de Regge. De toelichting is aangepast met dien verstande dat in het definitieve besluit de locaties van de habitattypen in paragraaf 4.4 van de Nota van toelichting vermeld staan en niet langer in de toelichting op de instandhoudingsdoelstellingen. Dit betreft echter een globale beschrijving en is geen uitputtende opsomming. In het beheerplan wordt er nadere aandacht gegeven aan de exacte locaties.

Een inspreker merkt op dat uit een publicatie van "De Levende Natuur" over modderkruipers blijkt dat het voortplantingsbiotoop van de grote modderkruiper (H1145) juist ook bestaat uit een fijnmazig stelsel van sloten en watergangen nabij rivieren. De inspreker is van mening dat de tekst in de toelichting kan worden aangepast naar: "(...), beoogd het leefgebied te vergroten."

De zienswijze is overgenomen. Zie paragraaf 5.3 van de Nota van toelichting.

Een inspreker verzoekt dat de instandhoudingsdoelstelling van de kleine modderkruiper (H1149) wordt aangepast van behoud naar uitbreiding van de verspreiding. Volgens de inspreker vinden er diverse natuurontwikkelingsprojecten plaats om de rivieren meer ruimte te geven. Dit geldt volgens de inspreker voor de Regge en de Vecht, maar ook voor De Bevert.

De zienswijze is niet overgenomen. De instandhoudingsdoelstelling van de kleine modderkruiper op het aspect verspreiding is komen te vervallen. Zie bijlage B.3.2 van de Nota van toelichting.

Een inspreker is van mening dat uitbreiding van de kamsalamander (H1166) in Natura 2000-gebied Vecht- en Beneden-Reggegebied te maken heeft met biotoopverbetering, wat nu niet in de toelichting is opgenomen. De inspreker stelt voor om aan het einde van de paragraaf het volgende toe te voegen: "door te werken aan een netwerk van natuurlijke wateren en poelen die tezamen een netwerk vormen voor een metapopulatie waarbij aansluiting plaatsvindt naar reeds aanwezige populaties in het zuiden."

De zienswijze is niet overgenomen. De doelstelling van de kamsalamander in het gebied betreft: "uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie". Deze instandhoudingsdoelstelling zal in het beheerplan worden uitgewerkt in ruimte, omvang en tijd. In de toelichting op het doel wordt daarom niet ingegaan op maatregelen om de gestelde doelstelling te kunnen behalen.

Een inspreker geeft aan bezwaar te maken tegen het ontbreken van aanwijzingen voor kruipend moerasscherm (H1614) in Natura 2000-gebieden in het oosten van het land. De inspreker geeft aan dat uit

recente jaren in dit deel van het land enkele vindplaatsen bekend zijn en dat, ondanks het geformuleerde doel van uitbreiding van de populatie in Nederland, er alleen gebieden in Zeeland voor deze soort zijn aangewezen.

De zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het besluit. Er is een instandhoudingsdoelstelling voor kruipend moerasscherm toegevoegd. Zie bijlage B.1 van de Nota van toelichting voor een nadere uitleg.

5. REACTIES OVER DE RECHTSGEVOLGEN

Er wordt door diverse insprekers gewezen op het feit dat de gevolgen van het huidig gevoerde natuurbeleid een onevenredige belasting vormen voor de agrarische ondernemers de regio. Men stelt dat het onmogelijk is om op basis van de stukken te bepalen wat de gevolgen van de aanwijzing zijn voor de individuele bedrijfsvoering. De scheiding in tijd tussen het aanwijzingsbesluit en het beheerplan wordt daarvoor verantwoordelijk gehouden. Daarnaast worden er veel opmerkingen gemaakt en vragen gesteld over de diverse facetten van bestaand gebruik, de externe werking, de relatie met het toetsingskader Ammoniak en Natura 2000, de relatie met de Kaderrichtlijn Water en de relatie met bestemmingsplannen en andere ruimtelijke plannen.

Enkele insprekers wijzen er op dat 1 oktober 2005 (de inwerkingtreding van de Natuurbeschermingswet 1998) niet als peildatum voor bestaand gebruik kan dienstdoen.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Externe werking

Het is moeilijk aan te geven wat de precieze omvang van de externe werking van een bepaalde activiteit is. In paragraaf 4.3 van de Nota van Antwoord staat dat dit afhangt van de aard van de activiteit zelf, de intensiteit ervan en de gevoeligheid van de aanwezige habitattypen en soorten. Het valt op voorhand dus niet te zeggen of er beïnvloeding plaatsvindt. Dat betekent dat wanneer niet uitgesloten kan worden dat een Natura 2000-gebied door een bepaalde activiteit wordt beïnvloed, er bekeken moet worden of er op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 een vergunningplicht voor een bepaalde activiteit aan de orde is. Het is dus evenmin aan te geven waar de externe werking van een bepaalde activiteit eindigt.

In het beheerplan zal duidelijkheid gegeven worden voor welke activiteiten een vergunningplicht aan de orde kan zijn. De afstand tussen de locatie van de activiteit en de te beschermen natuurwaarden is daarbij niet altijd doorslaggevend; het gaat er om of een bepaalde activiteit al dan niet de natuurlijke kenmerken van een Natura 2000-gebied, waar habitattypen en leefgebieden van soorten onderdeel van uitmaken, kan aantasten.

Rond de Natura 2000-gebieden wordt, volgens sommige insprekers, een beschermingszone ingesteld van 3.000 meter. Dat is echter niet van toepassing op de beoordeling van effecten op Natura 2000-gebieden. In het kader van de Interimwet ammoniak en veehouderij⁴⁵ werd in verband met de ammoniakdepositie een zone van 3.000 meter gehanteerd. Binnen die zone was de beïnvloeding door een veehouderijbedrijf van verzuringsgevoelig gebied nog meetbaar. Tot deze grens kon een vergunningplicht voor deze verzuringsgevoelige gebieden aan de orde zijn. Deze grens is inmiddels vervallen. Natura 2000 is gericht op de bescherming van de in het gebied voorkomende habitattypen en soorten. Een exacte grens waar de externe werking ophoudt, is in algemene zin niet aan te geven. Dit wordt van geval tot geval beoordeeld. Bepalend is dus niet de afstand, maar of er sprake kan zijn van verslechtering of significante verstoring van natuurwaarden in het betreffende gebied.

Beschermde natuurmonumenten

In de paragrafen 3.15, 4.6.4 en 4.6.9 van de Nota van Antwoord staat dat een belangrijk deel van de aan te wijzen Natura 2000-gebieden, zoals dit gebied, reeds onder de oude Natuurbeschermingswet als beschermd of als staatsnatuurmonument was aangewezen. Op grond van artikel 15a van de Natuurbeschermingswet 1998 vervalt een besluit tot aanwijzing van een beschermd natuurmonument zodra het gebied is aangewezen als Natura 2000-gebied en voor zover het beschermd natuurmonument binnen dat Natura 2000-gebied ligt. Dat betekent dat wanneer een deel van het beschermd natuurmonument buiten het Natura 2000-gebied ligt, de oude aanwijzing als natuurmonument voor dat gebiedsdeel van kracht blijft. Voor Vogelrichtlijngebieden was dit reeds aan de orde.

De instandhoudingsdoelstelling heeft, voor het deel van het Natura 2000-gebied waarop de aanwijzing als beschermd natuurmonument betrekking had, vanaf dat moment mede betrekking op de doelstellingen van dat beschermd natuurmonument ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het

⁴⁵ Wet van 9 juni 1994, houdende tijdelijke regeling inzake de ammoniakdepositie veroorzaakt door veehouderijen (Interimwet ammoniak en veehouderij). Staatsblad 1994, nr. 634.

natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis. Bepalingen uit de aanwijzingen tot beschermd natuurmonument over natuurschoon, rust, stilte en over de natuurwetenschappelijke betekenis van het beschermde natuurmonument blijven gewoon van kracht en kunnen mede de inhoud van het beheerplan gaan bepalen. Zie voor verdere toelichting met betrekking tot beschermde natuurmonumenten paragraaf 5.5 Beschermde natuurmonumenten van de Nota van toelichting.

Bestaand gebruik: peildatum en vergunningplicht

Het aanwijzen van een Natura 2000-gebied leidt niet tot een verbod op het verrichten van bepaalde handelingen zoals fietsen, wandelen of het laten loslopen van de hond. In het aanwijzingsbesluit staat alleen voor welke waarden het gebied is aangewezen, welke instandhoudingsdoelstellingen gelden en wat de grens van het betreffende gebied is. In het besluit zelf is niet aangegeven of, en onder welke voorwaarden, een activiteit kan worden toegestaan.

Op grond van de huidige Natuurbeschermingswet 1998 geldt een vergunningplicht voor activiteiten in en om Natura 2000-gebieden die gelet op de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

In de wet is op deze vergunningplicht een uitzondering gemaakt voor bestaand gebruik. Bestaand gebruik is als gevolg van de wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998 door de Crisis- en herstelwet altijd vergunningvrij, tenzij het gebruik een project is dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar dat afzonderlijk of in combinatie met andere projecten of plannen significante gevolgen kan hebben voor het desbetreffende Natura 2000-gebied. De Natuurbeschermingswet 1998 omschrijft bestaand gebruik als *"gebruik dat op 31 maart 2010 bekend is, of redelijkerwijs bekend had kunnen zijn bij het bevoegd gezag."*

Om te voorkomen dat het bestaand gebruik de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied verslechtert en dat er door bestaand gebruik storende factoren optreden die gelet op de instandhoudingsdoelstellingen een significant effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen draagt het bevoegd gezag de verantwoordelijkheid dat er in het gebied passende maatregelen genomen worden. In het uiterste geval kan dit betekenen dat op last van het bevoegd gezag het bestaande gebruik wordt stilgelegd.

In het beheerplan zal het bestaand gebruik beschreven moeten worden en zal zo nodig aan voorwaarden worden gebonden.

Doorwerking aanwijzing in andere plannen

De verplichting om Natura 2000-gebieden aan te wijzen volgt direct uit de Habitatrichtlijn en uit de Vogelrichtlijn. Mede op basis van Europeesrechtelijke uitspraken kan er bij de selectie en bij de begrenzing van Natura 2000-gebieden uitsluitend van ecologische criteria worden uitgegaan. Dat betekent in de praktijk dat de grenzen van deze gebieden zijn bepaald door het gebruik dat de betreffende planten- en diersoorten van het gebied maken. Terreindelen die van mindere kwaliteit zijn, kunnen deel uitmaken van Natura 2000-gebieden als herstel van die terreinen haalbaar is en als ze nodig zijn voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen. Daardoor zal de begrenzing van zo'n gebied niet in alle gevallen overeenkomen met de bestemming die in een vastgesteld bestemmingsplan aan het gebied is toegekend. In het uiterste geval zou dat kunnen betekenen dat een bepaalde bestemming die in een bestemmingsplan aan zo'n gebied rechtsgeldig is toegekend, toch niet gerealiseerd kan worden, omdat daarvoor geen vergunning op basis van de Natuurbeschermingswet 1998 kan worden verleend. In paragrafen 4.2 en 6.1 van de Nota van Antwoord wordt hierop verder ingegaan. Ook voor reconstructieplannen⁴⁶, provinciale waterplannen en waterbeheerplannen van de waterschappen geldt een gelijksoortige situatie. Het kan zijn dat dit soort plannen nog onvoldoende concreet zijn om ze op de gevolgen voor Natura 2000-gebieden te toetsen, maar

⁴⁶ Plannen op grond van de Wet van 31 januari 2002, houdende regels inzake de reconstructie van concentratiegebieden (Reconstructiewet concentratiegebieden). Staatsblad 2002, nr. 115.

op een gegeven moment zullen al deze plannen, al dan niet bij hun nadere uitwerking, bij het opstellen van beheerplannen afgestemd worden (zie ook paragraaf 6.3.2 van de Nota van Antwoord).

Relatie met stikstof

Stikstof is een groot probleem bij de implementatie van Natura 2000 en daarmee het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen. Van de 166 aangewezen natuurgebieden in Nederland zijn er 133 stikstofgevoelig. In Nederland wordt het probleem van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden zwaarder gevoeld dan in de ons omringende landen. Dat heeft te maken met het feit dat we in een dicht bevolkt land leven, waarin kwetsbare natuur en bijvoorbeeld (snel)wegen dicht bij elkaar liggen. Om de instandhoudingsdoelstellingen te kunnen realiseren moet de neerslag van stikstof uit vooral landbouw, verkeer en industrie minder worden.

Tegen die achtergrond is het steeds moeilijker vergunningen te verlenen voor nieuwe economische activiteiten die tot extra uitstoot van stikstof (kunnen) leiden in en rond de natuurgebieden. Projecten kunnen alleen doorgang vinden indien aangetoond kan worden dat er geen verslechtering van de kwaliteit van de habitats⁴⁷ optreden en de instandhoudingsdoelstellingen van een gebied niet in gevaar komen.

In het Natura 2000-gebied Vecht- en Beneden-Reggegebied is het habitattype herstellende hoogvenen (H7120) het meest gevoelig voor stikstof⁴⁸.

In 2007 is het toetsingskader ammoniak en Natura 2000 vastgesteld. Met behulp van dit toetsingskader konden provincies relatief eenvoudig beoordelen of er zich nieuwe bedrijven konden vestigen. In maart 2008 oordeelde de Raad van State dat dit toetsingskader onvoldoende zekerheid biedt over het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Naar aanleiding van deze uitspraak heeft de minister van het voormalig ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit de Taskforce Trojan ingesteld. Deze Taskforce heeft vervolgens een handreiking opgeleverd waarmee het bevoegd gezag maatwerk kan leveren bij de beoordeling van (nieuwe) activiteiten. Deze maatwerkoplossing bleek echter niet altijd werkbaar in de praktijk. Vervolgens is de commissie Huys gevraagd om een advies. Samengevat luidde dit advies dat er ruimte is voor economische ontwikkeling in Natura 2000 gebieden mits wordt zeker gesteld dat ecologische en economische doelen gelijktijdig en in samenhang worden beschouwd. Om dat uitgangspunt in de praktijk toepasbaar te maken is er gestart met de programmatische aanpak stikstof (PAS).

Duidelijk is dat het stikstofprobleem te groot is voor één partij. Essentie is dat de PAS in beeld brengt wat de bijdrage op verschillende niveaus (generiek, provinciaal, gebiedsgericht) en van verschillende sectoren (landbouw, verkeer, industrie) is aan de oplossing van het probleem. Onder oplossing verstaan we het geleidelijk maar onvermijdelijk omlaag brengen van de stikstofdepositie, waardoor de instandhoudingsdoelstellingen gerealiseerd kunnen worden, maar waarbij economische ontwikkelingen mogelijk blijven. Dit wil niet zeggen dat iedere economische ontwikkeling mogelijk blijft. Het incalculeren van ruimte voor economische ontwikkelingen (ontwikkelingsruimte) maakt onderdeel uit van de aanpak.

Meer informatie over de stand van zaken rond de PAS is te vinden op de website: <http://pas.natura2000.nl/>

Kaderrichtlijn Water

Vecht- en Beneden-Reggegebied maakt deel uit van het stroomgebiedbeheerplan voor de Rijn-Delta⁴⁹ dat in het kader van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) vastgesteld is. Natura 2000-gebieden zijn in de stroomgebiedbeheerplannen opgenomen als gebieden waar water een bijzondere bescherming behoeft. De in de stroomgebiedbeheerplannen opgenomen milieudoelstellingen en bijbehorende maatregelen moeten dan ook overeenstemmen met de doelen van Natura 2000. De afstemming van doelen en de weergave daarvan in het stroomgebiedbeheerplan beperkt zich tot die delen van de doelstellingen van Natura 2000 die een relatie hebben met de ecologische of chemische kwaliteit van het water.

⁴⁷ Het betreft zowel stikstofgevoelige habitattypen als stikstofgevoelige leefgebieden van Natura 2000-soorten.

⁴⁸ H.F. van Dobben, R. Bobbink, D. Bal en A. van Hinsberg, 2012. Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en leefgebieden van Natura 2000. Wageningen, Alterra. Alterra-rapport

⁴⁹ <http://www.kaderrichtlijnwater.nl/uitvoering/>

Het stroomgebiedbeheerplan wordt uitgewerkt in de provinciale waterplannen en in waterbeheerplannen van waterschappen. Daar waar in de afstemming strijdigheid kan ontstaan wordt maatwerk toegepast en wordt afhankelijk van de situatie de KRW of de Vogel- en Habitatrichtlijnen als richtinggevend genomen. Tot gebiedsspecifiek maatwerk behoort bijvoorbeeld de door de waterschappen opgestelde Gewenst Grond en Oppervlakte Water Regimes (GGOR's)⁵⁰.

Waar nodig zullen de lokale watervereisten en de daarvoor benodigde maatregelen verder worden uitgewerkt en in de Natura 2000-beheerplannen worden opgenomen.

Zie ook Nota van Antwoord paragraaf 6.3.

Waterwinning

Zie ook Nota van Antwoord 4.5.2.

⁵⁰ De te nemen maatregelen voor grondwater worden gebiedsspecifiek vastgesteld via het GGOR in het stroomgebiedbeheerplan dat opgesteld wordt naar aanleiding van de Kaderrichtlijn Water (EU-richtlijn voor waterkwaliteit).

6. REACTIES OVER DE RELATIE MET DE BEHEERPLANNEN

De wijze waarop de instandhoudingsdoelstellingen al dan niet verwezenlijkt moeten worden, wordt in vele zienswijzen aan de orde gesteld. Zo wordt in verschillende zienswijzen de wens uitgesproken om de plannen zo te ontwikkelen dat daardoor de aanwezige natuurwaarden zich kunnen verbeteren en voor de komende generaties behouden blijven. Er wordt gewezen op de diverse vormen van ongewenst gebruik van het gebied. In weer andere zienswijzen is men van mening dat bepaalde vormen van gebruik geen negatieve invloed op de natuurwaarden hebben en wordt bepleit dat het huidige landgebruik ongehinderd voortgang moet kunnen vinden. In een ander verband wordt er zorg uitgesproken over de bescherming van het habitatype vochtige heiden, hogere zandgronden (H4010A) en de habitatsoort kleine modderkruiper (H1149). Er wordt opgemerkt dat door de nationale procedure, waarbij eerst de gebieden worden aangewezen en doelstellingen worden geformuleerd en pas in een later stadium de beheerplannen worden opgesteld, aan sociaal-economische belangen voorbij wordt gegaan. Ook zou er in zijn algemeenheid onvoldoende duidelijkheid bestaan over het algehele ambitieniveau en de consequenties van de aanwijzing en het toekennen van instandhoudingsdoelstellingen. Tot slot geven verschillende insprekers aan betrokken te willen worden bij het opstellen van het beheerplan.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Volgorde aanwijzing en beheerplan

De Nota van Antwoord gaat in paragraaf 1.4 in op de relatie tussen de aanwijzingsbesluiten en de nog op te stellen beheerplannen. De onderbouwing van de keuze om niet gelijktijdig tot vaststelling van de instandhoudingsdoelstellingen en het beheerplan over te gaan wordt in paragraaf 1.4.1 van de Nota van Antwoord uiteengezet.

Een verbijzondering hierop vormen de gebieden waar de provincies het voortouw hebben voor het opstellen van de beheerplannen. Op verzoek van de provincies heeft de minister van LNV in het Algemeen Overleg met de Tweede Kamer van 13 februari 2008 toegezegd te wachten met het definitief maken van de aanwijzingsbesluiten voor die gebieden waarvoor de provincie voortouwnemer is en die daarvoor door de provincie zijn aangemeld ("koppelingsafpraak"). De provincies zijn voor deze gebieden eerst in de gelegenheid gesteld met de betrokken partijen in de gebieden concept-beheerplannen op te stellen op basis van de ontwerp-aanwijzingsbesluiten. Deze afspraak beoogde draagvlak te creëren voor de beheerplannen en de implementatie daarvan en meer inzicht te geven in de haalbaarheid en betaalbaarheid van de instandhoudingsdoelstellingen en de begrenzing. De besluitvorming over de definitieve aanwijzingsbesluiten van deze gebieden is daarom uitgesteld tot na 1 september 2009. Voor dit Natura 2000-gebied zijn daarover afspraken gemaakt met de minister van LNV. In het kader van de "koppelingsafpraak" hebben de provincies tot 1 september 2009 de mogelijkheid gehad om gebiedsspecifieke wijzigingsvoorstellen in te dienen die voortkwamen uit de opgestelde concept-beheerplannen. De wijzigingsvoorstellen zijn in samenhang met de zienswijzen en op eenzelfde manier zorgvuldig in overweging genomen. Bij brief van 26 januari 2010 zijn de provincies op de hoogte gebracht van hoe de minister voornemens is met de voorstellen van de provincies in het definitieve besluit om te gaan. Binnen het reguliere proces van de aanwijzing zijn alle overige zienswijzen behandeld.

Voor de gebieden waarvoor op 1 september 2009 nog geen concept-beheerplan was opgesteld, geldt dat evident nieuwe inzichten uit het beheerplanproces eveneens in het reguliere aanwijzingstraject zijn meegenomen, ook hier met inachtneming van de ingediende zienswijzen.

Beheerplan en bestaand gebruik

Het aanwijzingsbesluit legt - naast de begrenzing - de instandhoudingsdoelstellingen vast waarvoor het gebied als Natura 2000-gebied is aangewezen. De instandhoudingsdoelstellingen geven op hoofdlijnen duidelijkheid over het ambitieniveau (zie ook paragraaf 4.1 van deze bijlage), in termen van "behoud" en "uitbreiding"/"verbetering" van de omvang en kwaliteit van betreffende aangewezen habitatype of leefgebied van een (vogel)soort. De uitwerking in omvang, ruimte en tijd van de instandhoudingsdoelstelling(en) uit het aanwijzingsbesluit, is een thema dat in een beheerplan thuishoort. Als er voor het realiseren van deze instandhoudingsdoelstellingen bepaalde specifieke maatregelen nodig zijn, dan behoort dit ook in het

beheerplan geregeld te worden. Dat kan betekenen dat er ook maatregelen buiten de grenzen van het Natura 2000-gebied genomen moeten worden.

Zoals in paragrafen 1.5 en 4.2 van de Nota van Antwoord staat vermeld, kan bestaand gebruik een plaats in het beheerplan krijgen. Hierbij wordt zoveel mogelijk ruimte gelaten voor het continueren van bestaand gebruik, echter wel binnen de voorwaarden die de instandhoudingsdoelstellingen daaraan stellen. Uiteindelijk heeft het beheerplan een centrale rol als het gaat om de regulering van bestaand gebruik. In een beheerplan wordt concreet gemaakt hoe en op welke termijn de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied gerealiseerd kunnen worden. Het beheerplan zal duidelijkheid verschaffen over de vereiste ecologische randvoorwaarden ten behoeve van de instandhoudingsdoelstellingen en over de ruimtelijke samenhang met de omgeving. In het beheerplan zal dus ook aan de orde komen of bestaand gebruik (mogelijk onder voorwaarden) overeenkomstig het beheerplan kan worden uitgeoefend. Kan het bestaand gebruik niet overeenkomstig het beheerplan uitgeoefend worden en zorgt het bestaand gebruik ervoor dat de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied verslechtert of dat er door het bestaand gebruik storende factoren optreden die gelet op de instandhoudingsdoelstellingen een significant effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen, dan moet het bevoegd gezag passende maatregelen treffen. Het bevoegd gezag kan dan de aanschrijvingsbevoegdheid gebruiken.

De opstellers van het beheerplan zullen onderling afstemmen hoe zij met bestaand gebruik om willen gaan en hoe zij dit in het beheerplan zullen opnemen. Mogelijk kan niet voor al het bestaand gebruik ten tijde van het vaststellen van het beheerplan worden bepaald wat het effect is op de instandhoudingsdoelstellingen. Voor deze gevallen zal dan een eventuele aanschrijving plaats moeten vinden indien blijkt dat er toch (significante) negatieve effecten zijn op de instandhoudingsdoelstellingen.

Jacht, wildbeheer en schadebestrijding worden gereguleerd door de bepalingen van de Flora- en faunawet. Dit betekent dat zienswijzen over dit onderwerp geen directe relatie hebben met de aanwijzing van Natura 2000-gebieden, maar met de bepalingen van de Flora- en faunawet. De huidige regels voor jacht en wildbeheer volgens de Flora- en faunawet zijn door de aanwijzing als Natura 2000-gebied niet gewijzigd. Over wildbeheer en schadebestrijding zijn afspraken gemaakt in het Faunabeheerplan. Zie verder paragraaf 6.4.2 van de Nota van Antwoord.

Betrokkenheid bij beheerplan

De wens om betrokken te worden bij het opstellen van het beheerplan en de diverse ideeën die daarover naar voren zijn gebracht, zijn een goed signaal. De integrale benadering die het beheerplan voorstaat, kan alleen succesvol zijn bij voldoende betrokkenheid. Per gebied is één bevoegd gezag de zogenaamde voortouwnemer voor het opstellen van het beheerplan. Voor dit gebied is dat Provincie Overijssel. Het is aan de voortouwnemer om grondeigenaren, gebruikers, andere overheden en belanghebbenden of vertegenwoordigers te betrekken bij het beheerplan. Belanghebbenden kunnen natuurlijk ook zelf het initiatief nemen de voortouwnemer of hun vertegenwoordigers te benaderen. Het is niet uitvoerbaar verzoeken om betrokkenheid bij het beheerplan, zoals verwoord in een aantal zienswijzen, door te zenden aan de voortouwnemer.

7. REACTIES OVER SCHADE

In een groot aantal zienswijzen wordt erop gewezen dat er als gevolg van deze aanwijzing inkomens- en vermogensschade kan optreden. Men mist in het besluit een paragraaf over schade en het betalen van een schadevergoeding. Verder wordt aangevoerd dat bij het aannemen van de Habitatrictlijn de toezegging is gedaan dat de eigenaren en de gebruikers van de grond niet de financiële last van deze maatregelen hoeven te dragen. Artikel 31 van de Natuurbeschermingswet 1998 biedt volgens de insprekers geen afdoende mogelijkheid voor compensatie. Verder zou de aanwijzing als Natura 2000-gebied een schending van het eigendomsrecht opleveren en in strijd zijn met artikel 1 van het Eerste Protocol van het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens. Ook de beperkingen van artikel 19d tot en met 19l en artikel 20 van de Natuurbeschermingswet 1998 zou een dermate zware verplichting opleveren dat het eigendom of het gebruikersrecht geen waarde van enige betekenis overhoudt. Er wordt in dit kader om een volledige schadeloosstelling gevraagd.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Schadevergoeding

Zoals in hoofdstuk 5 van de Nota van Antwoord over dit onderwerp staat vermeld, zijn in de aanwijzingsbesluiten geen aparte vergoedingsregelingen opgenomen. De huidige wettelijke regeling biedt namelijk voldoende mogelijkheden voor compensatie. Het gaat dan in het bijzonder om artikel 31 van de Natuurbeschermingswet 1998.

De aanwijzingsbesluiten zullen naar verwachting niet snel een recht op schadevergoeding geven, omdat het aanwijzingsbesluit zelf over het algemeen geen beperkingen oplevert. Pas in het kader van het beheerplan of bij vergunningverlening kunnen beperkingen worden gesteld aan het bestaand gebruik, aan voorgenomen uitbreidingsmogelijkheden of aan de ontwikkeling van nieuwe activiteiten. Men komt in aanmerking voor schadevergoeding, indien aan de volgende voorwaarden is voldaan:

1. er is schade geleden door een aanwijzing van een Natura 2000-gebied, door het weigeren van een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 (of door een daaraan verbonden voorwaarde) of door bepalingen in het Natura 2000-beheerplan;
2. de schade behoort redelijkerwijs niet (geheel) voor eigen rekening te blijven;
3. de vergoeding van de schade is niet (voldoende) verzekerd door aankoop, onteigening of door andere maatregelen, zoals beheersubsidies.

Rol van het beheerplan bij schade

In de nog op te stellen Natura 2000-beheerplannen zal uiteindelijk worden bepaald wanneer en hoe de doelen gerealiseerd worden en welke maatregelen daarvoor noodzakelijk zijn. Pas op dat moment kan er een nauwkeurige kosteninschatting worden gemaakt. Er wordt grote waarde gehecht aan goede financiële dekking van de realisering van de doelen in de beheerplannen. Het bovenstaande houdt niet alleen in dat Nederland zich inspant om zoveel mogelijk habitattypen en soorten in een gunstige staat van instandhouding te houden of te brengen. Het betekent ook dat de compensatie van mogelijke inkomens- en vermogensschade van de betrokken eigenaren en gebruikers aan de orde dient te komen. Artikel 31 van de Natuurbeschermingswet 1998 is juist voor dit doel door de wetgever in de wet opgenomen en deze heeft gemeend daarmee een voldoende mogelijkheid voor nadeelcompensatie te bieden. Resolutie 2004/2164(INI) van het Europese Parlement over de financiering van Natura 2000, waarnaar verschillende keren in zienswijzen is verwezen, biedt dan ook geen grond voor de stelling dat artikel 31 van de Natuurbeschermingswet 1998 onvoldoende compensatiemogelijkheden zou bieden.

Eigendomsrecht

Van schending van het eigendomsrecht en van strijdigheid met artikel 1 van het Eerste Protocol van het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) is geen sprake. Artikel 1, eerste lid, van het Eerste Protocol van het EVRM bepaalt dat alle natuurlijke rechtspersonen recht hebben op het ongestoord genot van hun eigendom en dat niemand van zijn eigendom zal worden beroofd, behalve indien sprake is van algemeen belang en met inachtneming van de voorwaarden neergelegd in de wet en in de algemene beginselen van het internationaal recht. De voorwaarden die worden gesteld aan het beheer van grond, die nodig is voor het realiseren van het Natura 2000-netwerk, leveren geen aantasting op van het recht van eigendom. De

bepaling uit het EVRM laat onverlet dat de Staat het recht heeft om die wetten toe te passen die noodzakelijk worden geacht om het gebruik van eigendom te reguleren in overeenstemming met het algemeen belang.

MINISTERIE VAN LANDBOUW,
NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Dir.-Gen. Landelijke Gebieden
en Kwaliteitszorg

Directie Natuur, Bos, Landschap en Fauna

NBLF 93-5048

8 juni 1993

DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Overwegende, dat het gebied "Junner en Arriër Koeland", gelegen in de gemeente Ommen, voor zover gevormd door de hierna kadastraal omschreven percelen, van algemeen belang is uit een oogpunt van natuurschoon en om zijn natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument is in de zin van artikel 1, onderdeel b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat het natuurmonument bestaat uit oude Vechtmeanders die zich in verschillende stadia van het verlandingsproces bevinden, natte en droge (schraal)graslanden, ruigten, struwelen gedomineerd door Sleedoorn, heiderestanten met jeneverbesstruweel en natuurlijk loofbos, die in ecologisch en landschappelijk opzicht een samenhangend geheel vormen;

dat het natuurmonument van grote geologische en geomorfologische betekenis is door de aanwezigheid van nog ongestoorde afzettingen uit het Pleistoceen en het Holoceen, waaronder dekzanden, kronkelwaarden en rivierduinen;

dat in het gebied kwel aan de oppervlakte treedt, die van groot belang is voor het voorkomen van bepaalde plantesoorten en voor de kwaliteit van het oppervlaktewater;

dat het natuurmonument wordt gekenmerkt door een grote verscheidenheid aan milieu-omstandigheden, die worden bepaald door hoogteligging, vochtigheid, voedselrijkdom, kalkgehalte, expositie en microklimaat;

dat in samenhang met deze milieuvariatie, mede onder invloed van de mens, zich een aantal plantengemeenschappen heeft ontwikkeld, waarvan verschillende minder algemene tot zeldzame plantesoorten deel uitmaken;

dat het natuurmonument rijk is aan een groot aantal soorten broedvogels, insekten en verscheidene minder algemene tot zeldzame soorten reptielen, amfibieën, dagvlinders en libellen, alsmede dat het gebied fungeert als fourageergebied voor de Das;

dat het natuurmonument door de grote afwisseling van terreintypen, de weidsheid van het parkachtige landschap en de relatieve ongereptheid van betekenis is uit een oogpunt van natuurschoon;

dat het natuurmonument van grote archeologische betekenis is door de aanwezigheid van een grafveld uit de IJzertijd;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder niet alleen de hierboven genoemde waarden moeten worden verstaan, maar ook de hydrologische gesteldheid, de opbouw van het bodemprofiel, alsmede de voor de fauna noodzakelijke rust;

Overwegende ten slotte, dat de bescherming van dit natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gezien de beschikking van 9 juni 1992, kenmerk NBLF-92-3048, houdende het besluit, dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is ten aanzien van het gebied "Junner en Arriër Koeland";

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Overijssel ingezonden beschouwingen en schrifturen, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte adviezen

Handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer;

Gelet op artikel 7, in samenhang met artikel 9, zevende lid, van de Natuurbeschermingswet;

BESLUIT:

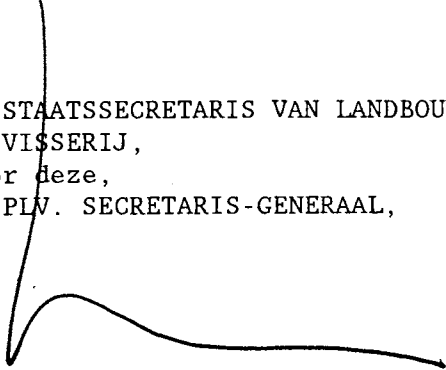
Artikel 1

Aangewezen wordt als beschermd natuurmonument het gebied "Junner en Arriër Koeland", voor zover gevormd door de percelen, kadastraal bekend gemeente Ambt Ommen, sectie B, nrs. 1948, 1951 en 2397;
sectie O nrs. 259 ged., 336, 337, 338, 339, 340, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 351, 353, 355, 356, 358, 359, 360, 361, 362 en 364;
sectie P nrs. 366, 373 ged., 411 ged., 412 ged., 413 ged., 416 ged. en 418, een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart BN182/SN124.

Artikel 2

De bij deze beschikking behorende toelichting maakt deel uit van deze beschikking.

DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER
EN VISSERIJ,
voor deze,
DE PLV. SECRETARIS-GENERAAL,

1. Inleiding

Het natuurmonument "Junner en Arriër Koeland" bevindt zich in de gemeente Ommen en omvat twee van elkaar gescheiden gebiedsdelen, die ter weerszijde van de Overijsselse Vecht zijn gelegen. Het natuurmonument bestaat uit oude, afgesneden meanders van de Vecht, kronkelwaarden, rivierduinen en aangrenzende delen van het dekzandgebied.

In samenhang met de abiotische variatie hebben zich in het natuurmonument, mede onder invloed van de mens, zeer uiteenlopende vegetaties ontwikkeld, waaronder verscheidene minder algemene plantengemeenschappen. Hierin kunnen diverse soorten zeldzame en bedreigde planten worden aangetroffen. Het natuurmonument is niet alleen belangrijk vanwege zijn grote botanische betekenis, maar ook vanwege de hoge faunistische waarden. Het gebied is bijzonder insektenrijk en herbergt een groot aantal broedvogelsoorten en verscheidene bedreigde soorten reptielen en amfibieën.

Het natuurmonument is grotendeels eigendom van de Staat (ca 193 ha). Een klein gedeelte van het natuurmonument is in particulier eigendom (ca 24 ha). De percelen die niet van de Staat zijn worden vrijwel geheel door het staats-eigendom omsloten. Het gedeelte dat eigendom is van de Staat is aangewezen als staatsnatuurmonument.

Waar in deze toelichting wordt gesproken van natuurmonument wordt zowel het beschermd als het staatsnatuurmonument bedoeld.

2. Natuurwetenschappelijke betekenis en natuurschoon

2.1. *Geologie, geomorfologie en waterhuishouding*

De abiotische betekenis van het natuurmonument is gelegen in de grote verscheidenheid aan afzettingen, waaronder pleistocene dekzanden, holocene rivierafzettingen van de Overijsselse Vecht en holocene stuifzanden, en in de mate van ongestoordheid van deze afzettingen. Met name de aanwezigheid van nog gave kronkelwaarden en rivierduinen maken het gebied van uitzonderlijke betekenis. Elders langs de Vecht zijn dergelijke gebieden door ontginning en egalisatie in meer of mindere mate aangetast.

De kronkelwaarden zijn ontstaan als gevolg van sedimentatie langs de binnenbocht van een meanderende Vecht. Afhankelijk van de stroomsnelheid en aanvoer van sediment werden afwisselend sikkelvormige, zandige banken gevormd of laagten gevuld met kleiig materiaal. Aan dit proces is door normalisatie en kanalisatie van de Vecht in het begin van deze eeuw een einde gekomen.

De rivierafzettingen van de Vecht zijn vrij kalkrijk en onderscheiden zich bovendien door de aanwezigheid van hoge ijzerconcentraties. Vergelijkbare afzettingen worden slechts langs een gering aantal beken elders in Overijssel aangetroffen. In het natuurmonument treden plaatselijk zowel locale als regionale kwel aan de oppervlakte, met name in de beide koelanden. Vooral het laatste type is vanwege de hoge ijzer- en calciumcarbonaatconcentraties van groot belang voor het voorkomen van een aantal specifieke plantesoorten.

De aanwezigheid van voedselarme kwelstromen is mede bepalend voor de kwaliteit van het oppervlaktewater in het gebied. In het Junner Koeland heeft het water van de afgesloten, oostelijke Vechtarm door het toestromen van schone kwel een mesotroof tot matig eutroof karakter. De westelijke arm daarentegen heeft door de aanvoer van voedselrijk water uit het aangrenzende landbouwgebied een uitgesproken eutroof tot hypertroof karakter.

2.2. *Vegetatie en flora*

In samenhang met de abiotische omstandigheden hebben zich in het natuurmonument, mede onder invloed van de mens, zeer uiteenlopende vegetaties ontwikkeld.

Onder invloed van 1000 jaar onafgebroken beweiding is op de kronkelwaarden een afwisselende, soortenrijke graslandvegetatie ontstaan. Op de kronkelwaardruggen en de rivierduinen kunnen struwelen gedomineerd door Sleedoorn worden aangetroffen. De oude meanders zijn sterk verland en op sommige plaatsen dichtgegroeid met wilgen- en elzenopslag.

In het gebied ten westen van het Arriër Koeland, het bosreservaat "Zeesse", heeft zich naast grasland en moeras een natuurlijk loofbos van wilgenstruweel, els, es, berk en eik ontwikkeld. De dekzandgronden zijn grotendeels beplant met naaldhout (vrnl. Grove den). In het gebiedsdeel ten noorden van de Vecht komen op de verstoven delen van het dekzandgebied nog restanten oude heide met jeneverbesstruweel voor. De heiderestanten zijn echter sterk vergrast.

Van de verschillende plantengemeenschappen die in het natuurmonument worden aangetroffen, is een aantal van zeer grote botanische betekenis door het voorkomen van diverse bedreigde en zeldzame plantesoorten. Het gaat hier om de volgende gemeenschappen:

1. De vegetaties van open water en de verlandingsvegetaties behorend tot het Waterlelieverbond, het Kikkerbeetverbond, het Rietverbond en het Waterscheerlingverbond. Deze vegetaties worden aangetroffen in oude meanders. Al dan niet plaatselijk komen er de volgende soorten voor: Holpijp, Waterviolier, Krabbescheer, Gewoon blaasjeskruid, Watergentiaan, Waterscheerling, Cyperzegge en Grote boterbloem.

2. Ruigtkruidenvegetaties en natte tot vochtige graslandvegetaties behorend tot het Zilver schoonverbond, met overgangen naar het Rietverbond en het Verbond van grote zeggen, en de Kamgrasweide. Deze vegetaties worden aangetroffen op de lage delen van de kronkelwaarden. Zij kunnen (plaatselijk) de volgende soorten herbergen: Waterpostelein, Polei, Engelse alant, Noorse zegge, Draadrus, Wateraardbei, Egelboterbloem en Langbladig ereprijs.
3. Droge graslandvegetaties behorend tot het Borstelgrasverbond, het Vetkruidverbond en het Zilverhaververbond, met overgangen naar de Kamgrasweide. Deze vegetaties bevinden zich op de hogere delen van de kronkelwaarden en de rivierduinen. De volgende soorten kunnen worden aangetroffen: Paashaver, Tripmadam, Breukkruid, Voorjaarsganzerik, Voorjaarszegge, Steenanjer, Wilde thijm en Grasklokje.
4. Struwelen behorend tot het Sleedoorn-bramenverbond. Op de kronkelwaardruggen en de rivierduinen kunnen soorten worden aangetroffen als Wegedoorn, Sleedoorn, Eenstijlige meidoorn, Vlier, Kardinaalsmuts, Hondсроos en Gelderse roos, soms ook een enkele Zomereik of Jeneverbes. In de randen van deze struwelen wordt de Bergnachtorchis aangetroffen. Op de overgang naar het dekzandgebied komt plaatselijk ook Gagelstruweel voor.
5. Grasland(hooiland)vegetaties die het midden houden tussen het Zilver schoonverbond en het Dotterverbond. Dit vegetatietype komt voor op riviervlakten en herbergt soorten als Ratelaar, Dotterbloem, Echte koekoeksbloem, Egelboterbloem en Breedbladige orchis.
6. Droge heidevegetaties met jeneverbesstruwelen behorend tot het Struikheide-kruipbremverbond en vochtige heidevegetaties behorend tot het Dopheide-verbond. Deze vegetatietypen komen voor op verstoven dekzandgronden. Er worden soorten aangetroffen als Struikheide, Dopheide, Jeneverbes, Tormentil, Klokjesgentiaan, Kleine zonnedaauw en Bruine snavelbies.

2.3. Fauna

Dankzij het gevarieerde milieu, het op korte afstand naast elkaar voorkomen van verschillende vegetatietypen en de rust in het gebied heeft zich tevens een rijke fauna ontwikkeld. Er kunnen verschillende soorten zoogdieren, vogels, reptielen, amfibieën, vissen en ongewervelden worden aangetroffen. De grote verscheidenheid aan broedvogels, vlinders en libellen, waaronder verschillende zeldzame en minder algemene soorten, en de aanwezigheid van een aantal bedreigde soorten reptielen en amfibieën maken het gebied in dit opzicht van nationaal belang. In dit verband kunnen worden genoemd: Wintertaling, Havik (niet jaarlijks), Buizerd, Sperwer, Waterral, Boomleeuwerik, Geelgors,

Ringslang, Levendbarende hagedis, Duinhagedis, Heikikker, Kamsalamander, Kommavlinder, Groentje, Sleedoornpage, Eikepage, Bruine eikepage, Heideblauwtje, Weidebeekjuffer en Smaragdlibel. Bovendien fungeert het natuurmonument als fourageergebied voor dassen en voor in de directe omgeving broedende roofvogels, zoals Wespandief, Boomvalk en de reeds eerder genoemde soorten. Tenslotte is vermeldenswaard het voorkomen van de Gele weidemier, die door het opwerpen van nestbulten zeer bepalend is voor het microreliëf van de graslanden in het gebied. Deze nestbulten vormen een goede vestigingsplaats voor verschillende plantesoorten, waaronder Wilde thijm.

2.4. *Archeologie*

Het natuurmonument is ook van grote archeologische betekenis door de aanwezigheid van een grafveld met tenminste 23 grafheuvels. Dit gebied, gelegen in het gedeelte van het natuurmonument dat eigendom is van de Staat en bekend onder de naam "Calsum", is tot archeologisch monument verklaard. Het is niet uitgesloten dat zich in het natuurmonument nog meer archeologische vindplaatsen bevinden. In de directe omgeving van het natuurmonument zijn namelijk vuurstenen artefacten uit de Midden- en Jonge steentijd en potscherven uit de Jonge steentijd (Klokbeker- en Trechterbekercultuur) alsmede uit de IJzertijd aangetroffen.

2.5. *Natuurschoon*

Dankzij het naast elkaar voorkomen van zeer uiteenlopende terreintypen, gekenmerkt door een grote mate van openheid (graslanden en heide met struwelen) of door een grote mate van geslotenheid (naald- en loofbos), heeft het natuurmonument een hoge belevingswaarde en is derhalve van grote betekenis vanuit een oogpunt van natuurschoon.

3. Begrenzing

Het natuurmonument omvat ten noorden van de Vecht het natuurreservaat "Junner Koeland", inclusief de ingesloten particuliere gronden, en ten zuiden van de Vecht het meest noordelijke deel van de boswachterij Ommen, waaronder het natuurreservaat "Arriër Koeland" en het bosreservaat "Zeesse", inclusief de ingesloten particuliere gronden.

Het noordelijk deel wordt in het westen begrensd door een motorcrossterrein, de Achteresweg en het relatienotagebied Arriën, in het noorden door de Rijksweg 34, in het oosten door de camping "Libra" en door naaldbossen in eigendom van de gemeente Ommen en in het zuiden door de Vecht.

Het zuidelijk deel grenst in het westen aan de camping "De Stekkenkamp", waarvan de aanwijzing als beschermd natuurmonument onlangs in overweging is genomen, in het noorden aan de Vecht, in het oosten aan het Landgoed Junne en in het zuiden loopt de grens dwars door het dekzandgebied, parallel aan de spoorlijn Zwolle-Emmen.

De begrenzing van de tot het natuurmonument behorende terreinen is zo gekozen, dat in ecologisch, geomorfologisch en landschappelijk opzicht een onderling samenhangend geheel onder de werking van de Natuurbeschermingswet is gebracht. Hierbij is waar mogelijk aansluiting gezocht bij topografisch herkenbare grenzen, waaronder wegen, paden en waterlopen. Voor de precieze begrenzing van het natuurmonument wordt verwezen naar de bij de beschikking behorende kaart BN182/SN124.

4. Bescherming krachtens andere instrumenten

Het onderhavige gebied maakt deel uit van de *ecologische hoofdstructuur* zoals aangegeven in het Natuurbeleidsplan (Kamerstukken II 1989/90, 21 149, nrs. 2 - 3), waarbij het gebied wordt aangeduid als *kerngebied*.

In het Structuurschema Natuur en Landschapsbehoud (Kamerstukken II 1980/81, 16 820, nrs. 1 - 2 en 1984/85, 16 820, nrs. 2 - 3) vormt dit gebied een onderdeel van de Grote Landschapseenheid Vecht en Regge.

Het Junner Koeland, de hieraan grenzende vochtige graslanden, plaatselijk bekend als de Marsjes, en het Arriër Koeland maken deel uit van het relatienotagegebied "Vechtdal" en hebben de status van reservaatgebied.

In het *Streekplan IJsselvallei (1986)* heeft het gebied ten noorden van de Vecht de aanduiding van zone landelijk gebied IV. Het gebied ten zuiden van de Vecht is ingedeeld in de zone landelijk gebied III. De bospercelen in deze zone hebben tevens de aanduiding "bos".

Het beleid ten aanzien van beide zones is gericht op de ontwikkeling van natuur en landschap.

In de zone landelijk gebied III is agrarische ontwikkeling nog mogelijk, voor zover niet strijdig met eerstgenoemde ontwikkeling. Ten behoeve van de verblijfsrecreatie kan er in deze zone incidenteel worden gezocht naar uitbreiding en vestiging van voorzieningen in geval van afronding of verplaatsing ter wille van sanering van ongewenste situaties. Bovengenoemde ontwikkelingen zijn in de zone landelijk gebied IV geheel uitgesloten.

De aanduiding "bos" behelst een evenwichtige ontwikkeling van bossen, waarbij meerdere gebruiksfuncties tot hun recht komen.

In het thans vigerende *Bestemmingsplan Buitengebied van de gemeente Ommen* (K.B. 30-12-1976) heeft het gehele natuurmonument de bestemming "natuurmonument". Het beleid in deze is gericht op natuurstudie, het behoud en herstel van de voorkomende dan wel daaraan eigen landschappelijke, natuurwetenschappelijke of cultuurhistorische waarden, de daarin benodigde kleine gebouwen voor beheer en onderhoud, andere bouwwerken en overige werken, welke dienen voor het beleven en instandhouden van het milieu. In verband met deze bestemming is er een aantal gebruiksvoorschriften en aanlegvergunningsvoorschriften van toepassing.

De voorbereidingen voor een integrale herziening van het Bestemmingsplan Buitengebied Gemeente Ommen zijn gestart. De bestemming van het natuurmonument op de concept-plankaart is "natuurgebied".

5. Bestaand gebruik en beheer

In de bospercelen ten westen van het Junner Koeland, plaatselijk bekend onder de naam het Voorveld, worden momenteel geen beheersmaatregelen uitgevoerd, uitgezonderd incidentele bestrijding van Amerikaanse vogelkers door enkele eigenaren. De percelen die gelegen zijn in het natuurreservaat Junner Koeland, kadastraal bekend gemeente Ambt Ommen, sectie O, nrs. 361 en 362 en sectie P, nr. 418, worden door het Staatsbosbeheer met het staatseigendom meebeheerd.

De graslanden ten oosten van het Junner Koeland, grenzend aan de oude Vechtarm, kadastraal bekend gemeente Ambt Ommen, sectie P, nr. 411 ged., worden vrij extensief beheerd (o.a. beweiding met enkele paarden). Het deel dat direct grenst aan de Camping Libra is in het verleden gebruikt als overloopgebied van de camping.

Het graslandje in het noordoosten van het beschermd natuurmonument, dat deel uitmaakt van het perceel, kadastraal bekend Ambt Ommen, sectie P, nr. 416 ged., is in gebruik als picknickplaats. Tevens worden hier auto's van bezoekers geparkeerd.

Ten zuiden van de Vecht bestaat het beheer met betrekking tot de oude Vechtarm uit niets doen. De meest westelijke punt van het Arriër Koeland, kadastraal bekend Ambt Ommen, sectie B, nr. 2397 wordt incidenteel gemaaid. Het graslandperceel ten oosten van het Arriër Koeland, kadastraal bekend Ambt Ommen, sectie B, nr. 1951 wordt beweid met rundvee. Extra bemesting vindt niet plaats.

Het gebied ten westen van het Junner Koeland, plaatselijk bekend als het Voorveld, is ontsloten door een tweetal openbare onverharde wegen. De graslanden ten oosten van het Junner Koeland, plaatselijk bekend als de Marsjes, zijn bereikbaar vanaf de camping Libra. De overige delen zijn voor publiek afgesloten.

De jacht in het natuurmonument is ten dele verhuurd.

Grenzend aan het deel van het natuurmonument ten westen van het Junner Koeland, het zogenaamde Voorveld, is een motorcrossbaan gelegen. Door het motorcrossen vindt verstoring van de fauna plaats en wordt de directe omgeving vervuild met afval afkomstig van toeschouwers van de motorcrosswedstrijden.

6. Gewenst gebruik en beheer

Gezien het feit dat het beschermd natuurmonument bestaat uit percelen van relatief geringe omvang, die grotendeels door staatseigendommen worden omsloten, kan er voor het toekomstig beheer het best worden aangesloten bij het door Staatsbosbeheer gevoerde beheer op de aangrenzende gronden, dat in de meeste gevallen bestaat uit een integraal, extensief begrazingsbeheer. Ten aanzien van het gebied ten westen van het Junner Koeland, plaatselijk bekend als het Voorveld, is het gewenst dat het beheer mede gericht wordt op het herstel en de ontwikkeling van heidevegetaties met jeneverbesstruweel.

Jacht zal kunnen plaatsvinden, wanneer in een wildbeheerplan waarborgen worden gegeven, dat zodanig wordt gejaagd, dat de wezenlijke kenmerken van het beschermd natuurmonument niet worden geschaad. Op grond van een dergelijk wildbeheerplan zal een vergunning ex artikel 12 worden verleend. Echter daar waar het beheer van het beschermd natuurmonument is gericht op spontane ontwikkeling van zo compleet mogelijke ecosystemen met een hoge mate van zelfregulatie en tevens medegebruik (grotendeels) is uitgesloten, zal geen vergunning ex artikel 12 worden verleend, tenzij zulks in het belang van het natuurbeheer of ter voorkoming of beperking van wildschade noodzakelijk is.

Het is wenselijk een zonering in ruimte en/of tijd in het recreatief medegebruik van het natuurmonument te bewerkstelligen, voorzover deze niet reeds aanwezig is. Behoud en versterking van natuurwetenschappelijke waarden en het natuurschoon dienen hierbij uitgangspunt te zijn. Enerzijds zal hierbij worden gezien hoe, met in achtneming van voornoemd uitgangspunt, het recreatief medegebruik kan worden gehandhaafd dan wel vergroot. Anderzijds is in knelpuntsituaties verplaatsing dan wel sanering van voor het natuurmonument schadelijke vormen van recreatie gewenst. Schadelijke vormen van recreatie zijn niet in overeenstemming met het streven de natuurwaarden en het natuurschoon van het natuurmonument te behouden of te herstellen. In het natuurmonument dienen dan ook in het principe geen nieuwe schadelijke vormen van recreatie te worden toegelaten.

Gezien de verstoring en de vervuiling van de omgeving die de motorcrossbaan grenzend aan het natuurmonument met zich meebrengt is onderzoek naar de schadelijke effecten vanuit het crossterrein op het natuurmonument gewenst. Afhankelijk van de resultaten van een dergelijk onderzoek kan sanering van de motorcrossbaan noodzakelijk blijken te zijn.

7. Rechtsgevolgen van de aanwijzing

De toepassing van de Natuurbeschermingswet is gericht op de instandhouding en herstel van de aanwezige natuurwaarden en het natuurschoon. In het algemeen kan worden gesteld dat het sinds jaar en dag in het beschermd natuurmonument bestaande grondgebruik in zijn huidige omvang en intensiteit, behoudens de hierna genoemde uitzonderingen, zonder vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet kan worden voortgezet. Desalniettemin is het gewenst om het gebruik en beheer van het beschermd natuurmonument meer te richten op behoud, herstel en ontwikkeling van de natuurwaarden van het gebied.

7.1. *Rechtsgevolgen ex artikel 12*

Ingevolge artikel 12 van de Natuurbeschermingswet is het verboden zonder vergunning handelingen te verrichten of te gedogen die schadelijk zijn voor het natuurschoon of voor de natuurwetenschappelijke betekenis van een beschermd natuurmonument.

De vergunningplicht als vermeld in artikel 12 geldt niet alleen voor handelingen binnen het beschermd natuurmonument, maar is in beginsel ook van toepassing op handelingen daarbuiten indien deze schadelijk zijn voor de in het beschermd natuurmonument aanwezige waarden. Behoudens bijzondere gevallen, waarmee in dit verband handelingen worden bedoeld die in de beschikking genoemde wezenlijke kenmerken van het beschermd natuurmonument aantasten, zal de aanwijzing evenwel geen gevolgen hebben voor het huidig gebruik en beheer van het aangrenzend gebied.

Het aanvragen van een vergunning dient krachtens artikel 13, eerste lid, van de wet per aangetekende brief te geschieden. De aanvraag moet worden gezonden aan het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (Directie Natuur, Bos, Landschap en Fauna, Postbus 20401, 2500 EK te Den Haag).

De in artikel 12 bedoelde verbodsbepalingen zijn voor een ieder van kracht.

Het is niet mogelijk om op voorhand precies aan te geven, welke handelingen al dan niet vergunningplichtig zijn. In de eerste plaats hangt dit samen met de gevarieerde opbouw van het natuurmonument. In de tweede plaats kunnen handelingen in aard en intensiteit verschillen. Gezien het grote aantal verschillende mogelijkheden dat zich kan voordoen, zal van geval tot geval moeten worden vastgesteld of een vergunning al dan niet is vereist.

Omdat het voor betrokkenen vaak moeilijk is om een en ander zelf te beoordelen, wordt aangeraden in voorkomende gevallen de Consulnt Natuur, Bos, Landschap en Fauna in de provincie Overijssel te raadplegen.

Deze zal uitsluitend kunnen geven over de vraag of het al dan niet noodzakelijk is een vergunning aan te vragen. (zie voor advies de paragraaf "Inlichtingen").

Om de gedachten enigszins te bepalen wordt hierna een aantal voorbeelden gegeven van handelingen binnen het beschermd natuurmonument, die gelet op de te verwachten schadelijke effecten, aan een vergunning gebonden zijn.

Het is een niet-limitatieve opsomming.

- Bouwen in de zin van artikel 1 van de Woningwet;
- opslaan, storten, bergen, lozen of deponeren van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, (vloeistoffen of producten);
- plaatsen of aanleggen van voor verblijf geschikte - al dan niet aan hun bestemming onttrokken - voertuigen, caravans, kampeerauto's en tenten, anders dan op de daartoe aangewezen plaatsen;
- aanbrengen, inrichten, uitbreiden of gebruiken van respectievelijk nieuwe dan wel bestaande recreatieve voorzieningen, zoals crossbanen, oefenterreinen voor hondensport, caravan- of kampeerterrains, dagcampings, lig- of speelweiden, lig- of speelstranden, picknickplaatsen, steigers, vlonders en plankieren;
- leggen of aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen, installaties of andere constructies;
- aanleggen of verharden van wegen, paden of parkeergelegenheden of het aanbrengen van andere oppervlakteverhardingen;
- ontginnen, ontgronden, bodem verlagen, ophogen of egaliseren (van delen) van het beschermd natuurmonument;
- verrichten van handelingen, die een wijziging van de waterhuishouding, de grondwaterstand of de waterkwaliteit beogen of ten gevolge (kunnen) hebben, waaronder begrepen het graven, verbreden, verdiepen, verleggen of dempen van waterlopen en het aanleggen van drains en kunstwerken;
- verrichten van handelingen, die wijziging of intensivering van het sinds jaar en dag bestaande grondgebruik beogen of ten gevolge (kunnen) hebben, zoals het verhogen en veranderen van de aard van de mestgift, het verhogen van en veranderen van de aard van de veebezetting, alsmede scheuren, frezen en ploegen van grasland of andere verstoringen van het bodemprofiel;
- aanleggen, vergroten, dempen of verkleinen van poelen en plassen;
- gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen, groei en stoorstoffen;
- planten, vellen, dunnen, rooien, snoeien, kappen, branden of anderszins beschadigen van bomen, houtopstanden en ander houtgewas;
- het uitoefenen van de jacht anders dan op basis van bestaande jachthuurcontracten.

Handelingen buiten het beschermd natuurmonument zijn vergunningplichtig voorzover daarvoor direct aanwijsbare schade aan het beschermd natuurmonument ontstaat. Ook hier geldt, dat voor het sinds jaar en dag bestaande gebruik in zijn huidige vorm en intensiteit geen vergunning is vereist.

Voorbeelden van handelingen buiten het beschermd natuurmonument, waarvoor een vergunning is vereist, zijn:

- Handelingen die wijziging in de grondwaterstand of waterhuishouding en waterkwaliteit in het beschermd natuurmonument ten gevolge hebben;
- het aanbrengen of inrichten van voorzieningen of het uitoefenen van activiteiten die tot verstoring van het beschermd natuurmonument kunnen leiden, zoals bijvoorbeeld recreatieve voorzieningen of activiteiten;
- het opslaan, storten, bergen, deponeren of lozen van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, (vloeï)stoffen, hulpstoffen, producten of materialen, voorzover deze van negatieve invloed kunnen zijn op de natuurwetenschappelijke waarden en het natuurschoon van het beschermd natuurmonument.

Geen vergunning is vereist voor handelingen die zijn voorzien in een beheersplan ex artikel 14 van de Natuurbeschermingswet.

7.2. Rechtsgevolgen ex artikel 14

Volgens artikel 14 van de Natuurbeschermingswet kan de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij in overeenstemming met de eigenaar en de gebruiker, telkens voor een periode van ten hoogste drie jaar voor een beschermd natuurmonument of een gedeelte daarvan een beheersplan vaststellen, dat het behoud of herstel van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke waarden ten doel heeft. Ingevolge het derde lid van artikel 12 van de wet is voor in het beheersplan neergelegde handelingen geen vergunning vereist. Daarnaast brengt het beheersplan met zich, dat de eigenaar en de gebruiker duidelijkheid verkrijgen over de handelingen die zouden moeten worden nagelaten in verband met het behoud van de kwaliteiten van het beschermd natuurmonument.

Aan de betrokkenen kan een vergoeding worden toegekend voor de uit het beheersplan voortvloeiende kosten of lasten, die redelijkerwijs niet of niet geheel voor hun rekening behoren te komen.

7.3. Rechtsgevolgen ex artikel 16

Volgens artikel 16 van de Natuurbeschermingswet is het verboden een beschermd natuurmonument te verontreinigen, daarin planten, bloemen of takken uit te steken, te plukken of af te snijden of te vervoeren, dieren te verontrusten, te vangen of te doden of zulks te pogen of in het algemeen daarin schade aan de natuur toe te brengen. Dit artikel is met name gericht op incidentele bezoekers van het natuurmonument, zoals recreanten, en geldt

niet voor de eigenaar, gebruikers en hun huisgenoten, onverminderd het bepaalde bij de artikelen 12 en 14, derde lid.

Voor zover men handelingen verricht die het gevolg zijn van de uitvoering van een overeenkomst die men (met eigenaar of gebruiker) is aangegaan vóór de aanwijzing als beschermd natuurmonument (b.v. verhuring van de jacht) geldt dit verbod niet (artikel 16, tweede lid). De Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij kan van dit verbod ontheffing verlenen (artikel 16, tweede lid).

Met behulp van dit artikel is het mogelijk op te treden tegen het eventueel verrichten van schadelijke handelingen door bezoekers.

7.4. *Rechtsgevolgen ex artikel 17*

Volgens artikel 17 van de Natuurbeschermingswet is het verboden, zonder daartoe gerechtigd te zijn, zich te bevinden in of op een water, dat deel uitmaakt van een beschermd natuurmonument, indien op duidelijk zichtbare wijze is kenbaar gemaakt dat de toegang tot dit water verboden is. Artikel 17 komt overeen met artikel 461 van het Wetboek van Strafrecht. Ingevolge dit artikel is het mogelijk dat (delen van) wateren, al dan niet voor bepaalde delen van het jaar, afgesloten worden ten behoeve van het behoud of herstel van natuurwaarden.

8. Inlichtingen

De Consulent Natuur, Bos, Landschap en Fauna van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij is gaarne bereid alle gewenste adviezen en inlichtingen te verstrekken. Het kantoor van de Consulent in de provincie Overijssel is gevestigd te Zwolle, Veemarkt 21, Postbus 10051, 8000 GB ZWOLLE, telefoon 038-271999.

MINISTERIE VAN LANDBOUW,
NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Dir.-Gen. Landelijke Gebieden
en Kwaliteitszorg

Directie Natuur-, Milieu- en Faunabeheer

no. NMF-90-6276

23 mei 1990

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Overwegende, dat het gebied, bekend onder de naam "Karshoek" in de gemeente Ommen, voor zover gevormd door de hierna kadastraal omschreven percelen, van algemeen belang is uit een oogpunt van natuurschoon en om zijn natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument is in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat het natuurmonument bestaat uit een rivierduingrasland omgeven door een voormalige Vechtmeander en een aangrenzend hoger gelegen heideterrein met jeneverbesstruweel welke in ecologisch en landschappelijk opzicht een samenhangend geheel vormen;

dat het natuurmonument in geomorfologisch opzicht bijzonder waardevol is door de aanwezigheid van onvergraven rivierduinen en kronkelwaardafzettingen in het rivierdal en slenken en stuifduinen op de dekzandvlakte;

dat de gevarieerde opbouw van het natuurmonument heeft geleid tot een grote verscheidenheid in planten- en dierenleven;

dat in het natuurmonument minder algemene plantengemeenschappen voorkomen, waarvan minder algemene tot zeldzame soorten deel uitmaken, waaronder beschermde soorten in de zin van artikel 22, eerste lid, onder a, van de Natuurbeschermingswet;

dat het natuurmonument in faunistisch opzicht van betekenis is door het voorkomen van de Das, een groot aantal vogelsoorten en een gevarieerde dagvlinderfauna;

dat het natuurmonument mede als gevolg van zijn gevarieerde opbouw van grote betekenis is uit een oogpunt van natuurschoon;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder niet alleen moeten worden begrepen de hierbovengenoemde biologische waarden, maar ook de geomorfologische structuur, de opbouw van het bodemprofiel, de gevarieerde opbouw, de voor de fauna noodzakelijke rust en de door het vroegere gebruik tot stand gekomen terreingesteldheid;

Overwegende tenslotte, dat de bescherming van dit natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

[Handwritten signature]

Gezien de beschikking van 1 juni 1989, no. NMF-89-3790, houdende het besluit dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is ten aanzien van "Karshoek";

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Overijssel uitgebrachte beschouwingen, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte adviezen;

Handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer;

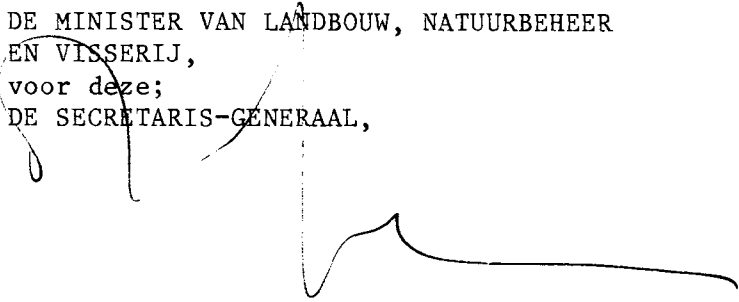
Gelet op artikel 7, in samenhang met artikel 9, van de Natuurbeschermingswet

B E S L U I T :

- I Aangewezen wordt als beschermd natuurmonument het gebied, bekend onder de naam "Karshoek" voor zover gevormd door de percelen, kadastraal bekend gemeente Ambt Ommen, sectie D, nr. 2900 ged. en sectie E, nrs. 2073, 2074 en 2552, een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart BN 158.
- II Bij deze aanwijzing gaat een toelichting die in samenhang met deze beschikking moet worden gelezen.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Staatscourant.

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER
EN VISSERIJ,
voor deze;
DE SECRETARIS-GENERAAL,

1. INLEIDING

Het beschermd natuurmonument Karshoek is ongeveer 75 ha groot en maakt deel uit van het landgoed Stegeren. Het landgoed ligt ten oosten van Ommen bij de buurtschap Stegeren (gemeente Ommen), het ligt ten dele in het dal van de Overijsselse Vecht en ten dele op de ten noorden van de Vecht gelegen dekzandvlakte.

Het gebied bestaat uit het door een oude Vechtmeander omgeven rivierduin-grasland de Karshoek (15 ha), met een hieraan grenzend heidegebied op de dekzandvlakte (60 ha).

De Karshoek bestaat uit reliëfrijke rivierduinen en kronkelwaardafzettingen omsloten door een voormalige meander. Op de overgang van rivierdal naar dekzand ligt een waardevolle steilrand. Het dekzand is door verstuing plaatselijk erg reliëfrijk.

De Karshoek bestaat uit rivierduin grasland met struwelen. In de oude Vechtmeander worden verlandingsvegetaties aangetroffen. De dekzandvlakte is begroeid met droge en vochtige heidevegetaties en opslag van vliegdennen. Karakteristiek zijn de jeneverbesstruwelen.

Het natuurmonument heeft een rijke dagvlinderfauna. In de heide en op het grasland komen verschillende voor deze biotopen karakteristieke vogels tot broeden. Sinds kort heeft de Das een bewoonde burcht in het aangrenzende gebied, het natuurmonument vormt een wezenlijk onderdeel van zijn biotoop.

2. BEGRENTING

Het gebied wordt aan de noordzijde begrensd door de Nieuwe Landsweg en aan de noordwestzijde door de Watersteeg. De oostelijke begrenzing wordt gevormd door de gemeentegrens van Ommen tussen de Nieuwe Landsweg en de Vecht. Het grasland binnen de oude Vechtmeander valt grotendeels binnen de aanwijzing. De zuidelijke begrenzing wordt verder in grote lijnen gevormd door de steilrand die het Vechtdalgrasland scheidt van de bosstrook op de dekzandvlakte. De westelijke begrenzing wordt gevormd door de weg die het heidegebied van het produktiebos scheidt. Het in het zuidoosten gelegen kampeerterein wordt buiten de aanwijzing gelaten.

De hierboven beschreven begrenzing sluit zoveel mogelijk aan op topografisch herkenbare grenzen.

Voor de exacte grenzen van het beschermd natuurmonument wordt verwezen naar kaart BN 158 behorende bij deze toelichting.

3. NATUURWETENSCHAPPELIJKE BETEKENIS EN NATUURSCHOON

3.1. Abiotische kenmerken

Op het einde van de voorlaatste ijstijd (Saalien) werd het oerstroombdal van de Vecht gevormd. Tijdens de laatste ijstijd (Weichselien) werden dekzanden afgezet langs en in het oerstroombdal dat deels opgevuld werd.

In het Holoceen ontwikkelde de Vecht zich van een vlechtend riviersysteem tot een meanderende rivier. Door erosie- en sedimentatieprocessen ontstonden kronkelwaardafzettingen terwijl in drogere perioden door verstui-

ving rivierduinen gevormd werden. De bodems van de hoger gelegen gronden behoren tot de vaaggronden, de lager gelegen gronden tot de beekedgronden. De bodems zijn vrij kalkrijk door de in het verleden optredende overstromingen met kalkrijk Vechtwater. Kenmerkend is de ijzerrijkdom van het zand.

Langs de randen van het stroomdal werden de dekzanden weggeërodeerd waardoor steilranden onstonden. Langs deze randen treedt kwel op. Op een deel van de dekzandvlakte is door plaggen en/of overbeweiding het zand gaan stuiven waardoor stuifduincomplexen ontstonden. De bodems van deze complexen worden gerekend tot de vaaggronden. In de niet verschoven dekzandgronden ontwikkelden zich podzolgronden.

In de eerste helft van de twintigste eeuw is de Vecht gekanaliseerd om de afvoercapaciteit te vergroten wat resulteerde in een groot aantal van de rivier losgekoppelde meanders waarvan er één is gelegen in het natuurmonument. Deze meander staat benedenstrooms in open verbinding met de Vecht.

3.2. Biotische kenmerken

Het gebied bestaat uit het door een oude Vechtmeander omgeven rivierduingrasland de Karshoek met een hieraan grenzend door spontane bosontwikkeling versnipperd geraakt heideterrein op de dekzandvlakte.

Flora

Door de grote afwisseling in bodemtypen en het relatief extensieve gebruik van het binnen de meander gelegen grasland is deze rijk aan soorten en vegetatietypen. Hoger gelegen, droge voedselarme gronden op de rivierduinen en kronkelwaardruggen gaan geleidelijk over in laag gelegen, drassige matig voedselrijke gronden langs de oude meander en restanten van voormalige rivierlopen.

De hogere delen zijn begroeid met droge, schrale graslandvegetaties met soorten als Zwolse anjer, Wilde tijm, Echt walstro, Zandzegge, Akkerhoornbloem, Grasklokje en Muurpeper.

De wat lagere delen zijn begroeid met enigszins vochtige matig voedselarme graslandvegetaties waarin Gestreepte witbol en Kamgras algemeen voorkomen. De laagste delen zijn begroeid met drassige, matig voedselrijke grasland- en ruigtevegetatie met soorten als Zilver schoon, Moerasspirea, Bosbies, Langbladige ereprijs, Poelruit en verschillende grote zeggen.

In de graslanden liggen struwelen. De struwelen op de rivierduinen bestaan uit ondermeer Sleedoorn, Hondstroos, Gelderse roos, Meidoorn, Braam en meer incidenteel Jeneverbes en Hulst. De struwelen op de wat lager gelegen gronden in de kronkelwaarden worden gekenmerkt door Bittere en Grauwe wilg naast bovengenoemde soorten. In de struwelen staan dikwijls opgaande Zomereiken.

De gedeeltelijk verlandende meander is begroeid met drijvende waterplantenvegetaties (met soorten als Waterlelie, Gele plomp en Waterviolier), rietvegetaties (Kalmoes, Mattenbies, Liesgras, Kleine lisdodde en Holpijp), wilgenbroekstruwelen en elzenbossen.

Waterviolier en Holpijp zijn kenmerkende plantesoorten voor wateren die onder invloed van kwel staan.

In het grasland ligt een geïsoleerde waterpartij welke gedeeltelijk verland is. Noemenswaardige soorten zijn Waterscheerling en Blaaszegge. Tot voor kort groeide hier Krabbescheer.

Op de dekzandvlakte worden droge tot vochtige heidevegetaties met Dop- en Struikheide aangetroffen. Bovendien zijn er enkele veenachtige laagtes waarin ondermeer Veenpluis, Snavelbies, Knolrus, Klokjesgentiaan en Zonnedauw groeien. De heide is grotendeels vergrast met Bochtige smele en Pijpestrootje terwijl langs de randen veel Vliegdenen opslaan. Bijzonder karakteristiek zijn de talrijke Jeneverbesstruwelen op de heide.

In het natuurmonument komt een zestal op grond van de Natuurbeschermingswet beschermde plantesoorten voor, te weten Grasklokje, Zwolse anjer, Zonnedauw, Klokjesgentiaan, Jeneverbes en Langbladige ereprijs.

In de heide liggen enkele kleine bospercelen met voornamelijk Grove den en/of Eik.

Fauna

Het gebied maakt deel uit van het leefgebied van de Das welke in het aangrenzende bos een burcht heeft. Verder zijn in het gebied Ree, Haas, Konijn, Hermelijn en Bunzing waargenomen.

In de heide komen onder andere Wulp, Geelgors en Nachtzwaluw tot broeden.

In het rivierdal zijn Klapekster, Paapje en Tapuit als doortrekker en Waterral, Wintertaling en verschillende weidevogelsoorten als broedvogel waargenomen. Het beschermd natuurmonument fungeert als fourageergebied voor in de directe omgeving broedende roofvogels als Wespendif, Buizerd, Havik, Sperwer en Boomvalk.

In het aangewezen gebied zijn meer dan 20 soorten dagvlinders waargenomen waaronder het zeldzame Gentiaanblauwtje.

3.3. Natuurschoon

Het gebied ligt deels in het Vechtdal en deels op de aangrenzende dekzandvlakte.

De hoger gelegen, deels verstoven dekzandvlakte wordt afgewisseld met enige venachtige laagten. Visueel is het gebied zeer aantrekkelijk door zijn gevarieerde horizontale en verticale structuren. Naast het open heideveld met verspreid voorkomende Vliegdenen komen Jeneverbesstruwelen voor. De randen van dit gebied worden gevormd door opgaand naaldbos dat op de overgang naar het rivierdal wordt afgewisseld met diverse loofhoutsoorten. De lager gelegen Vechtdalgronden met reliëfrijke kronkelwaardafzettingen en rivierduinen die begroeid zijn met grasland waarin struwelen liggen, vormen een bijzonder landschappelijk beeld. Dit wordt nog versterkt door de gedeeltelijke verlande Vechtmeander met gevarieerde begroeiingen. Door deze gevarieerde opbouw is het gebied van grote landschappelijke waarde.

4. BESCHERMING KRACHTENS ANDERE INSTRUMENTEN

Het gebied maakt deel uit van de Grote Landschaps Eenheid Vecht en Regge (Structuurschema Natuur- en Landschapsbehoud, 1986).

Het beleid met betrekking tot grote landschapseenheden is gericht op de

instandhouding van het algehele karakter van het gebied, op de instandhouding van de samenhang tussen de te onderscheiden ruimtelijke eenheden daarbinnen en op het behoud van de ecologische, cultuurhistorische en landschappelijke waarden van die ruimtelijke eenheden afzonderlijk. Bij de toepassing van het voor beheer en voor bescherming beschikbare instrumentarium (zoals de Natuurbeschermingswet) zal aan de grote landschapseenheden een hoge prioriteit worden gegeven. Bovendien ligt het natuurmonument in het Nationaal Landschap Vecht en Regge.

In het streekplan IJsselvallei (1986) is het aangewezen gebied aangeduid als zone "landelijk gebied/bos III" waarin de ontwikkeling van natuur en landschap prioriteit geniet en bevorderd dient te worden.

In het bestemmingsplan buitengebied van de gemeente Ommen (1971) heeft het gebied de bestemming "natuurmonument" gekregen. Het gebruik dient gericht te zijn op het behoud en herstel van landschappelijke, natuurwetenschappelijke of cultuurhistorische waarden.

Het gebied is gerangschikt onder de werking van de Natuurschoonwet 1928. Ingevolge deze rangschikking heeft de eigenaar in ruil voor fiscale faciliteiten de verplichting het geheel als landgoed in stand te houden.

5. BEHEER EN GEBRUIK

5.1. Huidig beheer en gebruik

Het binnen de meander gelegen grasland is één van de "koelanden" langs de Overijsselse Vecht die al meerdere eeuwen met pinken begraaasd worden. Het bestaat uit grasland met struwelen.

Het rivierduingrasland is in gebruik gegeven op jaarbasis. Het wordt beweid met pinken, paarden en schapen. De veebezetting bedraagt gemiddeld ca 3 grootvee eenheden per ha. De beweiding met paarden en schapen varieert in de tijd van het jaar en vindt tot ver in het najaar plaats. Het grasland is in een vijftal percelen verdeeld. In de lagere delen vindt bemesting plaats.

De meander heeft een afwaterende functie voor water uit het achterland. Dit water wordt aangevoerd via een tweetal watergangen waarvan de Rheezerwaterleiding de grootste afvoer heeft. Deze voert overtollig eutroof water uit bos- en landbouwgebied af.

Op de oude Vechtmeander rust een schouwplicht van het Waterschap de Bovenvecht. Een strook ter breedte van 4 meter dient vrij van vegetatie te zijn.

Door het achterwege blijven van actief heidebeheer gedurende de laatste decennia nam de opslag met Grove den en Berk sterk toe. Door het voedselrijker worden van de neerslag werd de heidevegetatie geleidelijk overwoekerd met Bochtige smele en Pijpestrootje. Het uitgevoerde heidebeheer was beperkt van omvang.

Incidenteel werden Jeneverbesstruwelen vrijgesteld en Amerikaanse vogelkers bestreden. De laatste paar jaar is in ISP-verband (Integraal Structuurplan Noorden des Lands) enig achterstallig onderhoud aan de heide gepleegd. Verschillende stukken heide zijn machinaal afgeplagd.

In de bosjes in het gebied is een bosbouwkundig beheer gevoerd.

Het heidegebied is op wegen en paden vrij toegankelijk. Het rivierduin-complex is via een zandweg te bereiken, wegen en paden ontbreken hier. Door de geïsoleerde ligging van het gebied is de recreatieve druk over het algemeen gering.

Alleen 's zomers neemt deze wat toe wanneer nabijgelegen kampeer- en zomerhuisjesterreinen door vakantiegangers gebruikt worden en op de Vecht vaarrecreatie plaatsvindt.

In het gebied wordt gejaagd.

In het aan het beschermd natuurmonument grenzende deel van de Vecht is het visrecht door het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij verhuurd. Op de oever rust een looprecht, dat door Domeinen verleend wordt.

5.2. Gewenst beheer en gebruik

Het gewenste beheer dient gericht te zijn op behoud en waar mogelijk herstel en/of ontwikkeling van natuurwaarden.

Dit zal kunnen worden bereikt door een integrale extensieve begrazing van het gehele natuurmonument, bij voorkeur met een winterhard soort runderen. Deze vorm van begrazing zal bijdragen aan de ontwikkeling van struweel- en zoomvegetaties op het rivierduingrasland en een verdere vergrassing en verbossing van de heide beperken.

Op de heide zal aanvullend achterstallig onderhoud uitgevoerd moeten worden. Bosopslag op de heide en rond de jeneverbesstruwelen dient verwijderd te worden.

Om pendelen tussen het rivierduingrasland en de heide mogelijk te maken, zal een brug of een (bescheiden) gronddam met duiker aangelegd moeten worden.

Bij het plaatsen van een raster om het natuurmonument moeten voorzieningen getroffen worden opdat de Das gebruik kan blijven maken van het terrein.

Door de aanvoer van eutroof water wordt het verlandingsproces in de oude Vechtarm versneld. Afhankelijk van de snelheid van dit proces zal ingegrepen moeten worden. Tezijntijd is het gewenst een baggerbeurt uit te voeren teneinde de afwaterende functie van de arm te garanderen. Aan te bevelen is in de twee afwaterende sloten helofytenfilters te plaatsen om de eutrofiestroom te beperken.

Ten aanzien van de recreatie dient het beheer gericht te zijn op behoud van de thans aanwezige mogelijkheden voor het wandelende publiek. Betreding van het rivierduingrasland is ongewenst. Het looprecht voor de Vechtoever kan worden gehandhaafd.

6. RECHTSGEVOLGEN

De toepassing van de Natuurbeschermingswet is gericht op de instandhouding van de aanwezige waarden.

In het algemeen kan gesteld worden dat voor het sinds jaar en dag in het

natuurmonument bestaande gebruik in zijn huidige vorm en intensiteit geen vergunning op grond van artikel 12 van de Natuurbeschermingswet nodig is. Desalniettemin is het uit natuurwetenschappelijk oogpunt gewenst het gebruik en beheer van het natuurmonument meer te richten op behoud en ontwikkeling van de natuurwaarden van het gebied.

6.1. Rechtsgevolgen ex artikel 12 (vergunningen)

Ingevolge artikel 12 van de Natuurbeschermingswet moet voor handelingen die de wezenlijke kenmerken van het beschermd natuurmonument aantasten, dan wel schadelijk zijn voor de natuurwetenschappelijke betekenis of ontsierend zijn, een vergunning worden aangevraagd.

De vergunningplicht als vermeld in artikel 12 geldt niet alleen voor handelingen binnen het natuurmonument, maar is in beginsel ook van toepassing op handelingen die buiten het natuurmonument plaatsvinden en schadelijk zijn voor het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis ervan. Behoudens bijzondere gevallen, waarmee in dit verband handelingen worden bedoeld die de in beschikking genoemde wezenlijke kenmerken van het natuurmonument aantasten, zal de aanwijzing evenwel geen merkbare gevolgen hebben voor het huidige gebruik en beheer van het aanpalend gebied.

Het aanvragen van een vergunning dient krachtens artikel 13, eerste lid, per aangetekende brief te gebeuren. Wellicht ten overvloede wordt erop gewezen dat de in artikel 12 bedoelde verbodsbepalingen voor een ieder van kracht zijn.

Het is niet mogelijk op voorhand precies aan te geven welke handelingen al dan niet vergunningplichtig zijn. In de eerste plaats hangt dit samen met de verscheidenheid in milieu-omstandigheden in het natuurmonument. In de tweede plaats kunnen handelingen in aard en intensiteit sterk verschillen. Gezien het grote aantal verschillende mogelijkheden dat zich kan voordoen, zal van geval tot geval moeten worden vastgesteld of een vergunning al dan niet vereist is. Omdat het voor de betrokkenen vaak moeilijk is om een en ander zelf te beoordelen, wordt aangeraden in voorkomende gevallen de Consulents Natuur-, Milieu- en Faunabeheer van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij te raadplegen. Deze zal uitsluitel kunnen geven over de vraag of het al dan niet noodzakelijk is een vergunning aan te vragen.

Teneinde ten aanzien van het voorgaande de gedachten te bepalen wordt hierna een aantal voorbeelden gegeven van handelingen, waarvoor, gelet op de daarvan te verwachten gevolgen, een vergunning moet worden aangevraagd. Het is een niet-limitatieve opsomming.

Voorbeelden van handelingen die in het natuurmonument vergunningplichtig zijn:

- Bouwen in de zin van artikel 1 van de Woningwet;
- Plaatsen van voor verblijf geschikte, al dan niet aan hun bestemming onttrokken voer- en vaartuigen, (toer)caravans, kampeerauto's en tenten;
- Leggen of aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen, installaties, constructies of apparatuur;
- Aanbrengen of inrichten van recreatieve voorzieningen, zoals kampeerterreinen, crossbanen, lig- en speelweiden, picknickplaatsen en oefenterreinen voor hondesport;

- Aanleggen of verharden van wegen, banen, of parkeergelegenheden en aanleggen van andere oppervlakteverhardingen;
- Ontgronden, bodemverlagen, ophogen, egaliseren, ontginnen en verrichten van graafwerkzaamheden;
- Opslaan, storten, bergen of deponeren van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, vloeistoffen, hulpstoffen, produkten of materialen;
- Het verrichten van handelingen die wijziging of intensivering van het sinds jaar en dag bestaande grondgebruik beogen of ten gevolge kunnen hebben;
- Branden van riet, hout en ruigte en het verbranden van afval;
- Werken of werkzaamheden die een wijziging van de grondwaterstand of de waterhuishouding beogen of ten gevolge hebben;
- Het aanleggen of dempen van waterpartijen;
- Het gebruik van zuiveringsslib;
- Het gebruik van meststoffen;
- Het aanwenden van bestrijdingsmiddelen, groei- en stoorstoffen;
- Het dunnen, rooien, vellen en planten van bomen, houtopstanden en ander houtgewas of sierplanten;
- Het uitoefenen van de jacht, behoudens voor zover dit geschiedt op basis van een vóór de onderhavige beschikking met eigenaar of gebruiker van het natuurmonument aangegane jachthuurovereenkomst.

6.2. Rechtsgevolgen ex artikel 14 (beheersplan)

De wet geeft in artikel 14 de mogelijkheid om in overeenstemming met de eigenaar en gebruiker, telkens voor een periode van ten hoogste drie jaar, voor een beschermd natuurmonument of een gedeelte daarvan een beheersplan op te stellen. Dit beheersplan komt tot stand op vrijwillige basis en heeft het behoud of herstel van het natuurschoon of van de natuurwetenschappelijke waarde ten doel.

Doordat het beheersplan in overleg en in overeenstemming met de eigenaar en gebruiker wordt opgesteld, is ingevolge het derde lid van artikel 12 van de wet voor de in het beheersplan neergelegde handelingen géén vergunning vereist. Daarnaast brengt een beheersplan met zich, dat de eigenaar en gebruiker duidelijkheid verkrijgen over de handelingen, die zouden moeten worden nagelaten in verband met het behoud van de kwaliteit van het natuurmonument. Op grond van de wet kan aan betrokkenen een vergoeding worden toegekend voor uit een beheersplan voortvloeiende kosten, die redelijkerwijs niet of niet geheel voor hun rekening behoren te komen.

6.3. Rechtsgevolgen ex artikel 16

Volgens artikel 16 van de Natuurbeschermingswet is het verboden een beschermd natuurmonument te verontreinigen, daarin planten, bloemen of takken uit te steken, te plukken, af te snijden of te vervoeren, dieren te verontrusten, te vangen of te doden of zulks te pogen of in het algemeen daarin schade aan de natuur toe te brengen. Dit artikel is met name gericht op incidentele bezoekers van het natuurmonument ofwel de recreanten en geldt niet voor de eigenaar of gebruiker en hun huisgenoten. Met behulp van artikel 16 is het mogelijk handelingen door bezoekers die verstoring of schade kunnen veroorzaken tegen te gaan.

7. INLICHTINGEN

De Consulent Natuur-, Milieu- en Faunabeheer is gaarne bereid alle gewenste inlichtingen te verschaffen.

Het kantoor van de consulent in de provincie Overijssel is gevestigd te Zwolle, Assendorperdijk 2, tel. 038-271999.

NMF67

Directie Natuur, Bos, Landschap en Fauna

NBLF-93-10739

13 december 1993

DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Overwegende, dat "De Stekkenkamp", gelegen in de gemeente Ommen, voor zover gevormd door de hierna kadastraal omschreven percelen, van algemeen belang is uit een oogpunt van natuurschoon en om zijn natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument is in de zin van artikel 1, onderdeel b, van de Natuurbeschermingswet;

dat het natuurmonument gevormd wordt door een oud cultuurlandschap, bestaande uit een rivierduincomplex begroeid met jeneverbesstruwelen, bos en rivierduingraslanden, een verlande oude Vechtmeander, lage vochtige rivierdalgronden, essen omgeven door zware houtsingels, loof- en naaldbos en enig broekbos en ruigte, welke in ecologisch en landschappelijk opzicht een samenhangend geheel vormen;

dat het natuurmonument van grote geologische, geomorfologische en bodemkundige betekenis is door de aanwezigheid van nog ongestoorde afzettingen uit het Pleistoceen en het Holoceen, waaronder dekzandruggen plaatselijk met een esdek, richels, geulen en rivierduinen, een afgesneden meandergeul opgevuld met venige klei en een rivierdal met microreliëf;

dat in het gebied kwel aan de oppervlakte treedt, die van groot belang is voor het voorkomen van bepaalde plantesoorten en voor de kwaliteit van het oppervlaktewater;

dat het natuurmonument wordt gekenmerkt door een grote verscheidenheid aan milieu-omstandigheden, die worden bepaald door hoogteligging, vochtigheid, voedselrijkdom, kalkgehalte, expositie en microklimaat;

dat in samenhang met deze verscheidenheid in milieu-omstandigheden, mede onder invloed van de mens, zich uiteenlopende plantengemeenschappen hebben ontwikkeld, waarvan verschillende minder algemene tot zeldzame plantesoorten deel uitmaken;

dat in het natuurmonument een groot aantal soorten broedvogels en verscheidene minder algemene tot zeldzame soorten reptielen, amfibieën, dagvlinders en libellen voorkomen;

dat het natuurmonument fungeert als fourageergebied voor de Das;

dat het natuurmonument door de grote afwisseling van terreintypen, het parkachtige landschap en de relatieve ongereptheid van betekenis is uit een oogpunt van natuurschoon;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder niet alleen de hierboven genoemde waarden moeten worden verstaan, maar ook de hydrologische gesteldheid, de opbouw van het bodemprofiel, alsmede de voor de fauna noodzakelijke rust;

Overwegende ten slotte, dat de bescherming van dit natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gezien de beschikking van 24 maart 1993, kenmerk NBLF-93-2413, houdende het besluit, dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is ten aanzien van "De Stekkenkamp";

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Overijssel ingezonden beschouwingen, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte adviezen;

Handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer;

Gelet op artikel 7, in samenhang met artikel 9, van de Natuurbeschermingswet;

BESLUIT:

Artikel 1

Aangewezen wordt als beschermd natuurmonument "De Stekkenkamp", voor zover gevormd door de percelen, kadastraal bekend gemeente Ambt Ommen, sectie F, nrs. 947, 951, 953, 954, 959, 960, 961, 962, 2030, 2671 ged., 2675, 2677, 2679, 2681, 3230, 3231, 3232, 3233, 3236, 3237, 3306, 3320, 3322, 3324 ged., 3542 ged., 3662, 3663, 3664, 3682, 3683 ged., 3688 ged., 4316, 4370, 4371 en 4372, een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart BN199.

Artikel 2

De bij deze beschikking behorende toelichting maakt deel uit van deze beschikking.

DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW,
NATUURBEHEER EN VISSERIJ,

drs. J.D. Gabor

TOELICHTING BIJ BESCHIKKING NBLF-93-10739

1. Inleiding

Het beschermd natuurmonument "De Stekkenkamp" bevindt zich in de gemeente Ommen en omvat twee door de spoorbaan Zwolle-Emmen van elkaar gescheiden gebiedsdelen. Het beschermd natuurmonument bestaat uit een oude, verlande meander van de Vecht, kronkelwaard, rivierduinen, rivierdal met microreliëf en aangrenzende delen van het dekzandgebied, bestaande uit een oud cultuurlandschap met essen, zware houtsingels, bosjes en ruigtes.

Het beschermd natuurmonument is ongeveer 115 ha groot. Het gebruik als kampeerterrein is per 1 september 1993 beëindigd.

2. Natuurwetenschappelijke betekenis

2.1. Geologie, geomorfologie en waterhuishouding

De abiotische betekenis van het beschermd natuurmonument is gelegen in de grote verscheidenheid aan afzettingen, waaronder pleistocene dekzanden, holocene rivierafzettingen van de Overijsselse Vecht en holocene stuifzanden, en in de mate van ongestoordheid van deze afzettingen. Het gebied ligt op de rand van en in het vrij ondiepe dal van de Overijsselse Vecht. In het gebied komen dekzandruggen voor, plaatselijk met een esdek, kronkelwaarden en rivierduinen, een afgesneden meandergeul opgevuld met venige klei, en rivierdalen met microreliëf of een kleidek.

De kronkelwaarden zijn ontstaan doordat de Vecht in de buitenbochten zand opnam dat stroomafwaarts in de binnenbochten weer werd afgezet waardoor oeverwallekes ontstonden. Geleidelijk groeiden de bochten meer en meer uit tot meanders en ontstond een opeenvolging van sikkelvormige oeverwallen die de verschillende stadia van de riviermeander markeren. In de laagten tussen deze zandige oeverwallen bezonk vervolgens kleilig materiaal. Aan dit proces is door normalisatie van de Vecht in het begin van deze eeuw een einde gekomen. Met name de aanwezigheid van deze nog gave kronkelwaarden en rivierduinen maken het gebied van uitzonderlijke betekenis. Op een enkele uitzondering na zijn zijn dergelijke gebieden elders langs de Vecht door ontginning en egalisatie in meer of mindere mate aangetast.

De rivierafzettingen van de Vecht zijn vrij kalkrijk en onderscheiden zich bovendien door de aanwezigheid van hoge ijzerconcentraties en een lage zuurgraad. Vergelijkbare afzettingen worden slechts langs een gering aantal beken elders in Overijssel aangetroffen.

In het beschermd natuurmonument treden plaatselijk locale en regionale kwel aan de oppervlakte.

Vooraf het laatste type is vanwege de hoge ijzer- en calciumcarbonaatconcentraties van groot belang voor het voorkomen van een aantal specifieke plantesoorten.

2.2. Vegetatie en flora

In samenhang met de abiotische omstandigheden en onder invloed van het gevoerde beheer heeft zich een afwisselende soortenrijke vegetatie ontwikkeld met geleidelijke overgangen van bos via struweel naar grasland of naar de Vecht. In het gebied zijn 54 bijzondere en karakteristieke plantesoorten aangetroffen. De graslanden hebben overwegend een minder intensief tot extensief karakter. De rivierinvloed komt tot uiting in het voorkomen van stroomdalplanten. Op de rivierduinen komen jeneverbesstruwelen voor. De oude meander aan de westzijde is sterk verland en op sommige plaatsen dichtgegroeid met wilgen- en elzenopslag.

Van grote botanische betekenis zijn onder andere:

1. De moerasvegetaties in de verlande rivierarm. Naast voedselrijke typen gedomineerd door Grote lisdodde, Liesgras en Gele lis, komt op kwelplaatsen een soortenrijk type voor met Holpijp, Waterdrieblad, Moeraszegge en Grote boterbloem.
2. Droge schrale graslandvegetaties. Voor zover reliëfrijk zijn de hogere delen hiervan zeer kruidrijk met soorten als Steenanjer, Kleine bevernel, Grasklokje, Groot echt walstro, Muizeoor, Hazezegge, Kleine leeuwetand en Tormentil.
3. Natte tot vochtige graslandvegetaties, waaronder Dotterbloemgrasland, worden aangetroffen op de lage delen van de kronkelwaarden en langs de verlande meander. Zij kunnen (plaatselijk) de volgende soorten herbergen: Dotterbloem, Wilde bertram, Echte koekoeksbloem, Gestreepte witbol, Kamgras, Moerasrolklaver, Kruipe boterbloem, Geknikte vossestaart, Fioringras, Gewone waterbies en Egelboterbloem.
4. Op de rivierduinen komen jeneverbesstruwelen voor, veelal met een rijke ondergroei van blad- en korstmossen. Overigens bestaat de onderbegroeiing uit droog, veelal vervilt, grasland.
5. Langs de afgesloten Vechtarm in het westen en de verlande arm komen kleine wilgenstruwelen en elzenbroekbos voor. In de kruidlaag van het broekbos komen vochtminnende soorten voor als Gele lis, Penningkruid en Bitterzoet. De Zwarte bes is in de struiklaag aangetroffen. Ook zijn in dit bostype soorten aangetroffen van het vochtig elzen-essenbos zoals Geel nagelkruid.

6. Rond het kampeerterrein en in het zuidelijk gebiedsdeel komt goed ontwikkeld Eiken-Berkenbos voor met o.a. Dalkruid.

7. In het westelijk deel en langs de Beerzerweg is Wintereiken-Beukenbos aanwezig. In de boomlaag komen vooral Eik en/of Beuk voor. De struiklaag bestaat uit o.a. Bergvlier, Hulst en Hazelaar. Waar de kruidlaag goed is ontwikkeld worden Gewone salomonszegel en Lelietje van dalen aangetroffen.

8. Op enkele plaatsen komt vochtig Elzen-Essen-Vogelkersbos voor met Es, Els en Eik in de boomlaag, o.a. Eénstijlige meidoorn in de struiklaag en Drienerfmuur, Geel nagelkruid, Klimop en Dagkoekoeksbloem in de kruidlaag.

2.3. Fauna

Door het gevarieerde milieu, het op korte afstand naast elkaar voorkomen van verschillende vegetatietypen en de rust in het gebied heeft zich een rijke fauna ontwikkeld. Er worden verschillende soorten zoogdieren, vogels, amfibieën en ongewervelden aangetroffen. De grote verscheidenheid aan broedvogels (49 soorten) waaronder verschillende zeldzame en minder algemene soorten en de aanwezigheid van een aantal bedreigde soorten amfibieën maken het gebied van nationaal belang.

Van de volgende zoogdieren is de aanwezigheid in het gebied vastgesteld: Ree, Das, Vos, Haas, Konijn, Bunzing, Hermelijn en Wezel.

Ornithologisch is het beschermd natuurmonument van belang door het voorkomen van in Nederland (schaarse) broedvogels, zoals Wintertaling, Buizerd, Torenavalk, Patrijs, Bosuil, Groene specht, Glanskop, Boomklever, Appelvink en Geelgors. In het gebied worden daarnaast de volgende "Rode lijst-soorten" aangetroffen: Grutto, Gekraagde roodstaart en Grasmus. De Rode lijst is een lijst van vogelsoorten die op landelijke schaal worden bedreigd of kwetsbaar zijn.

Van de amfibieën komen Groene kikker, Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander in het gebied voor.

Vermeldenswaard is het voorkomen van de Gele weidemier, die door het opwerpen van nestbulten zeer bepalend is voor het microreliëf van de graslanden in het gebied. Deze nestbulten vormen een goede vestigingsplaats voor verschillende plantesoorten, waaronder Wilde thijm.

Van de overige diergroepen ontbreken voor dit gebied gespecificeerde gegevens. In het direct aangrenzende staatsnatuurmonument Arriër Koeland, dat vergelijkbare terreintypen kent, zijn Heikikker, Knoflookpad, Ringslang, Levendbarende hagedis, Duinhagedis, Kommavliender, Groentje,

Sleedoornpage, Eikepage, Bruine eikepage, Heideblauwtje, Weidebeekjuffer en Smaragdlibel aangetroffen. Aangenomen mag worden dat in "De Stekkenkamp" ongeveer dezelfde soorten voorkomen.

Het beschermd natuurmonument fungeert als foerageergebied voor dassen en voor in de directe omgeving broedende roofvogels, zoals Wespandief, Boomvalk en de reeds eerder genoemde soorten.

2.4 Overig

In de directe omgeving van het beschermd natuurmonument zijn vuurstenen artefacten uit de Midden- en Jonge steentijd en potscherven uit de Jonge steentijd (Klokbeker- en Trechterbekercultuur) alsmede uit de IJzertijd aangetroffen, terwijl in het beschermd natuurmonument zelf enkele losse vondsten zijn gedaan.

3. Natuurschoon

Dankzij het naast elkaar voorkomen van zeer uiteenlopende terreintypen, gekenmerkt door een kleinschalige afwisseling van bosjes, struwelen, graslanden en akkerpercelen, heeft het landschap een hoge belevingswaarde en is derhalve van grote betekenis vanuit een oogpunt van natuurschoon.

4. Begrenzing

Het beschermd natuurmonument omvat het gelijknamige voormalige kampeerterrein "De Stekkenkamp" met omliggende gronden. Het beschermd natuurmonument wordt in het noorden begrensd door de Overijsselse Vecht, in het oosten door het staatsnatuurreservaat "Arriër Koeland" en in het zuidoosten door de Staatsboswachterij Ommen. In het westen loopt de grens langs bosranden, de Beerzerweg en een oude Vechtarm genaamd "Olde Vechte". Het beschermd natuurmonument wordt doorsneden door de Beerzerweg en de spoorlijn Zwolle-Emmen. Gebouwen met opstallen en erven vallen buiten de begrenzing. Bij de begrenzing is waar mogelijk aansluiting gezocht bij topografisch herkenbare grenzen, waaronder wegen, paden, waterlopen en bosranden. Voor de precieze begrenzing van het beschermd natuurmonument wordt voorts verwezen naar de bij de beschikking behorende kaart BN199.

5. Bescherming krachtens andere instrumenten

5.1. Rijk

Het onderhavige gebied maakt deel uit van de Ecologische Hoofdstructuur, zoals aangegeven in het Natuurbeleidsplan (Kamerstukken II 1989/90, 21 149, nrs. 2 - 3). Voor de categorie rivierengebied, waartoe het Vechtdal wordt gerekend, wordt hierbij geen onderscheid gemaakt tussen kerngebieden en natuurontwikkelingsgebieden. Het resterende deel valt binnen het kerngebied Eerde-Junne-Beerzerveld. Het beleid voor kerngebieden is gericht op de duurzame instandhouding van de na te streven natuurwaarden.

Verspreid door het gehele Vechtdal zijn terreinen onder de werking van de Relatienota gebracht. Het betreft in totaal ca 900 ha beheers- en reservaatgebied. Het gedeelte van het beschermd natuurmonument ten noorden van de Beerzerweg en enkele stroomopwaarts gelegen percelen, aansluitend aan het Arriër Koeland, hebben de status van reservaatgebied in het kader van de Relatienota.

Het aan te wijzen gebied is gerangschikt onder de Natuurschoonwet 1928. Ingevolge deze rangschikking heeft de eigenaar, in ruil voor fiscale faciliteiten, de verplichting het geheel als landgoed in stand te houden.

In het Structuurschema Groene Ruimte (Regeringsbeslissing, deel 3 1993) valt "De Stekkenkamp" binnen de aanduidingen "waardevol cultuurlandschap" en "kern- en/of natuurontwikkelingsgebied". Voor waardevolle cultuurlandschappen is er een gebiedsgericht beleid gericht op behoud, herstel, ontwikkeling en versterking van de kwaliteit en verscheidenheid van het gebied.

5.2. Provincie

In het vigerende Streekplan IJsselvallei (1986) is het gebied ingedeeld in de zone landelijk gebied III. De bospercelen in deze zone hebben tevens de aanduiding "bos". Het voormalige kampeerterrein staat vermeld als een bestaande voorziening voor verblijfsrecreatie in de categorie van 10-25 ha.

Het beleid ten aanzien van zone III is gericht op de ontwikkeling van natuur en landschap. In de zone landelijk gebied III is agrarische ontwikkeling nog mogelijk, voor zover niet strijdig met eerstgenoemde ontwikkeling. Ten behoeve van de verblijfsrecreatie kan er in deze zone incidenteel worden gezocht naar uitbreiding en vestiging van voorzieningen in geval van afronding of verplaatsing ter wille van sanering van ongewenste situaties.

De aanduiding "bos" behelst een evenwichtige ontwikkeling van bossen, waarbij meerdere gebruiksfuncties tot hun recht komen.

In het voorontwerp-streekplan West Overijssel valt het beschermd natuurmonument binnen zone III. Het beleid m.b.t. deze aanduiding komt overeen met dat in het vigerende streekplan.

Het provinciale beleid, zoals verwoord in het Beleidsplan Natuur en Landschap Overijssel, geeft aan dat het gebied deel uitmaakt van de provinciale ecologische hoofdstructuur. Het omvat zowel bos als agrarisch cultuurlandschap met veel natuur- en landschapswaarden. Het beleid voor kerngebieden is gericht op de duurzame instandhouding van de na te streven natuurwaarden. Eén van de mogelijkheden om dit te realiseren is aanwijzing van bos en natuurgebieden in het kader van de Natuurbeschermingswet.

5.3. Gemeente

In het thans vigerende Bestemmingsplan Buitengebied van de gemeente Ommen (K.B. 30-12-1976) heeft het beschermd natuurmonument de bestemmingen "natuurmonument", "natuurgebied" en "agrarisch gebied met landschappelijke waarde". Het voormalige kampeerterrein heeft de bestemmingen "natuurgebied" of "agrarisch gebied met landschappelijke waarde" in combinatie met de bestemming "recreatieopvanggebied (bedekkingsgraad 100%)". Aan deze bestemming is een uitwerkingsbevoegdheid door burgemeester en wethouders gekoppeld. Hiervan is nooit gebruik gemaakt.

De bestemmingen "natuurmonument", "natuurgebied" en "agrarisch gebied met landschappelijke waarde" zijn (mede) gericht op het behoud en zonodig herstel van de op deze gronden voorkomende dan wel daaraan eigen landschappelijke, natuurwetenschappelijke of cultuurhistorische waarden, en de daarvoor benodigde kleine gebouwen voor beheer en onderhoud, andere bouwwerken en overige werken, welke dienen voor het beleven en instandhouden van het milieu. Gronden bestemd als "natuurmonument" zijn tevens bestemd voor natuurstudie. Gronden bestemd als "recreatie-opvanggebied" zijn tevens bestemd voor verblijfsrecreatie met bijbehorende voorzieningen. In verband met deze bestemmingen is er een aantal gebruiksvoorschriften en aanlegvergunningsvoorschriften van toepassing.

De voorbereidingen voor een integrale herziening van het Bestemmingsplan Buitengebied Gemeente Ommen zijn in een gevorderd stadium. In het voorontwerp Bestemmingsplan Buitengebied heeft het beschermd natuurmonument de bestemmingen "natuurgebied", "agrarisch gebied met landschappelijke en natuurwetenschappelijke waarde; beekdalgronden", "agrarisch gebied met landschappelijke waarde; essen", resp. "...; besloten landschap", "bos" en voor het kampeerterrein "recreatieve doeleinden" met een onderverdeling. De lagere terreindelen ten noorden van de Beerzerweg hebben bovendien de dubbelbestemming "waterstaatsdoeleinden". De gronden aangewezen als agrarisch gebied met landschappelijke (en natuurwetenschap-

pelijke) waarde of als bos zijn bestemd voor de uitoefening van een agrarisch bedrijf respectievelijk de productie en oogst van hout alsmede voor de opbouw, het behoud en/of herstel van de aan de gronden eigen landschappelijke (en natuurwetenschappelijke) waarde. Het kampeerterrein is bestemd voor verblijfsrecreatie in de vorm van toeristische en seizoenstandplaatsen en bijbehorende voorzieningen. Bij deze bestemmingen behoort een aantal gebruiksvoorschriften en aanlegvergunningsvoorschriften.

6. Gebruik en beheer

6.1 Huidig gebruik en beheer

Op de graslanden ten noorden van de Beerzerweg worden gedurende het weideseizoen ca. 40 stuks jongvee ingeschaard (dit is ca 1 GVE/ha). De graslanden worden niet bemest. Het rivierduin met jeneverbesstruweel is van de beweiding uitgesloten en wordt niet actief beheerd. De graslanden ten zuiden van de Beerzerweg zijn bij een agrarisch bedrijf in gebruik gegeven en worden redelijk extensief geëxploiteerd.

Op het merendeel van het akkerland wordt graan verbouwd, periodiek afgewisseld met erwten. Er vindt jaarlijks een organische bemesting plaats van 30.000 - 60.000 liter/ha. Daarnaast vindt jaarlijks een onderhoudsbekalking plaats met ca 1 ton kalkmergel/ha. Op ca 5 ha wordt mais verbouwd.

De inhoud van de septictanks van de toiletgebouwen op het kampeerterrein wordt jaarlijks over het grasland van het kampeerterrein uitgereden.

De in het beschermd natuurmonument aanwezige bossen worden niet actief beheerd.

De kampeervergunning voor het kampeerterrein is per 21 december 1992 verlopen. De eigenaar heeft per 1 september 1993 de kampeeractiviteiten op zijn terrein beëindigd. Op het terrein zijn 4 toiletgebouwen aanwezig die lozen op septictanks. Het kampeerterrein is niet gedraineerd. Wel zijn er electriciteitsaansluitingen op de kampeerplaatsen. Het terrein wordt ontsloten door twee verharde niet-openbare wegen die doodlopen. Tijdens het seizoen worden de kampeerterreintjes aan de Vecht en het parkeerterrein 2x gemaaid waarbij het maaisel wordt afgevoerd.

De jacht in het beschermd natuurmonument is niet verhuurd maar vindt in eigen beheer plaats.

6.2 Gewenst gebruik en beheer

Het is gewenst het beheer te richten op behoud en waar mogelijk herstel en/of ontwikkeling van natuurwaarden.

Voor het gedeelte ten noorden van de Beerzerweg kan dit bereikt worden door integrale extensieve begrazing van de graslanden en struwelen, in combinatie met het thans als kampeerterrein in gebruik zijnde gedeelte van het beschermd natuurmonument. De voorkeur gaat uit naar een winterhard soort runderen. Deze vorm van begrazing zal leiden tot een toename van de struweel- en zoomvegetaties op het rivierduingrasland en daarmee tot een versterking van de ruimtelijke structuur. Gezien het feit dat het beschermd natuurmonument relatief gering van omvang is zou onderzocht moeten worden of begrazing in combinatie met het aangrenzende staatsnatuurreservaat Arriër Koeland mogelijk is. Het beheer van de graanakkers kan in zijn huidige vorm worden voortgezet.

Een deel van de naaldhoutbosjes zou bij voorkeur geleidelijk moeten worden omgevormd tot inheems loofhout.

Na beëindiging van het gebruik als kampeerterrein dienen de met dat gebruik samenhangende voorzieningen te worden verwijderd.

De jacht kan in principe op de wijze en intensiteit, waarop deze tot nu toe door de eigenaar is uitgeoefend, worden voortgezet. Het is wenselijk de jacht t.z.t. te regelen in een wildbeheerplan.

Onderzocht moet worden of een meestromende nevengeul ter plaatse van de verlande Vechtarm mogelijk is en een positief effect heeft ten aanzien van natuurwaarden.

7. Rechtsgevolgen van de aanwijzing

7.1. Algemeen

Door toepassing van de Natuurbeschermingswet is het niet alleen mogelijk het behoud van het aanwezige natuurschoon en de natuurwetenschappelijke waarden te waarborgen, maar kan eveneens het beheer in het onderhavige gebied zodanig worden bijgestuurd dat deze waarden verder worden ontwikkeld. In het algemeen kan worden gesteld dat het sinds jaar en dag in het beschermd natuurmonument bestaande gebruik in zijn huidige omvang en intensiteit, behoudens de hierna genoemde uitzonderingen, zonder vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet kan worden voortgezet. Desalniettemin is het gewenst om het gebruik en beheer van het beschermd natuurmonument meer te richten op behoud, herstel en ontwikkeling van de natuurwaarden van het gebied. Hieronder wordt aangegeven op welke wijze instandhouding en ontwikkeling kunnen worden gerealiseerd door middel van de rechtsgevolgen van de aanwijzing.

7.2. Rechtsgevolgen ex artikel 12 (vergunningplicht)

Volgens artikel 12 van de Natuurbeschermingswet is het verboden zonder vergunning handelingen te verrichten of te gedogen die schadelijk zijn voor het natuurschoon of voor de natuurwetenschappelijke betekenis van een beschermd natuurmonument. Onder de werking van dit artikel vallen niet alleen schadelijke handelingen die binnen het beschermd natuurmonument worden verricht, maar ook handelingen die buiten het beschermd natuurmonument plaatsvinden en schadelijk zijn voor de natuurwetenschappelijke waarden van het beschermd natuurmonument.

Wellicht ten overvloede wordt erop gewezen dat de in artikel 12 bedoelde verbodsbepalingen voor een ieder van kracht zijn.

Het is niet mogelijk om op voorhand precies aan te geven, welke handelingen al dan niet vergunningplichtig zijn. In de eerste plaats hangt dit samen met de gevarieerde opbouw van het beschermd natuurmonument. In de tweede plaats kunnen handelingen van aard en intensiteit verschillen. Gezien het grote aantal verschillende mogelijkheden dat zich kan voordoen, zal van geval tot geval moeten worden vastgesteld of een vergunning al dan niet vereist is.

Ten einde ten aanzien van het voorgaande de gedachten enigszins te bepalen wordt hierna een aantal voorbeelden gegeven van handelingen die, gelet op de te verwachten schadelijke effecten, aan een vergunning gebonden zullen zijn. Het is een niet-limitatieve opsomming.

- Bouwen in de zin van artikel 1 van de Woningwet.
- Opslaan, storten, bergen, lozen of deponeren van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, (vloei)stoffen of producten.
- Plaatsen of aanleggen van voor verblijf geschikte - al dan niet aan hun bestemming onttrokken - voertuigen, caravans, kampeerauto's en tenten, anders dan op de daartoe aangewezen plaatsen.
- Aanbrengen, inrichten of uitbreiden van nieuwe, respectievelijk bestaande recreatieve voorzieningen, zoals crossbanen, oefenterreinen voor hondensport, caravan- of kampeerterrainen, dagkampeerterrainen, lig- of speelweiden, lig- of speelstranden, picknickplaatsen, steigers, vlonders en plankieren.
- Planten, vellen, dunnen, rooien, snoeien, kappen, branden of anderszins beschadigen van bomen, houtopstanden en ander houtgewas, anders dan normaal bosbouwkundig onderhoud.
- Leggen of aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen, installaties of andere constructies.
- Aanleggen of verharderen van wegen, paden of parkeergelegenheden of het aanbrengen van andere oppervlakteverhardingen.

- Ontginnen, ontgronden, bodem verlagen, ophogen of egaliseren (van delen) van het beschermd natuurmonument, anders dan voortvloeiend uit een goedgekeurd natuurontwikkelingsproject.
- Verrichten van handelingen, die wijziging van de waterhuishouding, de grondwaterstand of de waterkwaliteit beogen of ten gevolge (kunnen) hebben, waaronder begrepen het graven, verbreden, verdiepen, verleggen of dempen van waterlopen en het aanleggen van drains en kunstwerken, alsmede grondwateronttrekking.
- Aanleggen, vergroten, dempen of verkleinen van poelen en plassen.
- Gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen, groei en stoorstoffen, anders dan in het tot nu toe bestaande agrarisch beheer gebruikelijk was.
- Verrichten van handelingen, die wijziging of intensivering van het sinds jaar en dag bestaande grondgebruik beogen of ten gevolge (kunnen) hebben, zoals het verhogen en veranderen van de aard van de mestgift, het verhogen van en veranderen van de aard van de veebezetting, alsmede scheuren, frezen en ploegen van grasland of andere verstoringen van het bodemprofiel.

Geen vergunning is vereist voor handelingen die zijn voorzien in een beheersplan ex artikel 14 van de Natuurbeschermingswet of voortvloeien uit een door de Minister goedgekeurd natuurontwikkelingsproject.

Het aanvragen van een vergunning dient krachtens artikel 13, eerste lid, van de Natuurbeschermingswet, per aangetekende brief aan het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij te geschieden (t.a.v. de Directie Natuur, Bos, Landschap en Fauna, Postbus 20401, 2500 EK te Den Haag).

Omdat het in de praktijk voor betrokkenen vaak moeilijk is te beoordelen of in een bepaald geval een vergunning verplicht is, wordt aangeraden in voorkomende gevallen de Consulent Natuur, Bos, Landschap en Fauna in de provincie Overijssel te raadplegen.

7.3. Rechtsgevolgen ex artikel 14 (beheersplan)

Volgens artikel 14 van de Natuurbeschermingswet kan de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij in overeenstemming met de eigenaar en gebruiker, telkens voor een periode van ten hoogste drie jaar voor een beschermd natuurmonument of een gedeelte daarvan een beheersplan vaststellen. Dit beheersplan komt tot stand op vrijwillige basis en heeft het behoud of herstel van het natuurschoon of van de natuurwetenschappelijke waarden ten doel. Ingevolge het derde lid van artikel 12 van de wet is voor in het beheersplan neergelegde handelingen geen vergunning vereist. Daarnaast brengt het beheersplan met zich, dat de eigenaar en gebruiker duidelijkheid verkrijgen over de handelingen die zouden moeten worden nagelaten in verband met het behoud van de kwaliteit van het beschermd natuurmonument.

MINISTERIE VAN LANDBOUW,
NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Dir.-Gen. Landelijke Gebieden
en Kwaliteitszorg

Directie Natuur, Bos, Landschap en Fauna

NBLF 93-5046

8 juni 1993

DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Overwegende, dat het gebied "Junner en Arriër Koeland" bestaat uit terreinen en wateren die van algemeen belang zijn uit een oogpunt van natuurschoon en om hun natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument zijn in de zin van artikel 1, onderdeel b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

Gehoord de Natuurbeschermingsraad, het College van Gedeputeerde Staten van Overijssel en het College van Burgemeester en Wethouders van Ommen;

Handelende in overeenstemming met de Staatssecretaris van Financiën;

Gelet op artikel 21 van de Natuurbeschermingswet;

BESLUIT:

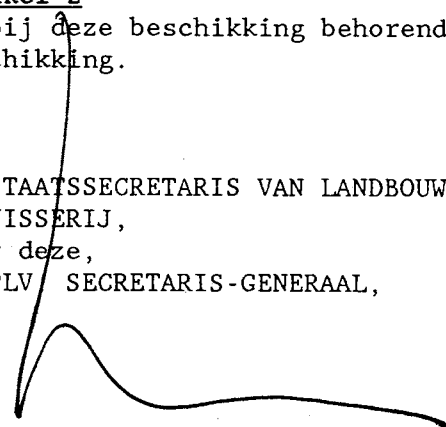
Artikel 1

Het op bijbehorende kaart BN182/SN124 aangegeven gebied "Junner en Arriër Koeland", dat eigendom is van de Staat, wordt aangewezen als staatsnatuurmonument.

Artikel 2

De bij deze beschikking behorende toelichting maakt deel uit van deze beschikking.

DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER
EN VISSERIJ,
voor deze,
DE PLV SECRETARIS-GENERAAL,

TOELICHTING BIJ BESCHIKKING NBLF-93-5046

1. Inleiding

Het natuurmonument "Junner en Arriër Koeland" bevindt zich in de gemeente Ommen en omvat twee van elkaar gescheiden gebiedsdelen, die ter weerszijde van de Overijsselse Vecht zijn gelegen. Het natuurmonument bestaat uit oude, afgesneden meanders van de Vecht, kronkelwaarden, rivierduinen en aangrenzende delen van het dekzandgebied.

In samenhang met de abiotische variatie hebben zich in het natuurmonument, mede onder invloed van de mens, zeer uiteenlopende vegetaties ontwikkeld, waaronder verscheidene minder algemene plantengemeenschappen. Hierin kunnen diverse soorten zeldzame en bedreigde planten worden aangetroffen. Het natuurmonument is niet alleen belangrijk vanwege zijn grote botanische betekenis, maar ook vanwege de hoge faunistische waarden. Het gebied is bijzonder insectenrijk en herbergt een groot aantal broedvogelsoorten en verscheidene bedreigde soorten reptielen en amfibieën.

Het natuurmonument is grotendeels eigendom van de Staat (ca 193 ha). Een klein gedeelte van het natuurmonument is in particulier eigendom (ca 24 ha). De percelen die niet van de Staat zijn worden vrijwel geheel door het staats eigendom omsloten. Met deze beschikking wordt het gedeelte dat eigendom is van de Staat aangewezen als staatsnatuurmonument.

Waar in deze toelichting wordt gesproken van natuurmonument wordt zowel het beschermd als het staatsnatuurmonument bedoeld.

2. Natuurwetenschappelijke betekenis en natuurschoon

2.1. *Geologie, geomorfologie en waterhuishouding*

De abiotische betekenis van het natuurmonument is gelegen in de grote verscheidenheid aan afzettingen, waaronder pleistocene dekzanden, holocene rivierafzettingen van de Overijsselse Vecht en holocene stuifzanden, en in de mate van ongestoordheid van deze afzettingen. Met name de aanwezigheid van nog gave kronkelwaarden en rivierduinen maken het gebied van uitzonderlijke betekenis. Elders langs de Vecht zijn dergelijke gebieden door ontginning en egalisatie in meer of mindere mate aangetast.

De kronkelwaarden zijn ontstaan als gevolg van sedimentatie langs de binnenbocht van een meanderende Vecht. Afhankelijk van de stroomsnelheid en aanvoer van sediment werden afwisselend sikkelvormige, zandige banken gevormd of laagten gevuld met kleiig materiaal. Aan dit proces is door normalisatie en kanalisatie van de Vecht in het begin van deze eeuw een einde gekomen.

De rivierafzettingen van de Vecht zijn vrij kalkrijk en onderscheiden zich bovendien door de aanwezigheid van hoge ijzerconcentraties. Vergelijkbare afzettingen worden slechts langs een gering aantal beken elders in Overijssel aangetroffen. In het natuurmonument treden plaatselijk zowel locale als regionale kwel aan de oppervlakte, met name in de beide koelanden. Vooral het laatste type is vanwege de hoge ijzer- en calciumcarbonaatconcentraties van groot belang voor het voorkomen van een aantal specifieke plantesoorten.

De aanwezigheid van voedselarme kwelstromen is mede bepalend voor de kwaliteit van het oppervlaktewater in het gebied. In het Junner Koeland heeft het water van de afgesloten, oostelijke Vechtarm door het toestromen van schone kwel een mesotroof tot matig eutroof karakter. De westelijke arm daarentegen heeft door de aanvoer van voedselrijk water uit het aangrenzende landbouwgebied een uitgesproken eutroof tot hypertroof karakter.

2.2. *Vegetatie en flora*

In samenhang met de abiotische omstandigheden hebben zich in het natuurmonument, mede onder invloed van de mens, zeer uiteenlopende vegetaties ontwikkeld.

Onder invloed van 1000 jaar onafgebroken beweiding is op de kronkelwaarden een afwisselende, soortenrijke graslandvegetatie ontstaan. Op de kronkelwaardruggen en de rivierduinen kunnen struwelen gedomineerd door Sleedoorn worden aangetroffen. De oude meanders zijn sterk verland en op sommige plaatsen dichtgegroeid met wilgen- en elzenopslag.

In het gebied ten westen van het Arriër Koeland, het bosreservaat "Zeesse", heeft zich naast grasland en moeras een natuurlijk loofbos van wilgenstruweel, els, es, berk en eik ontwikkeld. De dekzandgronden zijn grotendeels beplant met naaldhout (vrnl. Grove den). In het gebiedsdeel ten noorden van de Vecht komen op de verstoven delen van het dekzandgebied nog restanten oude heide met jeneverbesstruweel voor. De heiderestanten zijn echter sterk vergrast.

Van de verschillende plantengemeenschappen die in het natuurmonument worden aangetroffen, is een aantal van zeer grote botanische betekenis door het voorkomen van diverse bedreigde en zeldzame plantesoorten. Het gaat hier om de volgende gemeenschappen:

1. De vegetaties van open water en de verlandingsvegetaties behorend tot het Waterlelieverbond, het Kikkerbeetverbond, het Rietverbond en het Waterscheerlingverbond. Deze vegetaties worden aangetroffen in oude meanders. Al dan niet plaatselijk komen er de volgende soorten voor: Holpijp, Waterviolier, Krabbescheer, Gewoon blaasjeskruid, Watergentiaan, Waterscheerling, Cyperzegge en Grote boterbloem.

2. Ruigtkruidenvegetaties en natte tot vochtige graslandvegetaties behorend tot het Zilverschoonverbond, met overgangen naar het Rietverbond en het Verbond van grote zeggen, en de Kamgrasweide. Deze vegetaties worden aangetroffen op de lage delen van de kronkelwaarden. Zij kunnen (plaatselijk) de volgende soorten herbergen: Waterpostelein, Polei, Engelse alant, Noorse zegge, Draadrus, Wateraardbei, Egelboterbloem en Langbladig ereprijs.
3. Droge graslandvegetaties behorend tot het Borstelgrasverbond, het Vetkruidverbond en het Zilverhaververbond, met overgangen naar de Kamgrasweide. Deze vegetaties bevinden zich op de hogere delen van de kronkelwaarden en de rivierduinen. De volgende soorten kunnen worden aangetroffen: Paashaver, Tripmadam, Breukkruid, Voorjaarsganzerik, Voorjaarszegge, Steenanjer, Wilde thijm en Grasklokje.
4. Struwelen behorend tot het Sleedoorn-bramenverbond. Op de kronkelwaardruggen en de rivierduinen kunnen soorten worden aangetroffen als Wegedoorn, Sleedoorn, Eenstijlige meidoorn, Vlier, Kardinaalsmuts, Hondсроos en Gelderse roos, soms ook een enkele Zomereik of Jeneverbes. In de randen van deze struwelen wordt de Bergnachtorchis aangetroffen. Op de overgang naar het dekzandgebied komt plaatselijk ook Gagelstruweel voor.
5. Grasland(hooiland)vegetaties die het midden houden tussen het Zilverschoonverbond en het Dotterverbond. Dit vegetatietype komt voor op riviervlakten en herbergt soorten als Ratelaar, Dotterbloem, Echte koekoeksbloem, Egelboterbloem en Breedbladige orchis.
6. Droge heidevegetaties met jeneverbesstruwelen behorend tot het Struikheide-kruipbremverbond en vochtige heidevegetaties behorend tot het Dopheide-verbond. Deze vegetatietypen komen voor op verstoven dekzandgronden. Er worden soorten aangetroffen als Struikheide, Dopheide, Jeneverbes, Tormentil, Klokjesgentiaan, Kleine zonnedauw en Bruine snavelbies.

2.3. Fauna

Dankzij het gevarieerde milieu, het op korte afstand naast elkaar voorkomen van verschillende vegetatietypen en de rust in het gebied heeft zich tevens een rijke fauna ontwikkeld. Er kunnen verschillende soorten zoogdieren, vogels, reptielen, amfibieën, vissen en ongewervelden worden aangetroffen. De grote verscheidenheid aan broedvogels, vlinders en libellen, waaronder verschillende zeldzame en minder algemene soorten, en de aanwezigheid van een aantal bedreigde soorten reptielen en amfibieën maken het gebied in dit opzicht van nationaal belang. In dit verband kunnen worden genoemd: Wintertaling, Havik (niet jaarlijks), Buizerd, Sperwer, Waterral, Boomleeuwerik, Geelgors,

Ringslang, Levendbarende hagedis, Duinhagedis, Heikikker, Kamsalamander, Kommavlinder, Groentje, Sleedoornpage, Eikepage, Bruine eikepage, Heideblauwtje, Weidebeekjuffer en Smaragdlibel. Bovendien fungeert het natuurmonument als fourageergebied voor dassen en voor in de directe omgeving broedende roofvogels, zoals Wespandief, Boomvalk en de reeds eerder genoemde soorten. Tenslotte is vermeldenswaard het voorkomen van de Gele weidemier, die door het opwerpen van nestbulten zeer bepalend is voor het microreliëf van de graslanden in het gebied. Deze nestbulten vormen een goede vestigingsplaats voor verschillende plantesoorten, waaronder Wilde thijm.

2.4. Archeologie

Het natuurmonument is ook van grote archeologische betekenis door de aanwezigheid van een grafveld met tenminste 23 grafheuvels. Dit gebied, gelegen in het gedeelte van het natuurmonument dat eigendom is van de Staat en bekend onder de naam "Calsum", is tot archeologisch monument verklaard. Het is niet uitgesloten dat zich in het natuurmonument nog meer archeologische vindplaatsen bevinden. In de directe omgeving van het natuurmonument zijn namelijk vuurstenen artefacten uit de Midden- en Jonge steentijd en potscherven uit de Jonge steentijd (Klokbeker- en Trechterbekercultuur) alsmede uit de IJzertijd aangetroffen.

2.5. Natuurschoon

Dankzij het naast elkaar voorkomen van zeer uiteenlopende terreintypen, gekenmerkt door een grote mate van openheid (graslanden en heide met struwelen) of door een grote mate van geslotenheid (naald- en loofbos), heeft het natuurmonument een hoge belevingswaarde en is derhalve van grote betekenis vanuit een oogpunt van natuurschoon.

3. Begrenzing

Het natuurmonument omvat ten noorden van de Vecht het natuurreservaat "Junner Koeland", inclusief de ingesloten particuliere gronden, en ten zuiden van de Vecht het meest noordelijke deel van de boswachterij Ommen, waaronder het natuurreservaat "Arriër Koeland" en het bosreservaat "Zeesse", inclusief de ingesloten particuliere gronden.

Het noordelijk deel wordt in het westen begrensd door een motorcrossterrein, de Achteresweg en het relatienotagebied Arriën, in het noorden door de Rijksweg 34, in het oosten door de camping "Libra" en door naaldbossen in eigendom van de gemeente Ommen en in het zuiden door de Vecht.

Het zuidelijk deel grenst in het westen aan de camping "De Stekkenkamp", waarvan de aanwijzing als beschermd natuurmonument onlangs in overweging is genomen, in het noorden aan de Vecht, in het oosten aan het Landgoed Junne en in het zuiden loopt de grens dwars door het dekzandgebied, parallel aan de spoorlijn Zwolle-Emmen.

De begrenzing van de tot het natuurmonument behorende terreinen is zo gekozen, dat in ecologisch, geomorfologisch en landschappelijk opzicht een onderling samenhangend geheel onder de werking van de Natuurbeschermingswet is gebracht. Hierbij is waar mogelijk aansluiting gezocht bij topografisch herkenbare grenzen, waaronder wegen, paden en waterlopen. Voor de precieze begrenzing van het natuurmonument wordt verwezen naar de bij de beschikking behorende kaart BN182/SN124.

4. Bescherming krachtens andere instrumenten

Het onderhavige gebied maakt deel uit van de *ecologische hoofdstructuur* zoals aangegeven in het Natuurbeleidsplan (Kamerstukken II 1989/90, 21 149, nrs. 2 - 3), waarbij het gebied wordt aangeduid als *kerngebied*.

In het Structuurschema Natuur en Landschapsbehoud (Kamerstukken II 1980/81, 16 820, nrs. 1 - 2 en 1984/85, 16 820, nrs. 2 - 3) vormt dit gebied een onderdeel van de Grote Landschapseenheid Vecht en Regge.

Het Junner Koeland, de hieraan grenzende vochtige graslanden, plaatselijk bekend als de Marsjes, en het Arriër Koeland maken deel uit van het relatienotagebied "Vechtdal" en hebben de status van reservaatgebied.

In het *Streekplan IJsselvallei (1986)* heeft het gebied ten noorden van de Vecht de aanduiding van zone landelijk gebied IV. Het gebied ten zuiden van de Vecht is ingedeeld in de zone landelijk gebied III. De bospercelen in deze zone hebben tevens de aanduiding "bos".

Het beleid ten aanzien van beide zones is gericht op de ontwikkeling van natuur en landschap.

In de zone landelijk gebied III is agrarische ontwikkeling nog mogelijk, voor zover niet strijdig met eerstgenoemde ontwikkeling. Ten behoeve van de verblijfsrecreatie kan er in deze zone incidenteel worden gezocht naar uitbreiding en vestiging van voorzieningen in geval van afronding of verplaatsing ter wille van sanering van ongewenste situaties. Bovengenoemde ontwikkelingen zijn in de zone landelijk gebied IV geheel uitgesloten.

De aanduiding "bos" behelst een evenwichtige ontwikkeling van bossen, waarbij meerdere gebruiksfuncties tot hun recht komen.

In het thans vigerende *Bestemmingsplan Buitengebied van de gemeente Ommen* (K.B. 30-12-1976) heeft het gehele natuurmonument de bestemming "natuurmonument". Het beleid in deze is gericht op natuurstudie, het behoud en herstel van de voorkomende dan wel daaraan eigen landschappelijke, natuurwetenschappelijke of cultuurhistorische waarden, de daarin benodigde kleine gebouwen voor beheer en onderhoud, andere bouwwerken en overige werken, welke dienen voor het beleven en instandhouden van het milieu. In verband met deze bestemming is er een aantal gebruiksvoorschriften en aanlegvergunningsvoorschriften van toepassing.

De voorbereidingen voor een integrale herziening van het Bestemmingsplan Buitengebied Gemeente Ommen zijn gestart. De bestemming van het natuurmonument op de conceptplankaart is "natuurgebied".

5. Bestaand gebruik en beheer

De gronden van de Staat zijn voor het overgrote deel in eigendom van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Een aantal graslandpercelen ten zuiden van de Vecht en het oostelijk deel van een oude meander ten noorden van de Vecht zijn in eigendom van het Ministerie van Financiën.

Een aantal van de graslandpercelen is verpacht aan derden; de rest van het staatsnatuurmonument is in beheer bij het Staatsbosbeheer.

Het beheer zoals dat door het Staatsbosbeheer wordt gevoerd is in eerste instantie gericht op het instandhouden en ontwikkelen van de landschappelijke en natuurwetenschappelijke waarden van het gebied. Een aantal perifere gebiedsdelen hebben als nevenfuncties recreatie en/of houtproductie.

De gronden die door Staatsbosbeheer worden beheerd maken deel uit van de beheerseenheid Ommen. Het deel ten noorden van de Vecht, het Junner Koeland en omgeving, is gelegen in het gelijknamige natuureservaat; het deel ten zuiden van de Vecht, het Arriër Koeland en omgeving, wordt gerekend tot de Boswachterij Ommen.

Voor beide gebieden gelden beheersplannen, respectievelijk opgesteld in 1988 en 1989.

Voor het natuureservaat Junner Koeland staat als algemene beheersdoelstelling aangegeven: "het instandhouden en waar mogelijk (her)ontwikkelen van de voor het Vechtdal kenmerkende milieuomstandigheden, waartoe behoren de geologische en geomorfologische elementen, structuren en processen en de daarbij behorende levensgemeenschappen in hun volle verscheidenheid en van zeer voedselarme pleistocene gronden tot relatief voedselrijke holocene gronden langs de Vecht. Het landschap wordt gezien als een dynamisch gegeven en wel van een afwisselend en voortdurend veranderend half open (parkachtig) landschap (50% korte vegetatie, 50% struweel en ruigte) voor zowel de pleistocene als de holocene gronden."

Daartoe worden de schrale graslandvegetaties, ruigten en struwelen (vrnl. Sleedoorn) op de kronkelwaard integraal begraaasd met de aangrenzende delen van het dekzandgebied, waarop restanten heide met jeneverbesstruwelen aanwezig zijn. Er wordt uitsluitend gebruik gemaakt van rundvee. Aanvullend wordt er in het heidegebied "Calsum" op kleine schaal geplagd. Op de pas geplagde stukken heeft zich een pioniervegetatie gevestigd met onder andere Dopheide, Kleine zonnedauw en Bruine snavelbies.

Twee gebiedsdelen zijn van begrazing uitgezonderd. Het betreft een aantal zeer laag gelegen hooilandpercelen in het oosten van het reservaat (de Mars) en een aantal bospercelen (gedomineerd door naaldhout) met heide-schraalgrasland in het westen van het reservaat (het Voorveld). In het eerste geval wordt door verschraling (maaien en afvoeren) gestreefd naar een vegetatie met kenmerken van het Dotterverbond. In het tweede geval wordt er gestreefd naar een natuurlijk eiken-berkenbos. Oogsten van hout is een secundaire doelstelling en is ondergeschikt aan het beheer en ontwikkeling van natuurwaarden. In het recente verleden zijn verschillende percelen vrijgesteld en beheerd als heide-schraalgrasland. Door het achterwege laten van beheersmaatregelen groeien deze nu weer langzaam dicht met jonge opslag.

Voor de boswachterij Ommen staat als algemene beheerdoelstelling genoteerd: "Handhaving dan wel herstel of ontwikkeling van het cultuurhistorisch bepaalde eigen karakter van de boswachterij, met een verregaande integratie van natuur, recreatie en houtproductie met het daarbij behorende landschap. Verder het instandhouden van geo(morfo)logische elementen en structuren." Met betrekking tot het Arriër Koeland wordt evenals bij het Junner Koeland gestreefd naar een half open landschap, echter met een lager percentage aan struweel (10-15%). Daartoe worden de droge, schrale graslanden, de vochtige, voedselrijkere graslanden en ruigten en de restanten struweel integraal met rundvee begraaasd. Het aangrenzende rivierduinlandschap ten westen van het Arriër Koeland wordt eveneens begraaasd met rundvee en met enkele pony's. Hier wordt gestreefd naar een verhouding van 70% grasland en 30% struweel, respectievelijk van 60% grasland, 10% struweel en 30% opgaand loofbos als overgang naar het ten zuiden ervan gelegen bosreservaat Zeesse.

Het bosreservaat is van begrazing uitgesloten. Door het achterwege laten van beheersmaatregelen wordt hier gestreefd naar spontane bosontwikkeling, welke waarschijnlijk zal uitmonden in een combinatie van eiken-berkenbos en eikenbeukenbos. Eveneens van begrazing uitgesloten zijn de door naaldhout gedomineerde bospercelen ten zuiden van het Arriër Koeland en de hooilandpercelen ten oosten hiervan. In het eerste geval wordt gestreefd naar natuurlijk eiken-berkenbos met Groveden. Oogsten van hout is wederom een secundaire doelstelling en is ondergeschikt aan het beheer en ontwikkeling van natuurwaarden. In het tweede geval wordt door verschraling (maaien en afvoeren) gestreefd naar een vegetatie met kenmerken van het Dotterverbond.

Grote delen van het staatsnatuurmonument zijn niet toegankelijk voor publiek, te weten het Junner Koeland met de aangrenzende gebiedsdelen de Dennenhoek, de Mars en Calsum en het Arriër Koeland.

De jacht in het gebied ten zuiden van de Vecht, uitgezonderd het Arriër Koeland zelf, is onder beperkende voorwaarden verhuurd. In het gebied ten noorden van de Vecht, het natuurreservaat Junner Koeland vindt uitsluitend beheersjacht plaats op konijnen, die de gewenste vegetatieontwikkeling belemmeren en de grafheuvels in het archeologisch monument ondergraven.

Als extern knelpunt kan de eutrofiëring van het westelijk deel van de oude Vechtmeander, gelegen in het Junner Koeland, worden genoemd. Door toevoer van voedselrijk landbouwwater vanuit het achterland via de Hooge Graven wordt de ontwikkeling van een waardevolle aquatische gemeenschap verhinderd. Plannen zijn in een ver gevorderd stadium om ter verbetering van de waterkwaliteit het voedselrijke water om te leiden.

Een tweede extern knelpunt wordt gevormd door een motorcrossbaan, die net buiten het natuurmonument ten westen van het Junner Koeland is gelegen.

Door het motorcrossen vindt verstoring van de fauna plaats en wordt de directe omgeving vervuild met afval afkomstig van toeschouwers van de motorcrosswedstrijden.

6. Gewenst gebruik en beheer

Het door Staatsbosbeheer gevoerde beheer van het staatsnatuurmonument, gebaseerd op de thans vigerende beheersplannen, behoeft in hoofdlijnen geen wijzigingen.

Het is gewenst dat bij herziening van deze beheersplannen de doelstelling voor het gebied ten westen van het Junner Koeland, plaatselijk bekend als het Voorveld, wordt aangepast, zodat het beheer mede gericht wordt op het herstel en ontwikkeling van heidevegetaties met jeneverbesstruweel.

Wanneer de omleiding van het voedselrijke water afkomstig van het landbouwgebied ten noorden van het Junner Koeland wordt gerealiseerd, is het gewenst dat tegelijkertijd onderzoek plaatsvindt naar de mogelijkheden om het westelijke deel van de oude Vechtarm bij het Junner Koeland te schonen, ten einde de voedselrijk bagger en de allesoverheersende liesgrasvegetaties te verwijderen. Het is niet ondenkbaar dat extra maatregelen noodzakelijk zijn om te voorkomen dat het gebied door het schonen extra wordt ontwaterd.

Ter wille van een spontane vegetatieontwikkeling kan het wenselijk zijn om in de toekomst grotere begrazingseenheden te realiseren, in samenwerking met eigenaren van particuliere gronden die aan het staatsnatuurmonument grenzen.

Jacht zal kunnen plaatsvinden, wanneer in een wildbeheerplan waarborgen worden gegeven, dat zodanig wordt gejaagd, dat de wezenlijke kenmerken van het natuurmonument niet worden geschaad. Op grond van een dergelijk wildbeheerplan zal een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet worden verleend.

Echter daar waar het beheer van een natuurmonument is gericht op spontane ontwikkeling van zo compleet mogelijke ecosystemen met een hoge mate van zelfregulatie en tevens medegebruik (groten-deels) is uitgesloten, zal geen vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet worden verleend, tenzij zulks in het belang van het natuurbeheer of ter voorkoming of beperking van wildschade noodzakelijk is.

Het is wenselijk een zonering in ruimte en/of tijd in het recreatief medegebruik van het natuurmonument te bewerkstelligen, voorzover deze niet reeds aanwezig is. Behoud en versterking van natuurwetenschappelijke waarden en het natuurschoon dienen hierbij uitgangspunt te zijn. Enerzijds zal hierbij worden gezien hoe, met in achtneming van voornoemd uitgangspunt, het recreatief medegebruik kan worden gehandhaafd dan wel vergroot. Anderzijds is in knelpuntsituaties verplaatsing dan wel sanering van voor het natuurmonument schadelijke vormen van recreatie gewenst. Schadelijke vormen van recreatie zijn niet in overeenstemming met het streven de natuurwaarden en het natuurschoon van het natuurmonument te behouden of te herstellen. In het natuurmonument dienen dan ook in het principe geen nieuwe schadelijke vormen van recreatie te worden toegelaten.

Gezien de voorstoring en de vervuiling van de omgeving die de motorcrossbaan grenzend aan het natuurmonument met zich meebrengt is het gewenst dat gestreefd wordt naar sanering van deze activiteit.

7. Rechtsgevolgen van de aanwijzing

De wet geeft in artikel 21, derde lid, aan dat het beheer van staatsnatuurmonumenten gericht moet zijn op het behoud of herstel van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis. Voor het uitvoeren van schadelijke handelingen in een staatsnatuurmonument is een vergunning c.q. ontheffing van de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij vereist. Artikel 21, vierde lid, bepaalt dat ten aanzien van een staatsnatuurmonument voorts het bepaalde bij artikel 16, eerste lid en tweede lid, onderdelen b en c, en artikel 17 van toepassing zijn.

Ingevolge artikel 16 van de Natuurbeschermingswet is het verboden een beschermd natuurmonument te verontreinigen, daarin planten, bloemen of takken uit te steken, te plukken, af te snijden of te vervoeren, dieren te verontrusten, te vangen of te doden of zulks te pogen of in het algemeen daarin schade aan de natuur toe te brengen. Dit artikel is met name gericht op incidentele bezoekers van het natuurmonument zoals recreanten.

Volgens artikel 17 van de Natuurbeschermingswet is het verboden, zonder daartoe gerechtigd te zijn, zich te bevinden in of op een water, dat deel uitmaakt van een beschermd natuurmonument, indien op duidelijk zichtbare wijze is kenbaar gemaakt dat de toegang tot dit water verboden is. Dit artikel komt overeen met artikel 461 van het Wetboek van Strafrecht. Ingevolge dit artikel is het mogelijk dat (delen van) wateren, al dan niet voor bepaalde delen van het jaar, afgesloten worden ten behoeve van het behoud of herstel van natuurwaarden.

8. Inlichtingen

De Consulent Natuur, Bos, Landschap en Fauna van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij is gaarne bereid alle gewenste adviezen en inlichtingen te verstrekken. Het kantoor van de Consulent in de provincie Overijssel is gevestigd te Zwolle, Veemarkt 21, Postbus 10051, 8000 GB ZWOLLE, telefoon 038-271999.